

KATEDRA

Cena 2 EUR

Številka 5 • Letnik 4 • Maj 2008

Gregor Virant:
**»Mislim, da
bi državna
uprava lahko
shajala z
10% manj
zaposlenih.«**

MEMEFEST

MEDNARODNI FESTIVAL DRUŽBENO ODZIVNEGA KOMUNICIRANJA

かけまわす
美しさ!

**RADIKALNA
LEPOTA 2008**

Izhodišča in vse informacije
najdete na www.memefest.org

Memefest vabi vse študente, komunikacijske entuziaste, profesionalce in aktiviste, da raziščete »**Radikalno lepoto komuniciranja**« in na festival pošljete svoje ideje s področij: **komunikologije, sociologije in vizualnih komunikacij.**

Eksperimentalna kategorija **Beyond...** je odprta tudi za vse neštudente.

Tvoja dela bo ocenila skrbno izbrana strokovna mednarodna žirija in najboljša dela nagradila. Izhodišče letošnjega festivala je izsek iz filma »**Rize**«.

Rok za prijavo del je **20. maj 2008**

MLADINA

CSP center za
socialno
psihologijo

VEČER

POPER:

LOVE

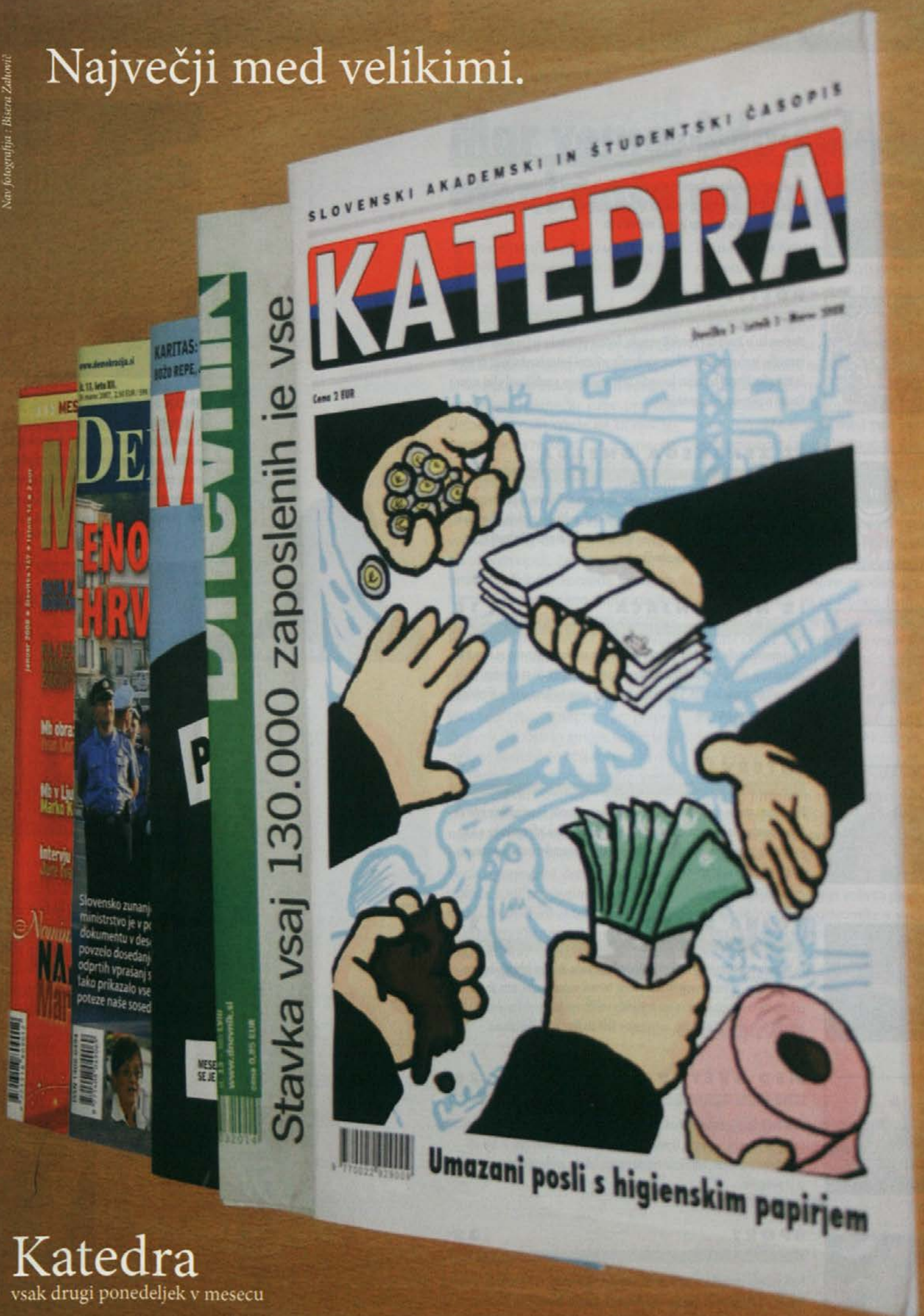
Trimo

SO

RADIO SI

RADIO SI

Največji med velikimi.

Katedra

vsak drugi ponedeljek v mesecu

DRŽAVLJANSKA VZGOJA**8**

Otrok Amišev lahko »izbere« le en način življenja. Skoraj nemogoče je, da bi želel biti učitelj, zdravnik ipd.; a tudi če bi to želel, tega ne bi mogel doseči. »Odločitev« za ponujeni način življenja je tako nepreklicna.

POLITIČNO**14**

Medtem ko je Janša še v opoziciji napadal Ropove oblastnike in jim očital razraslo korupcijo, je ob prevzemu oblastnega krmila prikazal lastno brezbržnost do pereče tematike. Njegov boj zoper korupcijo se je pravzaprav preoblikoval v boj zoper Kosovo protikorupcijsko komisijo.

IZ ŽENSKEGA GNEZDA**17**

Konstruirana binarna opozicija dveh spolov, iz katere sledijo vse s spolom pogojene dvojnosti in se kaže v izključujočih se, nasprotnih polih, ki vzdržujejo konstrukt heteroseksualnosti in podelijo obstoječi strukturi moči v družbi priložnost za podreditve žensk, se počasi, a neustavljivo krha.

IZ NASLONJAČA**18**

Ideja meritokracije, ki je bila skupaj z industrijsko revolucijo bistvena za razvoj kapitalizma, je obljubljala slehernemu posamezniku možnost, da se s trdom prebi na vrh družbene lestvice. S to možnostjo je bila sreča na doseg roke in zdelo se je, da je mogoče prav vse.

INTERVJU**22**

Poleg same stavbe smo razvili tudi dinamične komponente, ki omogočajo interaktivno uporabo okolja. Rezultati razvoja vključujejo virtualno informatorko, s katero se lahko pogovarjamo, oglasne deske, dvigala, avtomatska vrata, prepoznavanje uporabnikov in adaptacija.

VOJNA SVETOV**24**

Po mnenju pakistanskega novinarja, Ahmeda Rashida, talibani izhajajo iz generacije, ki nikoli ni videla svoje dežele v miru, temveč vedno v vojni, zato jih Rashid poimenuje sirote vojne. Ker so bili vzgojeni v vaških verskih šolah (madrasah) kot begunci večinoma v Pakistanu, verjamejo v zelo puritansko obliko islama.

MED SVETOV**28**

Velik del države je trenutno v rokah raznih paravojaških milic, gozdovi vzhodnega Konga so polni beguncev. Ogenj igra eno glavnih vlog. Malo ljudi je bilo ubitih s strelnim orožjem, naraščajo spolno nasilje, lakota, epidemije, smrtnost otrok se je podvojila.

ŠPORT**32**

Padli velikani evropske in svetovne reprezentančne košarke, ki si lastijo vse osvojene kolajne iz časov Socialistične federativne republike Jugoslavije, iščejo nov vzpon. Zagovorniki izstopa iz lige vidijo priložnost za močno srbsko ligo, posledično močno reprezentanco.

POLITIKA**6**

Slovenski bogatuni v resnici sploh niso kapitalisti. Ker kapitalist razume, da mora trgovati s podrejenimi. In da jim mora za lastno pozicijo in bogastvo plačevati. Tega slovenski bogatuni ne razumejo. Nočejo niti trgovati. Niti plačevati. Hočejo samo imeti. Imeti. In imeti. Zase.

INTERVJU**10**

V zdravništvu je namreč manjši odstotek »črnih ovč«, zdravnikov, ki svojega dela ne opravljajo tako, kot bi bilo treba, ker se preveč intenzivno posvečajo privatni praksi in zaslužkarstvu. Mislim, da je v interesu zdravniškega ceha, da se takšne zdravnike na nek način izloči.

Naslovnica: Biserka Zahovič

kolofon

SLOVENSKI AKADEMSKI IN ŠTUDENTSKI ČASOPIS

KATEDRA**Založnik in izdajatelj**Društvo študentov in podiplomcev
Slovenije, Slomškov trg 15, 2000 Maribor**Zakoniti zastopnik**Peter Vrtič
peter.vrtic@katedra-on.net**Uredništvo**T: 02 234 9100
F: 02 234 9102
info@katedra-on.net
www.katedra-on.net**Glavni in odgovorni urednik**Damir Mlakar
damir.mlakar@katedra-on.net**Izvršna urednica**Daša Purgaj
dasa.purgaj@katedra-on.net**Uredniki**Matjaž Germ, Aleš Kustec,
Maja Kaučič in Marko Krulc**Fotografije**

Nika Klampfer in Biseri Zahovič

Oblikovanje in prelom

Denis Kebler

SodelavciDr. Vesna Vuk Godina, Dr. Boris Vežjak,
Andrej Adam, Dr. Samir Osmančević, Da-
rio Svetelj, Matjaž Turinek, Gregor Lozar,
Jasmina Holc, Franja Pižmoht, Igor Bašin,
Januš Rasiewicz, Mateja Ratej, Samo Bo-
hak, Boris Strmšek, Robert Mlakar, Krist-
jan Ječič, Aljaž Selinšek, Lučka Zorko, Ed-
win Munoz, Igor Videčnik, Monika Horvat,
Simon Rajbar in Dražen Crnomat.**Karikatura in strip**

Jernej Žumer

Lektoriranje

Barbara Ojsteršek

MarketingBojan Horvat
GSM: 041 980 903
E-mail: katedra.info@gmail.com**Naklada: 8.000 izvodov**Prispevki avtorjev vedno ne odražajo sta-
lišč uredništva. Slovenski akademski in
študentski časopis KATEDRA je vpisan v
razvid medijev pri Ministrstvu za kulturo
pod zaporedno številko 1027. Katedra je
sofinancirana s strani Študentskega sve-
ta Univerze v Mariboru in Ministrstva za
Kulturo RS

Mar vemo, kdo sploh meni naše mnenje?

Javnomnenjska glasovanja so v za-
dnjih petdesetih, šestdesetih le-
tih v vseh zahodnih demokraci-
jah institucionalizirana kot pomem-
ben člen političnega sistema. Nudila
naj bi vpogled v mnenje in voljo dr-
žavljana oz. le-temu omogočala po-
litično udejstvovanje. Konstruirana pa
predvsem naivne in ozke poglede
demokracije. In glede na učinek iz-
glasovanega rezultata, je sporno, da
le nekaj posameznikov (in ti niti ni-
so nujno večji o posameznih temah)
zrcalijo »javno mnenje«. Kakovostno
in učinkovito javno mnenje pa terja
več kot le klic ali klik na eno izmed
ponujenih opcij. Zahteva dialog, in-
terakcijo, kritični konsenz in na in-
formacijah zasnovano participacijo.
Množični mediji te pogoje avtomat-
sko izključujejo. Javnost se poslavlja.
Obeta se umazana predvolilna sezo-
na. Pravzaprav se že ugreza v blato.
Dnevi, ko nam stranke vehementno
vsiljujejo svoje atribute, nas prepri-
čujejo v slabosti in zmote svojih tek-
mecev, obljublajo obljubljeni in do-
kazujejo svojo superiornost z vsemi
razpoložljivimi sredstvi. Mill je zapi-
sal, da odsotnost soglasja večine kot
nujno ne pomeni, da gre za zmotno
prepričanje. V človeški biti pa je, da
sledí zmagovalni četi. Podobno se
odloča tudi po javnomnenjskih an-
ketah. Političnim akterjem se te zdi-
jo ugoden instrument prepričevanja
(tudi ali prav zato), ker niso imune
na manipulacijo in ne zahtevajo ar-

gumentacije. Odnos strank samih
do verodostojnosti anket izhaja iz re-
zultata in položaja, ki ga ta zaseda.
Če je izid za stranko pozitiven, ta an-
keta odseva realno stanje. Če izid ni
ugoden, se politiki ne obremenjuje-
jo z »dvomljivimi rezultati«. Vsak iz-
med njih pa želi vplivati nanje. Tako
ali drugače. Po anketni manipulaci-
ji na zurnal24.si se je med bolj vid-
nimi tovrstnimi pripetljaji zgodil Vro-
či stol, ki so ga nekateri že preime-
novali v masažnega. Za oddajo sko-
rajda že predvidljivo vprašanje se je
ukvarjalo s tem, koga bi podprli na
volitvah, desnosredinsko opcijo ali
levosredinsko. Po seriji dvomljivih
rezultatov se je znova zgodilo pri-
čakovano. 84,5 % bi izbralo Janšo,
15,5 % Pahorja. »Severnokorejski re-
zultat« (kot ga je imenoval eden iz-
med vzhicanih gospodov) je vzbudil
sum o vnovični računalniški manipu-
laciji glasov. Zbegani Vodušek pa je
v samoobrambi zajavkal, da so se v
SDS očitno zelo potrudili. Nelagod-
no. Vendar je predzrna zloraba zau-
panja državljanov, ki se je de facto
zgodila, prezrta in ne terja sistema-
tičnega preverjanja ter dokazovanja
krivde. Nespodobnost in neetičnost
se umikata v ozadje. Nihče ju ne ob-
soja in jutri bosta že pozabljeni. Tako
rekoč posiljeno mnenje volivca pa iz-
gublja še zadnje sogovornike v »ve-
likem procesu demokratizacije«, kjer
njegovo voljo nadomešča zanj ima-
ginaren, strojno proizveden glas. ■

Maja Kaučič

NAROČILNICA

*Ime:

*Priimek:

*Naslov:

E-pošta:

Telefon:

Podatki označeni z * so obvezni.

Katedra izhaja vsak drugi ponedeljek v mesecu. Naročnina se plača na transakcijski račun
90672-0000339949 (šifra: 00 1122008), odprt pri PBS. Izpolnjeno naročilnico pošljite v ku-
verti na naslov založnika: Društvo študentov in podiplomcev Slovenije, Slomškov trg 15, SI-
2000 Maribor.Splošni pogoji: Izvod časopisa se na naslov naročnika dostavi na dan izida. Rok za plačilo na-
ročnine je najkasneje 14 dni po prejemu prve številke. Društvo študentov in podiplomcev Sloveni-
je se zavezuje, da bo vse naročniške podatke varovalo v skladu z veljavnimi zakonskimi določili.

Razvajeni?

Naročite se.

Naročam se na mesečni časopis Katedra;

☐ 5 števil (cena 9 EUR)☐ 10 števil (cena 17 EUR)☐ 20 števil (cena 32 EUR)

Poštnina in DDV sta vključena v ceno.

Katedra, moč besed

Logika bogatih in bogatunov

Jasno je, da ima vsakdo v vsakem diskurzu tisto mnenje, ki je proizvedeno s pozicijo, s katere govori. To velja za vse diskurze. Tudi za socialnega. Kajti tudi že sam pogled na stvari in njihovo razumevanje je določen s to isto pozicijo. Če gledaš na hišo z vhodne strani, pač ne moreš videti tiste podobe hiše, ki jo vidiš z vrtno strani. Temu je vedno tako. In natančno to dejstvo proizvaja različna videnja iste situacije. Različna razumevanja iste situacije. In različna govorjenja o isti situaciji. Seveda, če pri tem zanemarimo povsem egoistična potvarjanja. Ki pa seveda ne sodijo v to skupino izkrivljanj. Ampak v manipulacijo. In laganje. V čisto manipulacijo in laganje.

DR. VESNA V. GODINA

Točno nekaj takega se dogaja okoli prerekanj o tem, ali imajo naši delavci v najrazličnejših sektorjih pravico do zvišanja plač ali ne. Delavci in njihovi zastopniki, sindikati dokazujejo, da to pravico imajo. Delodajalci, lastniki in država pa trdijo, da je nimajo. Delavci dokazujejo, kako je njihov realni standard padel. Jim verjamem. Ker je padel tudi moj. Lastniki, bogati in država dokazujejo, da je vse v naj-

da je jasno, da potem lahko svariš. Svariš pred katastrofalnimi posledicami dviga delavskih plač. Pred višanjem inflacije. Pred zlomom gospodarstva. In ne samo, da lahko svariš. Govoriš tudi povsem odkrito. Kajti ko utemeljuješ, kako je vse to škodljivo, govoriš resnico. Kajti to je res škodljivo. Zate. Za tvoje bogastvo. In za tvoj kapital. Vsi zgoraj omenjeni dogodki ali ukrepi bi seveda močno znižali tvoje dobičke. Ti bi bil na škodi. In imel bi manj. Zato torej, če si bogat in govoriš o škodljivosti dvi-

Odsvetujejo vse, kar temu istemu redu škodi. So angeli varuhi svetovnega kapitalizma. In vsega, kar je z njim povezano. Nerazumnega bogastva nekaterih. In vedno večje bede, siromaštva in trpljenja drugih. So angeli varuhi in proizvajalci vojn, motiviranih z interesi kapitala. So angeli varuhi propadanja planeta, na katerem živimo. Seveda so tudi angeli varuhi tistih, katerih davki znašajo pol ali več kot pol procenta državnega proračuna. Zato je jasno, da se slednji na njih naslanjajo. Da

jih navajajo. In da so njihov strokovni argument. Ni pa jasno, zakaj naj bi bili strokovni argument revnih, brezpravnih, brezmočnih in trpečih. To, da bi ti njihove argumentacije sprejeli, bi bilo z njihove pozicije, z njihovega zornega kota vsaj nerazumno. Kajti nerazumno je podpirati tisto, kar povečuje tvojo lastno revščino, trpljenje in bedo. Razumno bi bilo to ukinjati. Tega ne podpirati. Torej, dve povsem nezvedljivi poziciji. Ki jima je navidez nemogoče najti skupni imenovalc. Čeprav ga

Kapitalisti na Zahodu so že zdavnaj spoznali, da morajo za svoj obstoj in za lastno blagostanje trgovati. Trgovati. In plačevati. Seveda trgovati s podrejenimi. In plačevati podrejenim.

lepšem redu. Da je Slovenija še vedno zgodba o uspehu. Brez napak. In razpok. In da so za vse težave krive nerazumne zahteve delavcev. Ki hočejo višje plače. In ki s tem nerazumno večajo obremenitve gospodarstva. Kar potrjujejo tuji izvedenci najrazličnejših svetovnih kapitalističnih institucij. Ki svariijo pred dvigom plač. In zdrsom v inflacijsko spiralo. Jasno je seveda, da je lahko svari ti, če tebi ni treba plačati cene. Če imaš poln hladilnik. Kupe prihran-

ga delavskih plač, govoriš resnico. Vsaj svojo resnico.

Enako kot govorijo resnico tudi izvedenci najuglednejših svetovnih kapitalističnih institucij. Tudi oni namreč govorijo z neke prav določene pozicije. Pozicije kapitalizma kot svetovnega reda. In svetujejo ukrepe, ki naj bi temu kapitalizmu ustrezali. Ga ohranjali. Stabilizirali. In reproducirali. Vse, kar rečejo, je rečeno s te pozicije. In iz tega interesa. Če torej svariijo pred pregrevanjem gospo-

So angeli varuhi in proizvajalci vojn, motiviranih z interesi kapitala. Seveda so tudi angeli varuhi tistih, katerih davki znašajo pol ali več kot pol procenta državnega proračuna.

darstva, svariijo s te pozicije. Iz tega interesa. Če svariijo pred dvigom plač, spet svariijo s te pozicije. Iz tega interesa. Priporočajo vse, kar koristi svetovnemu kapitalističnemu redu.

je kapitalizem, vsaj na Zahodu, našel. Vsaj zdi se tako. Našel ga je tako, da je kapitalizem naredil za interes tudi tistih, ki ne spadajo med peščico najbogatejših. In to je dosegel tako, da je večini prebivalstva zagotovil relativno dobro življenje. Vsaj, če ga primerjamo z življenjem zunaj zahodne Evrope. Ali z življenjem v preteklosti. Kar seveda pomeni, da je bil ta skupni interes dosežen s prerazporeditvijo dobičkov. S prerazporeditvijo, ki je nižjim slojem omogočila zadovoljivo življenje. Višjim pa s tem prinesla pristanek nižjih slojev za obstoječi družbeni red. To, da tudi nižji sloji hočejo živeti v obstoječem kapitalizmu. Da na to pristanejo. Da imajo za to interes. Kapitalisti na Zahodu so že zdavnaj spoznali, da morajo za svoj obstoj in za lastno blagostanje trgovati. Trgovati. In plačevati. Seveda trgovati s podrejenimi. In plačevati podrejenim. V tem je socialna dimenzija floskule o pomenu zadovoljnega delavca za kapitalista. Ne le, da namreč tak delavec naredi več in bolje. Temveč tu-

di, da tak delavec želi, da se obstoječi družbeni red ohrani. Da obstaja naprej. Kar pomeni, da ima njegovo oziroma njihovo podporo. Plačati ekonomsko ceno za to, da dobiš socialni profit, torej. Natančno tega dela zgodbe pa slovenski bogatuni

Slovenski bogatuni v resnici sploh niso kapitalisti. Ker kapitalist razume, da mora trgovati s podrejenimi. In da jim mora za lastno pozicijo in bogastvo plačevati.

in lastniki ne razumejo. Ne razumejo, da so oni tisti, ki potrebujejo pristanek revnih in izkoriščanih. Ne razumejo tudi, da se tega pristanka ne da izsiliti. Da se ga sicer zmanipulirajo. Vendar praviloma zgolj za krajša časovna obdobja. Ne razumejo, da morajo imeti za lastno bogastvo in izkoriščanje drugih njihov simbolni mandat. Tega pa nimajo. Oziroma ga imajo vedno manj. In na to reagirajo žično. Z žalitvami. In laganjem.

Ter čisto manipulacijo.

Tovrstnih »ukrepov« smo bili v zadnjega nekako pol leta deležni v veliki meri. Kar nekaj jih je proizvedel gospod Gantar, ki ga je vedno zanimivo brati. Kajti zmeraj z odkritim cinizmom bogatih pove linear-

no zgodbo tistih, ki imajo. In se dela norca iz tistih, ki nimajo. Ker so za to očitno kar sami krivi. Če je on iz nič lahko dobil vse, bi to seveda lahko dosegel vsak. Naj ljudje vendar nehajo jamrati. In naj kaj delajo. Pa bo. Bo vsem bolje. Kar je ljubko. In prepričljivo. Seveda le v diskurzu individualistične kapitalistične ideologije. Ki pač vedno trdi, da je kapitalizem svet možnosti za vsakega, ki jih zna izkoristiti. Če jih pa ne zna, je sam kriv. In gospod Gantar govori v bistvu prav to. In daje sebe za svetel vzgled. Pri vsem tem napihovanju in soljenju pameti drugim ni jasno samo nekaj. Ali dotični gospod – skupaj z ostalimi tovrstnimi gospodi – res nič ne razume. Kar pomeni, da je ali tako neumen ali tako neizobražen, da tovrstnim floskulam verjame. Ali pa gre za to, da tovrstni gospodje zavestno potvarjajo informacije ter torej lažejo. Jasno, da vedno in nezmotljivo v svojo korist. Iz tega dejstva sama pač sklepam, da nikakor ne gre za neumnost. In neizobraženost. Neumnost in neizobraženost namreč nikakor ne moreta linearno slediti lastnim interesom. Jim praviloma sploh ne moreta slediti. Za nezmotljivo sledenje lastnim interesom je namreč potrebna dobra pamet. In veliko znanja.

Torej je na delu laž. In manipuliranje. Kot v primeru navajanja Billa Gatesa. Ki ga je dotični gospod navajal kot svetel zgled, ki je svoje delavce naredil za bogate. S podukom, da če bi vsa podjetja poslovala kot njegovo, bi bilo državi dobro. In tudi vsem državljanom. No ja, pravljica za lahko noč. Pravljica za lahko noč za naivne. Za tiste, ki nimajo podatkov o tem, kako in kako se v kapitalizmu dogaja. Ker dogaja se nekaj drugega. Prvič, v Gatesovem primeru je cvetenje njegovega podjetja povezano z brezskrupuloznim uničevanjem konkurentov. Z delo-

vanjem, ki je daleč od kakršnekoli socialnosti. Drugič, ni kapitalistične države na svetu, kjer bi lahko bili vsi Gatesi. To so vedno le posamezniki. In tudi delavci pri njih so le posamezniki. Za večino njihov primer ne velja. Niti za večino delavcev. Niti za večino držav. Niti za večino sveta. Kar je seveda dotični gospod pozabil omeniti. Ker če bi omenil, bi ta dejstva njegovo argumentacijo postavila v kaj dvomljivo luč. Odprlo bi se vprašanje o tem, zakaj ne pove celotne zgodbe. In seveda bi vzbudila interes za celotno zgodbo. Ki pa nikakor ni takšna, kakršna je dotični gospod prikazal. Ampak je zgodba, da je bogastvo nekaterih plačano z bedo drugih. V lokalnih razmerah. V nacionalnih razmerah. In v svetovnih razmerah. Torej vedno ista stara zgodba. Zgodba o notranji strukturni logiki kapitalizma. Ki jo lahko naredi znosno le to, da kapitalisti pač dajejo del svojega dobička podrejenim. To naredi vsak pameten kapitalist.

Tega pa slovenski kapitalisti nočejo. In nočejo. Kar kaže na to, da slovenski bogatuni v resnici sploh niso kapitalisti. Ker kapitalist razume, da mora trgovati s podrejenimi. In da jim mora za lastno pozicijo in bogastvo plačevati. Tega slovenski bogatuni ne razumejo. Nočejo niti trgovati. Niti plačevati. Hočejo samo imeti. Imeti. In imeti. Zase. In prav zato so prav oni glavni ogroževalci ne samo ekonomske stabilnosti države, ampak tudi njenega socialnega obstoja. Oni so dejanski problem. Ne Slovenčki. Kajti Slovenčki se pustijo izkoriščati. Teptati. In izničevati. To znajo dobro. Že iz zgodovine. In če so ti Slovenčki končno ugotovili, da je zdaj dovolj, da je treba vendarle nekaj storiti, potem je situacija skrajna. Do konca skrajna. In do konca krizna.

Če bi bila jaz kapitalist, bi trgovala s podrejenimi. In bi jim plačala. Kar mislim, da bo na koncu storila tudi država. Vendar šele tik pred volitvami. Da ji bo to prineslo volilne glasove. In volilno zmago. Kajti cinizem države je natančno v tem, da uporablja argumentacijo bogatunov le tako dolgo, dokler to vladajoči politični eliti koristi. Ko ji ne koristi več, argumentacijo zamenja. V tem smislu je socialna. Oziroma egoistična. In ker bogatuni nočejo trgovati in nočejo plačevati, jih bo slej ko prej izdala. Drugega pač ne more storiti. Gre pač za preživetje. Za golo preživetje. ■

Kurikularna prenova ali kršitev

V enem izmed nedavnih člankov (v Mladini) sem kritiziral kurikularno prenovalo srednjega poklicnega izobraževanja. Opozoril sem na zmanjšan obseg ur splošno izobraževalnih predmetov v poklicnem izobraževanju in trdil, da je to mogoče razumeti kot kršitev človekovih pravic. Ker teze nisem natančneje utemeljeval (in ker baje gimnazijam grozi podobno), se te naloge lotevam tukaj.

ANDREJ ADAM

Pričnimo z izvrstnim risanim filmom Škola hodanja (Šola hoje) zagrebškega velemojstra animacije Borivoja Dovnikovića. Prvi risanček, ki vstopi v naše vidno polje, je otrok. Majhen je in pri hoji vsake toliko poskoči. Pri tem ga ves čas spremlja vesela melodija. Kmalu sreča odraslo figuro, ki mu razloži, da je njegova hoja napačna: ne bi smel poskakovati, temveč aktivneje gibati z rameni. Otrok uboga. Zatem sreča naslednjo odraslo figuro. Ta šepa in zgodba se ponovi. Otrok sedaj giba z rameni in šepa. Vse skupaj se ponovi še dvakrat, tako da otrok na koncu giba z rameni, šepa, koraka kot vojak ter premika glavo naprej in nazaj.

Morala te animirane zgodbe je očitna: otroke je mogoče oblikovati na različne načine. Toda kdo in kako? Ali vsakdo, ki hodi, koraka oziroma se sprehaja skozi življenje? Ali imajo kakšne pravice tudi otroci sami? Pri odgovoru na ta vprašanja si bomo pomagali s tekstom Joela Feinberga Pravica otrok do odprte prihodnosti, ki ga najdemo v zborniku Filozofija izobraževanja (uredila P. H. Hirst & P. White, Routledge, 1998). Feinberg najprej razdeli pravice v posamezne skupine: pravice, ki jih imajo tako odrasli kot otroci; pravice, ki pripadajo samo odraslim; in pravice, ki so značilne za otroke (četudi ne pripadajo izrecno njim). Slednje nato razdeli na dve podskupini: pravice, ki izhajajo iz odvisnosti otrok (pravica do bivališča, prehrane, zaščite ...), in pričakovane pravice do avtonomije, ki jih je mogoče s skupnim poimenovati tudi pravica otrok do odprte prihodnosti.

Posvetimo se problemu pravice otrok do odprte prihodnosti. Primeri, ki jih naniza Feinberg, so težavni, vendar resnični. Na primer,

24-letna ženska in mati treh majhnih otrok je doživela prometno nesrečo. V bolnišnici bi ji lahko rešili življenje, toda njen mož ni dovolil, da bi ji dali transfuzijo. Ker sta bi-

šev. Ženska je umrla, otroci pa so bili prikrajšani za materinsko skrb in bržčas za pomembne dejavnike osebnega razvoja.

Naslednji primer. Življenje Amišev je enostavno. Šolanje kratko. Otroci se naučijo toliko brati, da preučujejo Sveto pismo, in toliko aritmetike, da vodijo računovodske knjige. Šolo obiskujejo štiri, pet let, ostalo izobraževanje se nanaša na razvijanje družabnosti in pobožnosti, vbijanje tradicionalnih vrednot in urjenje v posameznih delovnih veščinah. Otrok Amišev lahko »izbere« le en način življenja. Skoraj nemogoče je, da bi želel bi-

sto stopnjo zrelosti, ki sploh omogoča izbiro.

Morda se boste vprašali, kakšno vezo imata primera z reformo poklicnega izobraževanja v Sloveniji. Odgovor je naslednji. Zamišljajte si nekakšen lok – na primer takšen:

Postavimo izobraževalni sistem Amišev na skrajno desno stran, kar naj pomeni, da je otrokom svobodna izbira lastne prihodnosti praktično onemogočena. Proti sredini so sistemi, ki takšno izbiro vse bolj omogočajo, na skrajni levi pa sistemi, kjer je izbira otroka že od najzgodnejših let temeljno in skoraj edino vodilo vzgoje in izobraževanja, kar lahko razumemo kot pretiravanje v drugo skrajnost. Če predpostavimo, da so najustreznejše rešitve nekje na sredini, tedaj se naša reforma odmika od sredine proti sistemu Jehovih prič in Amišev.

Seveda ne trdim, da maturant, ki bo zaključil srednje poklicno izobraževanje v prenovljeni poklicni šoli, ne bo imel nobene izbire glede lastne prihodnosti; toda izbira bo manjša, kot jo ima danes – pri tem pa nas v takšno omejevanje izbire ne sili nič razen lastne nepremišljenosti in nestrokovnosti. Da bosta

Da bosta možnost in zmožnost bodočega izbiranja manjši, trdim na osnovi zmanjševanja števila ur za splošno izobraževalne predmete.

la pripadnika verske sekte Jehove prič, sta zavračala takšne posege. Bolnica se je obrnila na vrhovno sodišče zvezne države, toda sodnik je v imenu ustavno zagotovljene verske svobode razsodil v korist star-

ti učitelj, zdravnik ipd.; a tudi če bi to želel, tega ne bi mogel doseči. »Odločitev« za ponujen način življenja je tako nepreklicna. Otrok je bil oblikovan in nepovratno usmerjen, že veliko preden je dosegel ti-

možnost in zmožnost bodočega izbiranja manjši, trdim na osnovi zmanjševanja števila ur za splošno izobraževalne predmete (geografijo, sociologijo in psihologijo) v vseh programih strokovnega, strokovno tehničnega in poklicno tehničnega poklicnega izobraževanja. To seveda ni edini ukrep v tej smeri, vendar je najbolj očiten. Če namreč gre za predmete, ki ne širijo le osebnega horizonta, temveč pomenijo tudi eno izmed bodočih poklicnih možnosti (nikoli namreč ne vemo, kako in kdaj se utegnejo mladostniki premisliti glede izbire poklica), potem njihovo oklestenje na tretjino ali celo polovico prispeva zgolj k oženju tega osebnega horizonta in k zapiranju poklicnih možnosti. Bogat in širok osebni horizont je namreč prvi pogoj izbiranja lastne življenjske poti in s tem pogoj otrokove odprte prihodnosti. Vsaka izbira pač ni pristna oziroma resnična. Če primerjamo dva dijaka v času njunega odločanja, enega z zgledno splošno izobrazbo in razgledanostjo in drugega z okrnjeno izobrazbo, bomo verjetno priznali, da je pristnejša izbira prvega. Zanj lahko navede več razumnih razlogov, poleg tega, da bolje pozna svoje sposobnosti, želje in ambicije. S tega zornega kota bi otroci Amišev najbrž težko trdili, da se poznajo, saj ne vedo, kaj vse bi lahko bili, pa jim ni bilo omogočeno. Otroci, udeleženci bodočega slovenskega poklicnega izobraževanja, bodo vsekakor še lahko razvijali talente in bodo deležni določenega samo-spoznanja; a manj kakor danes. Zato bosta manjši tudi njihova možnost in zmožnost izbire prihodnosti. Ker pa bosta manjši, imamo opravka z zmanjševanjem že doseženih človeških pravic.

Skratka, nepričakovana resnica reforme poklicnega izobraževanja je ta, da se bomo z njo približali Amišem. Ali ni to čudež globalizacije? Perejo vam možgane z idejo odpiranja družbe na vseh področjih, tako da morate odpreti, sprostiti, prenoviti celo temeljne ideje izobraževanja. In zakaj? Zato, da boste konkurenčni Kitajcem, kjer vsak dan na najbolj grobe načine kršijo človekove pravice, in da boste bolj podobni Amišem, ki so ena izmed najbolj zaprtih skupnosti. Lepo! Bravo, oblast! P. S.: Ne pozabite iti na volitve.

DR. BORIS VEZJAK

Zdaj, ko je zdravniška stavka mimo in je ta ceh dosegel povišanje svojih plač ter je relativno zadovoljen, je prišel čas za kakšno bolj strumno oceno. Doslej smo se je vzdržali, ker nismo želeli prejudicirati končnega razpleta, presenetljivo je bilo malo takih, ki bi zapisali svoje negativno mnenje.

Zdravniška morala

Naš namen ne bo dokazati, da so plače zdravnikov previsoke in da si povišic (ali izenačitev) ne zaslužijo. Naš namen je, da opozorimo na neko okoliščino in argumente, s katerimi so zdravniki to zahtevali. Poskušali bomo pokazati, da stavkovno navdahnjenim zdravnikom manjka veliko etičnega občutka in socialnega razumevanja. In da je to za ta poklic težava, še zlasti pa je nekaj, kar ni kompatibilno s hipokratskim vzvišenim poslanstvom. Najprej h grožnjam: zahteva po stavki v zameno za povišanje plač je v nesoglasju z osnovnim reklom medicine »primum, non nocere«. Zdravniki »najprej ne smejo škodovati«, kot na fakultetah učijo študente medicine, da bi jih posvarili pred napačnim in zgrešenim posegom. Škodovanje zdravnikov je bilo jasno nakazano: ne le, da bi njihov fizični bojkot denimo podaljšal čakalne dobe in vrste v ordinacijah, o škodovanju smemo govoriti tudi na širši in univerzalnejši ravni. Napoved stavke je namreč zelo ignorantsko posegla v dogovorjena plačna razmerja v javnem sektorju in jih dodobra narušila. Drži, da je pravica do nje temeljna pravica vsakega delavca in velja tudi za zdravniški ceh, toda grožnja je prišla v krutem času začetka recesije, rekordne inflacije in nižje gospodarske rasti, edina logika sindikalistov pa je verjetno bila

ta, da se čez pol leta približujejo volitve. Med argumenti, ki so jih zdravniki stalno navajali, je bil tisti, da se njihova plača že leta ni dvigovala, ampak je zastajala. To drži, toda zastajale so tudi druge plače. Toda privzemimo, da je ta argument dober, nekaj pa je narobe z naslednjim. Živimo v tržni ekonomiji in ko se sprašujemo, katerega poklicu bi namenili določeno količino denarja na podlagi tega, da si ga »zasluži«, nujno zaidemo v subjektivno presojo. Tržni mehanizem bi nam moral povedati, koliko nekomu pripada, namreč glede na to, koliko smo profilu nekega poklica pripravljeni plačati. Seveda v tržni ekonomiji lahko bebava pevka s silikonskimi vsadki zasluži milijone, čeprav ne kaže nikakršnega pevskega talenta. Zdravniki pa se, dokler smo v javnem sektorju, ne morejo obnašati po tržnem modelu, tudi če bi si to želeli. Toda argument trga so zato nadgradili in ga razširili še v področje meritokracije. In če po eni strani velja, da zdravniki ne morejo v ničemer upravičiti višjih plač s tem, da se bo to poznalo na njihovih storitvah in bomo uporabniki zato bolj zadovoljni, za večino ostajajo nepogrešljivi. Ta lastnost, največkrat skrita za slogan »mi rešujemo življenja« in avtopercepcijo večvrednosti, pa žal spodbuja socialni oziroma že kar plačni darvinizem. V tem smislu so zdravniki v pogajanjih veno-

mer v privilegiranem položaju, ki izvira iz (domnevne) privilegiranosti njihovega poklica. Te tedne smo poslušali primerjave med prejemki zdravnikov, sodnikov in učiteljev, prav tako pa večkrat slišali, da je nenavadno, če profesor na univerzi, ki predava bodočim medicincem, zasluži bistveno manj od prihodnjega zdravnika. Četudi univerzitetni profesorji in raziskovalci začenejo z višjo izobrazbo (padejo v 9. stopnjo) od zdravnikov specialistov (8. stopnja) ter imajo obvezo potrjevanja strokovnosti in znanstvenosti skozi habilitacije, se dejansko poklica štejeta za enakovredna. Privilegiranost zdravniškega poklica se kaže tudi v tem, da se redni profesorji (največ, kar lahko dosežete kot učitelj) znajdejo maksimalno v 55. plačnem razredu (skupaj z zdravniki in raziskovalci), toda kot zaposlen v sodni in zakonodajni veji oblasti lahko prilezete tja do 65. plačnega razreda. Plačna nesorazmerja pa niso edina težava. Po nekaterih izračunih vlade bo zvišanje zdravniških plač stalo približno 140 milijonov evrov, kar pomeni, da bodo stroški dela v zdravstvu višji za 18 odstotkov, zdravstvene storitve pa se bodo zato podražile za 9 odstotkov. Kot rečeno, zdravnikom privoščimo dobre plače. Toda če dobro pomislimo, od načela »primum, non nocere« v socialnem kontekstu ni ostalo skoraj nič.

Gregor Virant – minister, ki stran

Gregor Virant kot funkcionar na področju javne uprave deluje že od leta 2000, najprej kot državni sekretar za javno upravo in od leta 2004 kot minister. Pogosto je na očeh javnosti, tudi zaradi zelo intenzivnega dialoga ob plačni reformi v javnem sektorju. V njegovem mandatu smo pričali stankovnim grožnjam sodnikov, učiteljev, zdravnikov in drugih. Njegovo delovanje pa so zaznamovale tudi spremembe v delovanju državne uprave.

MATJAŽ GERM

Kot profesor in minister skoraj idealno združujete teorijo in prakso. Ste se kdaj zalotili pred zagato, ko ste študentom podrlili kakšno teorijo na osnovi praktičnih izkušenj?

Moja leta v praksi so precej spremenila moje poglede, tako da sem marsikatero teorijo že opustil ali jo cepil s prakso. Moram priznati, da se v predavalnici vedno počutim zelo dobro, v razredu sem celo bolj doma kot v politiki. Všeč mi je tudi, da študentje vedo, da sem v predavalnici med njimi kot profesor in ne minister in tudi tako govorim. Tudi študenti me tako sprašujejo in vedo, da mi lahko v tem kontekstu vse povedo in nimajo nikakršnih zadržkov.

Če dovolite, se preseliva k aktualnim zagatam. Očitno se nam obeta sodniška stavka. Kako bi stavka sodnikov vplivala na delovanje pravne države?

Gotovo negativno. Ampak na srečo imamo zakon o stavki, ki je sicer še iz leta 1991, ki pravi, da zaposleni v državnih organih lahko stavkajo samo tako, da bistveno ne ogrozijo delovanja tega javnega organa. Sodniška stavka se mi zdi tako ali tako nekaj povsem ne navadnega, mislim, da je nekje na meri dopustnega. Zelo neobičajno je, da državni funkcionarji stavkajo, in kolikor je meni znano, se je to do sedaj zgodilo samo v Italiji. Predstavljajte si, da bi stavkali poslanci ali ministri. Če bo do stavke res prišlo, morajo sodniki spoštovati omenjen princip in torej ne smejo bistveno ogroziti delovanja sodišča, kar pomeni, da ne smejo stavkati tako, da ne bi nič delali.

Slovensko sodniško društvo (SSD) kot enega glavnih argumentov v dialogu z vlado poudarja odločitve Ustavnega sodišča o neustavnosti dela plačne politike v javnem sektorju. Je to tehten argument? Bil bi tehten argument, če ne bi te

odločbe že upoštevali. Po sprejetju odločbe Ustavnega sodišča smo nekaj mesecev pripravljali spremembo zakona, jo ves čas usklajevali s sodniki, z njimi sem presedel ure in ure in po moji oceni smo upoštevali vse odločitve Ustavnega sodišča. Če sodniki mislijo, da ta odločba ni bila spoštovana, imajo vse možnosti, da zakon še enkrat spodbijajo pred Ustavnim sodiščem in spet pridobijo njegovo sodbo. Prepričan sem, da je bila ta odločba spoštovana.

Mogoče ena analogije iz Evrope.

Spomnim se nekega obiska Evropske komisije, kjer nam je nek uslužbenec pojasnil, da imajo evropski komisarji relativno visoke plače tudi zaradi dejstva, ker so zaradi narave svoje funkcije izrazito podvrženi lobiranju in pritiskom in torej visoke plače na nek način garantirajo njihovo neodvisnost. Je mogoče ...

Če je mogoče ta model presaditi v Slovenijo ...

Tako je. Je mogoče?

V Sloveniji imamo že tradicionalno relativno majhen razpon med

najnižjo in najvišjo plačo v javnem sektorju. Če vzamemo neto plačo, je razpon med najnižjo plačo, recimo čistilke, ki prejema minimalno plačo in predsednikom republike 1 proti 7,5. Torej ima predsednik republike 7,5-krat večjo plačo od čistilke z minimalno plačo. O tem govorim, ker želim ilustrirati, da je ta razpon relativno majhen, podoben razponom v skandinavskih državah in daleč od razpona, ki ga srečamo denimo v Italiji, kjer so ti razponi tudi do 1 proti 60. Dvomim, da bi ljudje pozitivno sprejeli odločitev o povečanju najvišjih

strankarsko politiko potiska na stran

plač, torej ministrskih, sodniških, poslanskih itd. Mislim, da bi s tem verjetno sprožili val negodovanja.

Se vam zdi, da bo morala za rešitev problema v dialogu s sodniki katera od strani izrazito stisniti zobe ali bo konsenz mogoče doseči na zadovoljstvo vseh deležnikov?

Lahko rečem, da smo z vladne strani tiste približevalne korake, ki smo jih lahko, že naredili v drugi polovici lanskega leta, ko smo usklajevali zakon in popravili določene stvari. Plačna reforma je za sodnike v bistvu ugodna. Prišlo je do dviga fiksnih plač mlajšim sodnikom začetnikom na okrajnih in okrožnih sodiščih. Dvignile so se tudi fiksne plače vrhovnih sodnikov, ki so tako postali bolj izenačeni z zakonodajno vejo oblasti. Plačna reforma pa je prispevala

predvsem bistveno novost, in sicer stimulativni del plače sodnikov. V praksi to pomeni, da lahko zelo dober, najboljši sodnik, teoretično ob svoji redni plači dodatno zasluži še dve tretjini te plače. To je morda res teoretičen primer, takšen sodnik bo morda eden ali pa jih bo pet od vseh tisoč. Je pa z nadpovprečnim delom brez težav mogoče dodatno zaslužiti še 20, 30, tudi 50 odstotkov osnovne plače. Ta novost je v bistvu osnovni konceptualni spor med vlado in sodniki. Sodniki ne sprejemajo ideje, da je zagotovljen denar, ki se ne deli po sistemu ravnilovke, ampak se razdeli nadpovprečnim sodnikom. Tega preprosto ne sprejemajo.

Kakšna pa je situacija v pogovorih z zdravniki? Zaenkrat zdravniške stavke očitno ne bo. Štejete

sklenjen dogovor za uspeh ali gre samo za preložitev pogajanj brez posebnega pomena za rešitev neskladij?

Mislim, da stavka ni samo preložena, ampak je tudi dokončno odpovedana. V tej zgodbi pogajanj z zdravniki mislim, da ni nihče zmagovalec. Našli smo se na neki točki razumnega kompromisa, ki je za vse sprejemljiv. Sprejemljiv je

nim. Težko bi našel kakšen poklic, ki je po naravi svojega dela bolj plemenit kot zdravniški. Moje izkušnje s slovenskim zdravstvom so bile vedno dobre, tako osebne izkušnje kot tudi v vlogi očeta, ko sem večkrat peljal k zdravniku svoje otroke. Tudi zadnja izkušnja v Kliničnem centru je bila zame zelo pozitivna. No, dobro, mogoče sem bil tokrat, ko sem bil kot mini-

Strankarsko aktivnost sem vedno potiskal bolj na stran, pravzaprav v stranki niti nisem kaj preveč aktiven.

za zdravništvo, ki je doseglo določeno povišanje plač, sprejemljiv je za vlado, ker je to povečanje pol manjše od tistega, ki so ga zdravniki zahtevali in ker se bo zgodilo v štirih obrokih in ker tudi tukaj ne gre za dvig plač po sistemu ravnilovke, ampak se plače bolj povečujejo zdravnikom na najbolj izpostavljenih in obremenjenih mestih v stroki, na primer kirurgom in anesteziistom. Hkrati je ta kompromis sprejemljiv tudi za druge sindikate, ki iz tega naslova ne bodo sproži-

ster nekoliko drugače obravnavan kot so obravnavani drugi pacienti. Ampak na splošno moram priznati, da imam o slovenskem zdravstvenem sistemu zelo dobro mnenje. Ima pa ta sistem še veliko rezerv. Zadovoljen sem, da je ena od točk dogovora z zdravniki povezana tudi z vpeljavo določenih normativov, ki bodo določali, koliko dela mora opraviti določen zdravnik za svojo redno plačo. V zdravništvu je namreč manjši odstotek »črnih ovc«, zdravnikov, ki svoje-

To ministrstvo (MID) je bilo po mojem mnenju v pravem času ustanovljeno in ob pravem času tudi ukinjeno.

li vala novih zahtev. Zaradi pogodbe z zdravniki bodo potrebne samo določene korekture v visokem šolstvu in na najbolj zahtevnih delovnih mestih v kulturi. V visokem šolstvu, denimo, pri statusu rednega profesorja in v kulturi pri dramskem prvaku, igralcu prvaku.

ga dela ne opravljajo tako, kot bi bilo treba, ker se preveč intenzivno posvečajo privatni praksi in služkarstvu. Mislim, da je v interesu zdravniškega ceha, da se takšne zdravnike na nek način izloči. Normativi so zanesljivo dober korak v to smer.

Vprašanje bolj osebne narave. Upam, da ne bo razumljeno napak. V času pogajanj z zdravniki ste tudi sami potrebovali medicinsko pomoč zaradi operacije. Ste zaradi tega posledično kaj drugače vrednotili argumente zdravnikov, predvsem tiste, ki se nanašajo na splošen pomen njihovega dela?

Osebnostno zdravniški poklic zelo ce-

Vprašanje, ki se ne pojavlja preveč pogosto. Kdo je s plačno reformo v javnem sektorju največ pridobil?

Z reformo plač v javnem sektorju največ pridobivajo zaposleni v zdravstveni negi, torej srednje in diplomirane medicinske sestre in diplomirane babice. Precej pridobivajo tudi zaposleni v kulturi, predvsem tisti z visoko izobrazbo, igralci, člani orkestrov in drugi.

FOTO BISERA ZAHOVIČ

To so poklici, ki so bili v prejšnjem plačnem sistemu izrazito podcenjeni.

Kako utečeno deluje slovenska e-uprava? Prvo rahlo vizionarsko vprašanje. Kako daleč sega konkretno vaša vizija razvoja elektronske uprave in kje smo v tej zgodbi trenutno pri nas?

Po evropskih meritvah je slovenska e-uprava na drugem mestu v Evropi. Evropske meritve nam torej priznavajo zelo visok status na

globalno prepoznan pomen razvoja informacijske družbe?

Ne nujno. Celotno koordinacijo področij, povezanih z razvojem informacijske družbe, je namreč od MID-a prevzelo Ministrstvo za visoko šolstvo. Gre zgolj za vprašanje, ali se na tem ministrstvu ta naloga opravlja zadovoljivo ali ne. Mislim, da ni toliko bistveno, ali imamo za to posebno ministrstvo ali ne. Vseeno mislim, da je bilo v obdobju prejšnje vlade umestno, da se je to ministr-

V tej zgodbi pogajanj z zdravniki mislim, da ni nihče zmagovalec. Našli smo se na neki točki razumnega kompromisa, ki je za vse sprejemljiv.

področju e-uprave. Če pa pogledam predvsem iz slovenske perspektive, bi rekel, da imamo zelo dobro ponudbo storitev. Na internetu so na voljo informacije o praktično vseh upravnih storitvah. Tudi najbolj atraktivne, torej najpomembnejše storitve je mogoče opraviti preko interneta, to so storitve kot na primer podaljšanje prometnega dovoljenja, vložitev ugovora na informativ-

stvo vzpostavilo. Bilo je namreč obdobje, ko je bilo treba ta razvoj pospešiti, dodati nek »push« razvoju informacijske družbe. (4) To ministrstvo (MID) je bilo po mojem mnenju v pravem času ustanovljeno in ob pravem času tudi ukinjeno.

Torej verjamete, da je delitev pristojnosti nekdanjega MID-a povečala strokovnost obravnava-

Dvomim, da bi ljudje pozitivno sprejeli odločitev o povečanju najvišjih plač, torej ministrskih, sodniških, poslanskih itd.

ni izračun dohodnine, naročanje evropske zdravstvene kartice. Problem, ki ga bo še treba odpraviti, pa tiči v relativno majhni uporabi teh storitev. Še več napore moramo vlagati v promocijo, v reklamiranje in tako še povečati uporabo teh storitev. Dobra novica pa je, da uporaba narašča, da torej iz meseca v mesec vedno več uporabnikov izkorišča predvsem te najatraktivnejše storitve, ki imajo največjo dodano vrednost. Predvidevam, da bodo v nekaj letih te storitve uporabljali vsi državljani ali pa večina državljanov samo v elektronski obliki.

Je Slovenija z ukinitvijo Ministrstva za informacijsko družbo (MID) vsaj simbolno zapostavila

nja določenih atributov informacijske družbe na specifičnih področjih?

Nikoli se ne moremo izogniti temu, da je razvoj elektronskih aplikacij v posameznih segmentih javnega sektorja, recimo zdravstva, šolstva, javne uprave, v prvi vrsti v rokah resornih ministrstev. Resorni minister je najbolj odgovoren za to, da se »e-« razširi tudi na njegovo področje delovanja. Tako je za e-upravo v prvi vrsti odgovorno Ministrstvo za javno upravo, za e-zdravstvo Ministrstvo za zdravstvo. Seveda pa je potrebno, da znotraj vlade deluje nekakšna koordinacijska točka in to koordinacijo zdaj zagotavlja Ministrstvo za visoko šolstvo.

Mogoče tukaj nek argument. In-

formacijska družba že v svojem najbolj površinskem atributu – imenu nosi naziv družba. Gre tukaj torej res samo za nek nepovezan sistem komponent ali morda za bolj urejeno in kompleksno strukturo?

Ja, ja, no, še enkrat pravim, delovanje MID-a je imelo gotovo mnoge pozitivne aspekte, niso pa bili vsi pozitivni. Znani so mi primeri iz preteklosti, ko je prihajalo do konfliktov med MID-om in takratnim vladnim centrom za informatiko, ker sta se v bistvu oba spuščala v isto problematiko in imela ob tem precej drugačne poglede. Včasih je bil MID celo »coklja« razvoju e-uprave.

Kako ocenjujete razmerje med negotovanjem nekaterih uslužbencev v upravi Republike Slovenije ob nekajurnem občasnem sobotnem delovnem času v primerjavi s praktično rednim sobotnim delavnikom tisoče Slovencev in Slovenk v različnih podjetjih? Ob »pol« nižji plači za povrhu.

Kot neumestno, seveda. Mislim, da so sindikati celo nekoliko preveč potencirali to negotovanje. Ko se pogovarjam z zaposlenimi v upravnih enotah, nimam pretiranega občutka negotovanja. Tudi takrat, ko se pogovarjam s tistimi, ki mi »pokritizirajo« določene stvari, torej s tistimi, ki mi upajo v obraz povedati, kar si mislijo, sobotnega dela praktično ne kritizirajo več. Mislim, da smo z uvedbo sobotnega delavnika naredili pomembno gesto v smeri približevanja uporabniku. Spet smo z nekim ukrepom poenostavili poslovanje državljanov z javno upravo. Ima pa ta zadeva tudi simbolni pomen, kot vsaka poteza, ki pokaže, da uprava deluje zaradi uporabnikov in da mora delovati kot kvaliteten in učinkovit servis za državljane in podjetja.

Še drugo vizionarsko vprašanje. Koliko delovnih mest bi se po grobi oceni lahko »izgubilo« ob idiličnem, a realnem, približku optimizacije državne uprave?

To je zelo težko vprašanje. V tem mandatu smo si zastavili cilj, da vsako leto zmanjšamo število zaposlenih za en procent. Temu cilju vsaj približno tudi sledimo, torej število zaposlenih v državni

upravi zmanjšujemo. Če si držnem izreči neko tvegano oceno, koliko imamo kadrovske rezerv, mislim, da bi lahko shajali s približno 5 do 10, s približno 10 odstotkov zaposlenih manj.

Zakaj enotna državna in pokrajinska uprava ne bi bila dobra za Slovenijo?

Mislim, da zaradi tega, ker bi s takšno ureditvijo izvrševanje državnih predpisov, ki se morajo na teritoriju celotne države izvrševati enako kakovostno in učinkovito, torej po istih standardnih, prešlo pod odgovornost pokrajinske politike. S tem bi se izgubila odgovornost vlade in posameznih ministrstev, recimo minister za okolje in prostor ne bi več mogel biti točka centralne odgovornosti za gradbena dovoljenja v celotni Sloveniji.

Glede na obseg vašega dela se zdi, da skoraj nimate več časa za strankarsko politiko v SDS? Ob nekaterih kratkih stikih, denimo glede prejšnjega vprašanja z ministrom Žagarjem, se poraja vprašanje, če ste še vedno v prvih vrstah vlada ali ste se preselili bolj proti zadnjim vagonom?

Strankarsko aktivnost sem vedno potiskal bolj na stran, pravzaprav v stranki niti nisem kaj preveč aktiven. Prednost tega je mogoče tudi v tem, da lažje direktno povem tisto, kar mislim. Mislim tudi, da s tem ni nič narobe. Nič ni narobe s tem, da se nekdo, čeprav je minister in član vlade, s kakšno odločitvijo ne strinja. Bolje je to povedati in s tem stvari razčistiti. Seveda pa odločitve, ki jih večina v vladi in parlamentu sprejme, spoštujem. Si pa vedno pridržujem pravico do tega, da izrazim svoje mnenje.

Pred nekaj meseci mi je gospod Gregor Golobič v nekem intervjuju dejal, da je sedanja vlada nasleda investicija. Res je, da je bilo izrečeno v določenem kontekstu, ampak vseeno se zdi dovolj pomembna izjava. Kaj bi lahko rekli na to?

No, mislim, da je to logična izjava, pričakovana s strani opozicijskega prvaka, ki računa na prevzem oblasti. Sicer pa bodo o tem sodili volivke in volivci na volitvah.

Če si držnem izreči neko tvegano oceno, koliko imamo kadrovske rezerv, mislim, da bi lahko shajali s približno 5 do 10, s približno 10 odstotkov zaposlenih manj.

Kakršna setev, takšna žetev

Predsednik vlade Janez Janša je priplezal na vrh politične piramide s pomočjo opozicijskega populizma, poceni demagogije in ostre kritike takrat vladajoče Liberalne demokracije. Vprašanje, ki se postavlja ob koncu njegovega mandata, je naslednje: So razmere na področju korupcije in klientelizma enake ali slabše kot tedaj, ko je JJ še sedel v opoziciji?

MARKO KRULC

Predvolilni populizem in demagogija

Natanko štiri leta nas ločijo od maratonsko dolgih parlamentarnih sej o korupciji in klientelizmu, ki jih je takrat alarmantno skliceval nekdanji šef opozicije in sedanji poglavar vladajoče politične nomenklature. Janez Janša je permanentno napadal Ropovo vlado, ustvarjal ozračje izrednih razmer in ji očital razraslo korupcijo okrog vodilne stranke LDS. Logično, bližale so se parlamentarne volitve. In vonj po opozicijskem populizmu je dodobra udaril v naivne volilne nosove.

Na račun »čudežnega« izginotja davkoplačevalskega denarja v aferi banke SIB, »priskutne« povezave družbe Ultra z državnimi podjetji, »izprijene« izdelave osebnih izkaznic ter prestižnega nakupa vladnega letala Falcon se je Janša lahko prebil v sam vrh politične oblasti. K temu so pripomogle tudi demagoške obljube o boljši in svetli prihodnosti, o nevmešavanju politike v gospodarstvo, transparentnem umiku (privatizaciji) države iz gospodarstva, izključno strokovnem kadrovanju in krvavem boju zoper korupcijo.

S kakšnimi rezultati se lahko Janša pohvali ob koncu mandata? Mu je uspelo izkoreniniti korupcijo in zajezi gospodarski kriminal? Se je ministrski predsednik uprl skušnjavam oblastnega klientelizma? Poglejmo najprej v ozadje njegovega boja proti korupciji.

Krvavi boj zoper korupcijo?

Medtem ko je Janša še v opoziciji napadal Ropove oblastnike in jim očital razraslo korupcijo, je ob prevzemu oblastnega krmila prikazal lastno brezbriznost do pereče tematike. Njegov boj zoper korupcijo se je pravzaprav preoblikoval v boj zoper

Kosovo protikorupcijsko komisijo. Vladna koalicija je namreč pred dvema letoma sprejela zakon o nezdružljivosti opravljanja javne funkcije s pridobitno dejavnostjo, ki ga je spisal minister za javno upravo, Gregor Virant. V skladu z nekaterimi spornimi določili zakona je bila ukinjena tudi državna protikorupcijska komisija, njene naloge pa so bile prenesene na komisijo državnega zbora. Toda kaj kmalu je ustavno sodišče razveljavilo sporne določbe tega zakona, saj je presodilo, da poslanci ne morejo nadzorovati samih sebe in vseh drugih vej oblasti. Kosova protikorupcijska komisija se je tako le obdržala pri življenju, toda le za kratek čas.

Minister Virant je ravno v ta namen pripravil nov zakon o omejitvah in prepovedih za nosilce javnih funkcij. V predlogu dodelanega zakona je namreč zapisano, da bo Kosova komisija prenehala delovati s prvim dnem prihodnjega leta, njene člane pa bodo premestili na računsko sodišče. Vse lepo in prav? Naloge računskega sodišča so po ustavi jasno opredeljene in vloge nadzornika premoženja državnih funkcionarjev ni med njimi. Kontrola državnih funkcionarjev bi zato utegnila biti celo ustavno sporna.

Ali Kosova protikorupcijska komisija svojega dela ne opravlja dovolj dobro? Retorično vprašanje moramo zastaviti drugače: S čim se je Drago Kos zameril Janezu Janši? Odgovor temelji na osebnih zamerah. Predsednik komisije je namreč preiskoval afero Depala vas, ki je leta 1994 odnesla s položaja ministra za obrambo JJ. Matere vseh afer namreč do danes še nikomur ni uspelo razvozlati.

Zdravje in korupcija

Kateremu od Janševih ministrov bi lahko podarili titulo najbolj sumljive osebe? Absolutni zmagovalci bi lah-

ko bil nekdanji minister za zdravje Andrej Bručan, ki se je z lanskim »odstopom« izognil drugi interpelaciji. Njegovo vodenje ministr-

stva so pretresale prefinjeno izbrane operacijske mize in koketiranje z najdražjimi ponudniki, dodeljevanje pravice do helikopterskih prevozov brez javnega razpisa ter dvomljiva dobava opreme in izbira izvajalcev pri gradnji pediatrične klinike. Spomnimo: podjetje Makro 5, ki je pri gradnji nove pediatrične klinike zadolženo za polaganje električnih kablov, je namreč za davčno svetovanje pri gradnji najelo podjetje Partner Fin in mu za plačilo namenilo dobra dva milijona evrov + DDV. Zakaj je podjetje Makro 5 pri polaganju električnih kablov potrebovalo tako drago svetovanje, ni povsem jasno. Morebiti najdemo odgovor v dejstvu, da sta direktorja obeh podjetij (Marjan Habjan in Domen Zavrl) pred parlamentarnimi volitvami 2004 sodelovala pri pisanju alternativnega gospodarskega programa SDS.

Ovadba čudežnega dečka

Pojdimo na začetek in se vrnimo v december 2006. Vsem znani inšpektor Đorđe Perić je takrat v davčnem postopku razkrinjal davčno utajo zgoraj omenjene družbe Partner Fin, ki je svojim partnerjem dokazovalo zgolj na papirju preveč plačani davek na dodano vrednost. Skupna vrednost celotne goljufije je znašala več sto milijonov takratnih tolarjev. Kljub nespornim dokazom zoper Zavrla pa je imel davčni inšpektor Perić veliko težav s samo ovadbo, saj je generalni direktor Dursa, Ivan Simič, sploh ni želel podpisati. Logično, Zavrlovo podjetje Partner Fin je imelo sklenjeno pogodbo za davčno svetovanje s podjetjem Simič & partnerji, katerega lastnik je bil nihče drug kot prvi mož Dursa. Toda davčnega inšpektorja ignoranca nadrejenega ni ustavila – Perić je ovadbo zaradi domnevne nezakonite pridobitve javnih sredstev vendarle vložil na lastno pest. Sledila je sankcija – generalni direktor Simič je inšpektorju Periću vročil izredno odpoved delovnega razmerja. Logično, Simič je želel zaustaviti neprijetno preiskavo zoper člana SDS. Toda vladna Komisija za pritožbe iz delovnega razmerja je kmalu ugotovila, da je bil odpust Perića nezakonit. Pravični davčni inšpektor se je tako vrnil na delovno mesto, za nekajmesečni »dopust« pa je dobil nakazane vse neizplačane plače. Še več. Za namerno in neupravičeno odpoved davčnega inšpektorja ni-

hče ni prevzel odgovornosti. Po debelo dolgem letu dni, odkar je izbruhnila afera Domen Zavrl, je okrožno državno tožilstvo v Ljubljani vendarle spisalo kazensko ovadbo zoper čudežnega dečka SDS. Ivan Simič je že lansko poletje napovedal, da bo odstopil s položaja. To se do danes še ni zgodilo, pa čeprav je senca suma korupcije že zdavnaj zatemnila njegovo podobo.

Dinastija Petek in »čista lopata«

Janez Janša je na zadnjih parlamentarnih volitvah zmagal z obljubo, da bo naredil konec korupciji in klijentelizmu, danes pa je pri vseh dr-

pata« smo bili priča politični instrumentalizaciji tožilstva v politične namene. Nekaj podobnega smo videli pri aferi Sova, le da je bil to kratni izkupiček neprimerno večji – na račun imaginarnega boja proti korupciji se je priljubljenost vladajoče stranke SDS ponovno približala Pahorjevi SD. Brezigarjevo tožilstvo in Matejeva policija delujeta po direktivah predsednika vlade. Katera bo naslednja politično motivirana akcija?

Privatizacijsko-tajkunska spirala

Tudi privatizacija državnega premoženja lahko predstavlja izhodiščno desko za korupcijo. Najzna-

Na račun imaginarnega boja proti korupciji se je priljubljenost vladajoče stranke SDS ponovno približala Pahorjevi SD.

žavnih poslih, razpisih in prodajah videti sledi strankarskih ali osebnih prijateljev. Med podjetja, ki so v zadnjem času radikalno povečala svoje prihodke ravno zaradi poslovnih vezi z državnimi podjetji in vladajočo smetano, lahko uvrstimo mariborsko podjetje Klima Petek. Družina Petek je v slovenskih medijih že dolgo na rumeni tapeti. Medtem ko je Klima Petek pod prejšnjo oblastjo opremljala vladne prostore, se je pravi razcvet mariborskega podjetja pričel šele zatem, ko je politično taktirko prevzel Janez Janša – starejši sin je lahkotno pridobil koncesijo za igralnico v Lipici, mlajši pa je pristal kar v kabinetu predsednika vlade. Borut Petek se je nehoti znašel tudi v aferi »čista lopata«.

čilnejši primer za to je bila prodaja »najboljšega sosed« Janša je takrat Šrotu in Bavčarju benevolentno omogočil vstop v Mercator. Laško in Istrabenz sta namreč od Kapitalske družbe (Kad) in Slovenske odškodninske družbe (Sod) odkupila smešno nizke Mercatorjeve delnice, in to brez prevzemne premije. Toda, zakaj je predsednik vlade sploh dopustil enormno oškodovanje državnega proračuna? Po pričevanjih nekdanje sekretarke na ministrstvu za gospodarstvo, Adriane Starine Kosem, je Pivovarna Laško vladi (JJ) dovolila tihi prevzem Dela. Izjemno problematično je zlasti dejstvo, da je vladna kolicija z netransparentnimi prodajami državnih deležev ustvarila vrsto

Predsednik vlade JJ je boj zoper korupcijo preoblikoval v boj zoper Kosovo protikorupcijsko komisijo.

Mladi ekonomist seveda vse zanika – proti časniku Dnevnik, ki je poročal o kriminalističnih prisluhih, pa je vložil tožbo.

Gradbena afera »čista lopata« je le delček vseh netransparentnih državnih poslov. Javni razpisi so namreč zgolj farsične varovalke dogovorjenih poslov z vnaprej izbranimi izvajalci, ki se bohotijo z debelimi (modrimi) kuvertami. Povsod po svetu je takšno »prijateljevanje« pojmovano kot korupcija. V deželi pod Alpami je to nekaj normalnega. Še več. Pri aferi »čista lo-

tajkunskih oligarhov. Torej množico na hitro obogatenih menedžerjev, proti katerim je Janša napovedal vojno.

Ali je ministrski predsednik JJ pošten voditelj, je vprašanje, s katerim si bodo belili glavo volivci na letošnjih volitvah. Javnomnenjske anketeg sicer favorizirajo v enaki meri kot Pahorja, izglasovanje ponovnega mandata pa bo odvisno tudi od tega, ali bodo korupcija, klijentelizem in avtoritarnost sedanje oblasti izničeni s populističnimi triki in poceni demagogijo.

Promissio parit debitum

Pridobitniška strast vodi do neskončnega razrednega boja. Zagotavljanje komunistov, da bo njihova ureditev končala razredni boj, ker bo ukinila razrede, je izmišljotina, kajti njihova ureditev prav tako temelji na načelu neomejene porabe kot cilju življenja. Dokler bo vsakdo želel imeti več, se bodo oblikovali razredi, potekal bo razredni boj. Po-hlep in mir se izključujeta.

(Erich Fromm)

JANUŠ RASIEWICZ

Napetost se iz tedna v teden stopnjuje. Bližajoče jesenske volitve spremlja jo močni ciklonski vetrovi že nekaj mesecev, čeprav smo šele do bro stopili v pomlad. Nervoza, ki je zajela vladne stranke, postaja vse večja, opazne so tudi frakcije v posameznih strankah. Močno je prepoznavno dejstvo, da aktualna oblast ni uresničila obljub, vsaj tistih najpomembnejših, ki jih je dajala pred letom 2004, zato se v anketah kažejo indici, ki dajejo slutiti možnost ponovnih sprememb. Poglavitne posledice napak, ki jih je storila aktualna vlada, so najbolj očitne v ne dovolj pretehtanem kadrovanju. Podlegli so nasvetom svetovalcev, ki so propagirali geslo »potrebni so novi obrazi«. To je bila v dani situaciji zanesljivo skrajna naivnost, kajti stranke so se znašle v čolnu, polnem novih, nepoznanih ljudi, ki so očitno iskali le priložnost finančne in družbene prepoznavnosti, s programom in vrednotami desne proveniencije pa se niso nikoli identificirali. Naslednja velika napaka je v ustvarjanju virtualnega pozitivizma, ki se je že ob jesenski inflaciji v trenutku razblinil. Politični pozitivizem je sicer že sam po sebi slab sopotnik, saj je njegova trdnost odvisna zgolj od ugodja, ki ga uživajo davkoplačevalci. Tudi lov na čarovnice v podobi akcije Čista lopata je imel kratko sapo, saj je večina tega že pozabljena. Medijski slavo-spevi velikim bogatašem (pretežno tranzicijskim), takoj za tem še za malega človeka velika presenečenja z dohodninskimi doplačili, dajejo zelo slabo popotnico aktualni vladi. Ljudje pač ljubijo zmagovalce in tisti, ki so pri obljubah le ostali, nimajo kaj dosti možnosti trumfa. Demokratični sistem funkcionira po principu štiriletnega kolobarjenja. Ko eni posrkajo

preveč z njive vitalnosti, sledi umik in zasadi se drugo »kulturo«, da si plodišče opomore.

Status praesens

Naivno bi bilo pričakovati, da je trenutni vladi zaradi predsedovanja EU kaj bolj odprt medijski prostor. Ravno tako je naivno pričakovati, da bi se mediji bolj vrтели okoli nje zaradi evropskih zadev, saj so le-te pretežno predmet posameznih držav članic. Veliki vse-evropski delavsko-sindikalni protest ni obrodil pričakovanj, čeprav so organizatorji na tihem načrto-

vali velik dogodek. Kapital pač ni pravično razdeljen in to dejstvo je večna tema sindikatov. Problem pravičnosti je v človekovi naravi, v napuhu. Ta pra-greh kroji usode narodov in kreira obdobja miru in vojn v vsej zgodovini človeštva. To pomeni, da svoboda do lastnine pogojuje tudi svobodo do kreacije družbe. Družba in odnosi v njej funkcionirajo po principu divjine, torej po zakonu močnejšega. Vse norme, ki jih človeštvo sprejema za ohranjanje pravične družbe, so floskule in ko se zgodi napaka, terja žrtve. Ko je število žrtev dovolj

veliko, ko je napuh ogrožen, se vzpostavi premirje, to pa traja do naslednjega spopada, ko čaša napuha ponovno prekipi. Perpetuum mobile vitae. Ker seveda Slovenija ni nikakršna izjema, predvsem pa ne v času, ko se v mladi državi na novo postavljajo odnosi, ki so bili v času komunizma popolnoma porušeni, moramo upoštevati vse nebrzdane poteze, naj gre za desno ali levo provenienco, naj gre za oblast, za interese ali za prestiž. Zdravniki, sodniki, šolniki, policisti, vsi želijo več, mere ni, kajti napuh je vodilo premoženja.

Tempus futur

Mislim, da bo še kar nekaj generacij bremenilo dejstvo, da je komunizem popolnoma spridil duha in s tem verjetno za celo stoletje podaljšal normalen razvoj. Jeseni bo boj izrazito oster. Levica se bo združeno borila za prevzem oblasti, desnica za zadržanje le-te, nedvomno pa bo mandat nekomu pripadel. Ponovno bomo pričeli vladanju zgolj na podlagi obljub. Takšno vladanje je sicer najmanj stresno, saj se vse dogaja, brez da bi se kaj zgodilo. Nezadovoljstvo se le zmerno poveča, ker nekateri dobijo »svoje«, ostali pač ne. Mandat mine in ker je politični jezik vedno v službi diplomatskega prepričevanja, vsaka garnitura ob koncu razkazuje svoje uspehe.

Prolog

Bertold Brecht pravi: »Revni ljudje potrebujejo pogum, brez njega so izgubljeni. Potrebujejo ga že za to, da zjutraj vstanejo. Sredi vojne obdelovati polje, spravljati na svet otroke, ko je prihodnost brez upanja, to terja trden pogum.«

Post scriptum

Opreti se velja na trdne principe, da vas od cilja ne bodo odvrčali trendi in kaprice. V naravi zdrave pameti je vizija in le-ta pogojuje cilj.

Egalite?

Enakost? Ne, hvala.

Stoletja zatrta, se ženska danes uveljavlja skoraj po vsem tkivu socialnega življenja, vendar je z moškim enakopravna le, če sprejme pravila, postavljena z njegove strani.

MAJA KAUČIČ

Čemu ta naslov? Splošno samozanikanje? Mentalni mazohizem? Ne in znova ne. Razlog je popolnoma enostaven in doumljiv. Enakopravnost spolov, ki se povzdiguje v dosežek non plus ultra, je diskriminatorna že na začetku, saj enakopravnost po moško še ne pomeni ženske enakopravnosti. Da ne bo pomote, svoje pisanje ne označujem za feministično, temveč gre za kritiko domnevne enakopravnosti spolov, ki se izkaže kot navidezna.

Ko v nekem trenutku od vojn izčrpana moškost zapusti testostéronske kokon, je ženski dovoljeno, da vstane iz ruševin, gradi mesta, soustvarja gospodarsko rast in rojeva otroke za nove vojne. Hočeš nočeš si pribori formalno potrditev, da je tudi ONA človeško bitje, kar ni posledica želje po spremembah, temveč potreba, ki izhaja iz razredčenosti vrst moške populacije. Kakor koli, epohe nemega prikimavanja in prisilne molčečnosti je bilo (vsaj za nekatere) konec. Ženske zase izborijo izhodišča, ki jim omogočajo samouresničitev, pa vendar so s pravili vedno znova podvržene patriarhalnim institucijam in ideologijam, ki zavirajo njihov potencial. Okej, strinjamo se. Napredek, čeprav izsiljen, torej je, ni pa tako prepričljiv, kot se bohoti. Spremembe v odnosih med spoloma se v resnici odvijajo po polžje. Za to imamo

prepričljiv dokaz. Se morda spomnite članka iz prejšnje številke, kjer je mojega kolega na levi skrbelo, da nam preti totalna »pobabitev« sveta? Pisec, podprt z argumenti, ki so plod njegove osebne drže, domnevnih razprav in »dejstev«, ki se opredeljujejo znotraj religioznega, me je oklofotal in streznil. Nikakor pa me ni prepričal v bližajočo se apokalipso moškosti. Precej pretresen je v članku orisal scenarij, po katerem bodo vse hujši trendi feminizacije privedli do resne ogroženosti moških in »naravnega ravnovesja med spoloma«. Zeh in razočaranje. Naprej frustrirano ugotavlja, da je moška populacija vedno bolj žalostna, za žalost pa so krive žalostne vzgojiteljice v predšolski dobi in odsotnost vzgojiteljev v vzgojnem procesu, ki je utr-

mož odloča za delo z otroki? Pa vendar ne zato, ker se boji ženskih sodelavk? Otrok? Ne želijo izpasti »pobabljenost«? Problem poklica vzgojitelja ne vidim v prevladi žensk, temveč kot problem moških, ki v njem ne vidijo izpolnitve moškosti. Ukoreninjenost »biološko utemeljene« socialne vloge so v teku razvoja družbe naredile moškega okornega tako v odnosu do otrok, kot do ženske, ki je prerasla okvire, ki so njen obstoj reducirali na reprodukcijo in ultimativno gospodinjstvo. Konstruirana binarna opozicija dveh spolov, iz katere sledijo vse s spolom pogojene dvojnosti in se kaže v izključujočih se, nasprotnih polih, ki vzdržujejo konstrukt heteroseksualnosti in podelijo obstoječi strukturi moči v družbi priložnost za podreditev žensk, se počasi, a neustavljivo krha. Domnevna družbena realnost, ki je označena za naravno, se hrani z reprodukcijo mitov o ženskosti, da bi ta obstala v svoji zakrneli obliki. Biti ženska, kot jo vidi moški,

jejo nove, neodvisne definicije ženskosti kot tudi moškosti in njihovih vlog v družinskem življenju. S tem se je potrebno sprijazniti, jamranje je odveč. Sodobno žensko interakcija poklicnega dela in družinskega življenja vodi v »dvojno obremenitev«. Izraz moderne ženske nadomeščajo s pojmom »dvojne navzočnosti«, ki se kaže kot obogatitev. Moški pa je zaradi pomanjkanja časa partnerke tako rekoč prisiljen, da se angažira pri gospodinskih opravilih. Tudi dela z otroki se navaja. Strinjam se, moralo bi biti več moških vzgojiteljev. A preden se to zgodi, mora mož opustiti svoj podcenjujoč pogled na dela, ki jih je zapečatil kot ženska. Testostéronska zmedenost je zaznavna, križa moške dominacije in jasne opredelitve vlog pa je izvor težave, s katero se različno spoprijemajo. Nostalgicen za lovca in zaščitnikom, je zaradi na novo odkrite ženske multifunkcionalnosti prestrašen in besen, ker ta ruši njegovo tisočletno, masivno življenjsko rutino. Ženska krči prostor njegovega samopotrjevanja s tem, ko postane enakovredna tekmičica v vseh plasteh človeške dejavnosti. Moški, ki pa se identificira s svojo vlogo v 21. stoletju in je dojel »catch« sobivanja spolov, se lažje dopolnjuje z identiteto osvobodjene ženske in v njej ne vidi nič demonskega. Časi se pač spreminjajo in vsi smo del kolesja, ki usmerja njegovo naravo. Udeleževanje enakopravnosti je v teku. Navkljub prizadevanjem smo je dobile le za vzorec, ekstrakt tega, kar obljublja. Niti ne v celoti dovršeno, pa ga že razglašajo za družbeno škodljivo.

Problem poklica vzgojitelja ne vidim v prevladi žensk, temveč kot problem moških, ki v njem ne vidijo izpolnitve moškosti.

jena domena žensk. Utrjena da, ne pa tudi nedostopna. Celo ženske (!) so se uspešno infiltrirale v marsikatero delovno sfero, ki je veljala za nedvoumno moško, zato ne razumem bojazni, po kateri je moškim popolnoma onemogočeno aktivno sodelovanje pri vzgoji novih rodov. Zakaj se torej tako skromno število mladih

je biti ženska kot Eva, pošast, temna skrivnost, hotnica, fatalka, sužnja in domina. Golta mite o ženski, ki je po svojih karakteristikah nesrečna, po naravi pa gospodinja. Mite o tem, da se varanje za ženske ne spodobi. Mite o »ženskih poklicih« in temu, da je seksualnost v ospredju, pa kar koli ona že počne. Novi časi nareku-

Se bliža novodobna prod

Sreča je ena izmed temeljnih človeških potreb. To se odraža tako na zasebni kakor na družbeni ravni. Američani so pravo do (iskanja) sreče zapisali v Deklaracijo neodvisnosti in spada med neodtujljive človekove pravice, poleg pravice do življenja in svobode ("Life, liberty, and the pursuit of happiness"). Če bi slehernika vprašali, kaj si želi v življenju, bi najverjetneje odgovoril: »Vse, kar si želim, je biti srečen.« Zaradi vrednosti, ki jo nejasnemu pojmu sreče pripisujemo, je nujno, da se povprašamo po pomenu tega abstraktnega termina.

SAMO BOHAK

Sreča je (vsaj v današnjih zahodnih družbah) postala samoumevni cilj življenja. Da bi si pojem sreče bolje razjasnili, pa moramo pogledati v zgodovino, natančneje v staro Grčijo. Stari Grki so verjeli, da je srečen tisti, ki živi v skladu z vrlino (gr. arete). Cilj življenja je bil postati vrl oz. dober. Za Aristotela je bil smisel življenja eudamonia, kar se precej neposrečeno prevaja kot sreča ali srečnost. Po Aristotelu pa sreče ne dosežemo

in smrti. Povprečen človek je večino svojega življenja posvetil trdemu delu. Verniki so verjeli, da je zemeljsko življenje le preizkušnja, da vladarji vlada po božji milosti ter da je potrebno ubogati ukaze in upati na raj po smrti. Želja po tuzemski sreči je bila nekaj nespodobnega in celo grešnega. Edina sreča oz. blaženost, ki jo je bilo vredno zasledovati, je bila združenost z Bogom po smrti. S prihodom razsvetljenstva pa je prišlo do preobrata.

ku možnost, da se s trdom prebije na vrh družbene lestvice. S to možnostjo je bila sreča na dosegu roke in zdelo se je, da je mogoče prav vse. Ideja se je kultivirala v slavni ideji ameriških sanj, ki se je danes z globalizacijo razširila po vsem svetu. Če združimo logiko potrošnje in neo-liberalizma, dobimo trg, na katerem je mogoče kupiti vse, ostaja le vprašanje cene. Celo tako abstrakten pojem, kot je sreča, se materializira v novem mercedesu, ob-

morski vili, priznani blagovni znamki ali kakšnem drugem izdelku. Sreča je danes postala dobrina. Ko srečo razumemo kot dobrino in jo postavimo na trg, se odpre nova tržna niša in sreča tako postane nov proizvod, ki je na voljo vsakomur, ki jo lahko kupi. Moškemu ali ženski, kolonialistu ali domorodcu, grešniku ali svetniku. Medtem ko so bolj premožni prepričani, da so zaradi širše izbire različnih izdelkov, ki bi jim naj prinesli srečo, na

Ko srečo razumemo kot dobrino in jo postavimo na trg, se odpre nova tržna niša in sreča tako postane nov proizvod, ki je na voljo vsakomur, ki jo lahko kupi.

s pridobivanjem bogastva ali časti, temveč le z življenjem v skladu z vrlino. Sreča je lahko pri Grkih pomenila tudi notranji mir in spravljenost s samim seboj ali pa aktivno udejstvovanje na različnih področjih. Morda ni naključje, da je bil eden izmed načinov doživljanja srečnosti prav filozofiranje. Sreča, kot jo poznamo danes, je bila zanj le stranski produkt dobrega življenja.

V srednjem veku, ko je imela institucija katoliške cerkve močan vpliv na življenje ljudi, je veljalo, da je zemeljsko življenje le solznodolinstvo, kjer lahko

Ko so razsvetlenski misleci začeli poudarjati moč razuma, ostro napadati (cerkvene) dogme in poudarjati pomen tuzemskega življenja, se je skupaj z napredkom znanosti in novimi odkritji začela kazati možnost, da je raj mogoč že na zemlji. Bolj kot je blede raj v onostranstvu, bolj se je krepila vera v paradiž, dosegljiv v tostranstvu. Človek je namesto pasivnega opazovalca lahko prvič postal akter svojega življenja. Prvič se je zdelo mogoče, da lahko vzame usodo v svoje roke in z lastnimi dejanji kroji svoje življenje. Človek je lahko postal svo-

Če združimo logiko potrošnje in neo-liberalizma, dobimo trg, na katerem je mogoče kupiti karkoli, ostaja le vprašanje cene.

zgoj trpimo, spoštujemo božje zapovedi ter delamo dobra dela v upanju na posmrtno srečo, dosegljivo v raju. Takšno pojmovanje lažje razumemo, če se zavedamo, da je bilo tedaj življenje za večino ljudi nevarno, neizprosno, kratko, polno bolezni, trpljenja

je sreče kovač. Težnja, ki se je začela z razsvetljenstvom, je v moderni dobi s prihodom kapitalizma dobila neslutene razsežnosti. Ideja meritokracije, ki je bila skupaj z industrijsko revolucijo bistvena za razvoj kapitalizma, je obljubljala slehernemu posamezni-

ajalna sreče

boljšem, pa revni menijo, da morajo najprej priti do denarja in potem z njim srečo nekako kupiti. Zaradi tega iščejo razne priročnike, filme ali motivacijske tečaje, ki bi jim to omogočili. Knjige, ki se razglašajo za revolucionarne in polne skrivnosti, pa niso v resnici nič drugega kot poenostavljena in »reciklirana« modrost starih modrecev, prilagojena razmeram trga in povpraševanju. Eden od trenutno najuspešnejših izdelkov do zdaj je dokumentarec »The secret«. Dokumentarec nas seznani s skrivnostjo, ki je bila milijone let skrita in jo sedaj razkrije celotnemu svetu. Gre za idejo, da lahko z lastnimi mislimi spreminjamo svet. Vse, kar moramo storiti, je, da si neko stvar dovolj močno želimo in želeja se nam bo uresničila. To nam »baje« omogoča tako imenovani »zakon

privlačnosti«. Skozi dokumentarec se zvrstijo znanstveniki, duhovniki, sveti možje in celo filozofi. Ustvarjalci (neuspešno) poskušajo ustvariti videz strokovnosti, toda o njihovi verodostojnosti se sploh ne splača izgubljati besed. Slavn »zakon privlačnosti« ni v resnici nič drugega kot pozitivno mišljenje in placebo efekt. »Skrivnost« je precej lahko razumljiva s kančkom zdravega razuma in trezne znanosti. Zgoraj naveden primer je le eden v poplavi literature, dokumentarcev, priročnikov in tečajev, ki obljublajo instant srečo. Človekovo hrepenenje po sreči je tako močno, da je srečo v svojem iskanju spremenil v proizvod, ga odnesel v trgovino, postavil na polico zraven polic s pralnimi praški, nekaj časa počakal na akcijo, ga nato naložil na voziček in ga po znižani ceni odkupil. ■

Jejič
Kristijan

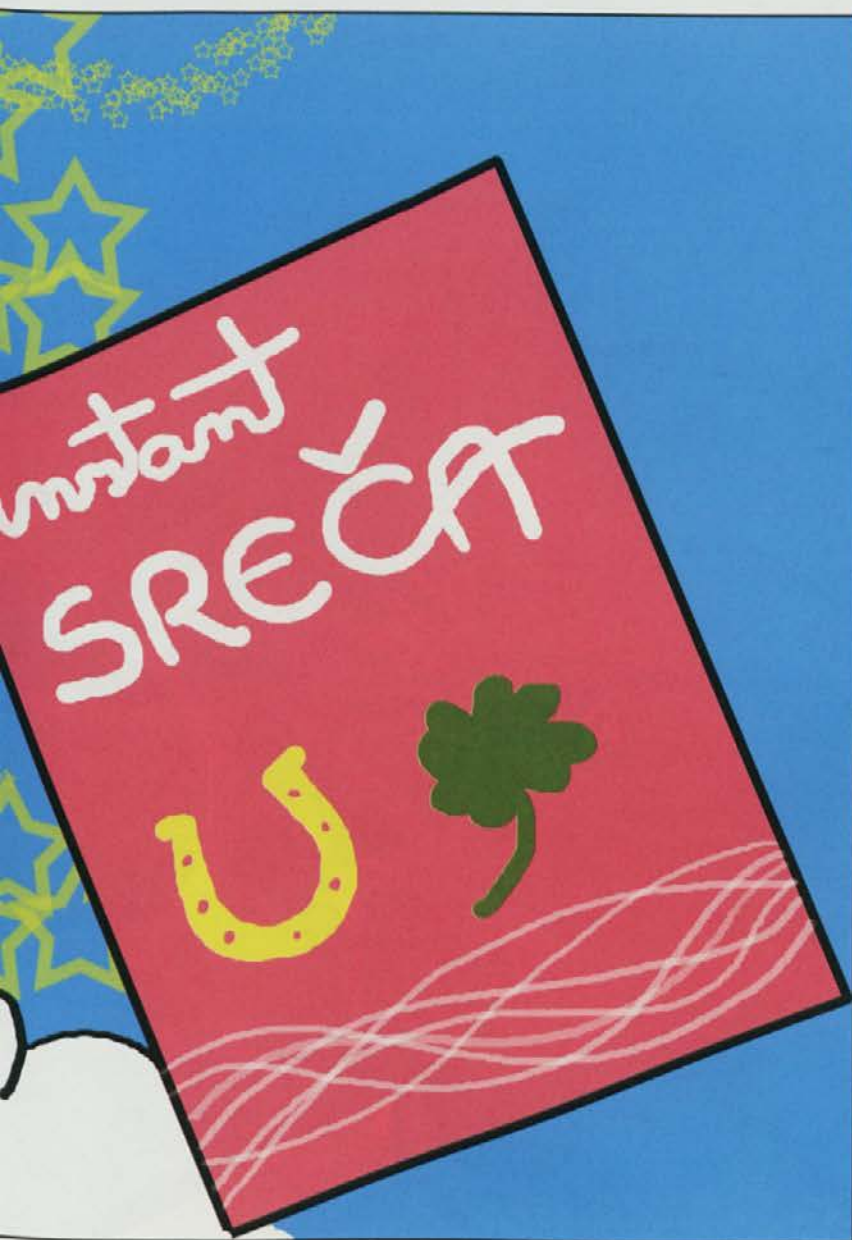

Oprostite mi besedno igro z zdaj že nekdanjim ponudnikom programov športa študentom v Mariboru. Žal, najnovejši dogodki niso bili kaj prida športni.

Draga zabava

Univerzitetni šport vztrajno usiha. Z bolonjsko prenovo študijskih programov je večina visokošolskih zavodov ukinila športno vzgojo kot obvezni del izobrazbe njihovih bodočih diplomantov. Posamezniki, ki so preveč osredotočeni na lastne študijske vsebine, so s svojih pozicij moči z lahkoto izrinili športno vzgojo kot nepomembno sestavino študijskih programov. Zlahka je razumeti, da je športna vzgoja izgubila tekmo z ostalimi, ko pa njeni izvajalci iz takšnih in drugačnih razlogov večinoma niso enakovredni habilitiranim učiteljem. Ob vsem tem je med vodstvi visokošolskih zavodov krožila ideja o obvezni športni vzgoji, ki ne bi bila ovrednotena skladno s pravili evropskega sistema kreditnih točk. Verjetno je upravičeno vprašanje, ali so športne veščine res tako enostavne in vsem razumljive, da ne potrebujejo posebnega ovrednotenja. Fizična kondicija prav teh vodstev nas vse prevečkrat opominja, kako je prav nasprotno. A pustimo športno vzgojo – ta gordijski voz. Ne glede na različne poglede akademske javnosti na pomen športne vzgoje, je v Mariboru obstajala zgledna tradicija rekreativnega univerzitetnega športa. Univerza, ki je zgradila sodoben športni center,

je s pomočjo Univerzitetne športne zveze svojim študentom ponudila številne možnosti rekreativnega športa. Ob izčrpani, tudi finančni, podpori je zveza izvajala programe Zdrave zabave, ki so bili vsaj deloma plačljivi. Študentje so tako dvojno, preko stroškov šolanja in preko lastnih članarin ipd., plačevali isto storitev. Cinik bi rekel, da je bil to nedvomno sila dober posel. Spet drugi, bolj razsodni, so to nesrečno stanje prepoznali in predlagali spremembe pri izvajanju programa rekreativnega športa. Tako je nastala enkratna situacija, ko bi obe strani sedli za skupno mizo in ponudili nove ter boljše rešitve za univerzitetni šport v celoti. Nasprotno so posamezni interesi povzročili, da se je zveza kot sogovornica Univerze odločila v pogovore vključiti tretjo osebo, ki ni povezana z izvajanjem univerzitetnega športa. Na tem mestu je primera z ljubezenskim trikotnikom verjetno neprimerna. Kakorkoli, ključna akterja na področju univerzitetnega športa sta popolnoma zatajila in s tem zadala univerzitetnemu športu še en usodni udarec. Edina vesela novica se zdi, da je nekoč Draga zabava v športnem centru sedaj zastoj za vse študente ... ■

Edo Maajka ali estetika upora

DR. SAMIR OSMANČEVIĆ, GRADEC

(PREVOD: DARINKO KORES JACKS)

Če bi si drznil začeti to besedilo s konstatacijo, da odnos med lepim, dobrim in resničnim spada v korpus klasičnih filozofskih tem, ter nadaljeval v enakem tonu (ki za 21. stoletje ni več ne filozofski niti akademski), menim, da bi si ogromen odstotek bralstva le na kratko obližnil prst in brez slabe vesti ter upravičeno preskočil na kako drugo stran. Toda kako, po drugi strani, začeti zgodbo o raperju iz Brčkega, BiH (ah, to mi medtem zveni enako abstraktno in provincialno-zaslanjano kot na primer Cainsville, Missouri), ter pri tem preskočiti navodilo, da naj v njej, v zgodbi torej, gre prav za omenjeno relacijo? Kako bralca, utrujenega od te kontinuirane mrtvodomske fenomenologije, ne napotiti na temeljno tezo, da se ravno iz disproporcije omenjenih

la še nobena ontologija in še nobena sociologija. In to kljub njeni neizmerni odpornosti na spremembe pogojev v svetu, na katerega pred sabo vedno znova naložimo mišljenje.

Who are we ali Balkansko, a naše

Odkar ljudje govorijo, se je prevara kot zavestna in intendirana laž (je morda s svojo nujno lažno zavestjo Marx mislil prav na to?) ugnezdila v vsako poro človeške družbenosti. Če si ogledamo, recimo, usodo afroameriške populacije: tisti, ki so prednike današnjih Afroameričanov kot sužnje transportirali na severnoameriški kontinent, so bili prevarani, da naj bi bili rasno in kulturno višji od onih, katere transportirajo, ter da

ziranci so bili prevarani, da naj bi jih civilizirali. Prevarani so bili edini, ki so verjeli, da bodo še naprej živeli v isti državi, in prevarani so bili tisti drugi, ki so verjeli, da bo vse šlo na boljše, ko bodo prepričali tistim prvim doseči, da bi vsi živeli v eni državi. Prevarani so bili tisti, ki živijo v peklu in verjamejo v raj, kot tudi oni, ki živijo v raju in se bojijo pekla. Z naštevanjem elementarnih modusov prevare

bi lahko nadaljevali v nedogled, a za naš namen je dovolj ugotoviti, da se iz občutkov kontinuirane kolektivne in subjektivne prevaranosti rojevajo estetski fenomeni takih vrst, kot sta rap in hip-hop kot trenutne in komajda artikulirane eksplozije tega občutka. Uporu proti omniprezenci prevare se ni nujno izražati v tekstualnih plasteh, viden je predvsem v specifičnem podtonu, v ritmu,

Odkar ljudje govorijo, se je prevara kot zavestna in intendirana laž (je morda s svojo nujno lažno zavestjo Marx mislil prav na to?) ugnezdila v vsako poro človeške družbenosti.

elementov porajajo takšni fenomeni, kot so jazz, rap ali hip-hop? Distonalni odsevi nekega sveta, torej, ki jim je estetski-ontolog Theodor W. Adorno odrekel pravico do estetske legitimacije?

Nisem sicer glasbeno izobražen in o estetiki sem se učil le od Hegla, atonalnega Adorna in še nekaterih anahronih tolmačev fenomena poetskega v svetu. Toda vem, da so glasbene smeri, ki sem jih omenil, tudi rezervoarji nečesa, kar se izmika vsaki pojmovni določitvi, ter se prav s tem pravzaprav profilirajo kot rezervati upora, katerega že od nekdaj ni mogoče misliti izven razrednih, nacionalnih, verskih ali dnevno-političnih kontekstov. Kajti prav z njimi, namreč s temi konteksti, je zamaskirana *conditio humana*, tisti morda najbolj prvinski in najbolj izvirni človeški refleks: upor proti prevari, ki ga v svoje zgradbe kot bistvenega konstituensa intramundalnega doslej ni vgradili

naj bi torej imeli pravico početi, kar so počeli. Sužnji pa so bili prevarani v tem, da naj bi bili slabši od svojih gospodarjev (od tod morda tudi blues kot depresivni prednik jazza in hip-hopa); pristaši Ku Klux Klana so bili prevarani, ker verjamejo, da med Mozartom in terorjem nad nebelci ni nobene protislovja; prevarani so bili Afroameričani, ki so jih deloma vrnil v Liberijo, pa Afroameričani, ki so ostali v Ameriki in ki so jih uspeli prepričati, da so najkasneje od poznih 60-ih zares enakopravni ljudje (vabim vas, da prisluhnete, kaj vam ima o tem povedati veliki Huntington, sveti Pavel ameriške dominacije, v *Who we are*, eni od svojih novih poslanic o ameriški identiteti) ... Ali: prevarani so bili komunisti, češ da naj bi si proletarci želeli komunizem, in prevarani so bili proletarci, da naj bi komunizem hoteli komunisti. Prevarani so bili kolonialisti, da naj bi civilizirali svet, in koloni-

v kombinaciji agresivne nemoči, da bi sploh prepoznali sovražnika ali prevaranta (še najmanj bomo zgrešili, če predpostavimo, da je to sam Bog, ki se – neinventiven, kakor je – ni spomnil, da bo z ustvarjanjem resnice ustvaril laž), in, po drugi strani, agresivne nemoči, da bi kontroliral prodirajočo energijo upora kot protipol razigranemu camusovskemu vpogledu v svet kot trdnjavo, kjer vlada kuga, trdnjavo, ki ima svoja vrata, nima pa svojega "izven sebe" (in tu bi se z nebeškimi instancami lahko pogovorili o marsičem). Glasba, o kateri je go-

vor tukaj, bi se dala najbolje opisati z v šitizmu znanim pojmovnim razlikovanjem med ezoteričnim in eksegetičnim, substanco, ki ve, da se svetu mora razodeti v razumljivem in dostopnem jeziku, vendar pri tem v sebi ostane zaprta in nedostopna – torej, kot sem že rekel, izvenpojmovna. Substance, ki se je materializirala v veseli agresivnosti in nasmehu Eda Maajke, medtem ko poje o trpljenju bede in o prevarantih, ki nimajo imen in priimkov, imajo pa nacijo, floskule in mnogo denarja. Tako kot Edov nasmech niti esterika upora ni mogoča brez

ttega občutka esencialne prevaranosti, ki presega individualno usodo, brez vpogleda v diskrepanco med tistim, kar realiteta trdi o sebi, in tistim, kako se dejansko kaže. Spet si, sklicujoč se na pomanjkanje formalne glasbene izobrazbe, drznem ugotoviti, da je estetika upora zares izvenkonceptualna ali, še bolje, transkonceptualna, da v najprofanejšem pomenu besede izvira iz prvinskega refleksa prezira do sveta, ki je dopustil, da se odnos med resničnim in lažnim v najboljšem primeru stabilizira pri 51:49 ter se tako pravzaprav logično dezavui-

ni občutek nacionalne nadmoči glede na primitivno Azijo, ki se, kot vemo, začinja nekaj kilometrov nad Zagrebom, in tako olajšal trganje vseh emocionalnih vezi s tem prostorom, kolikor jih je pravzaprav sploh bilo. Tako pač, kot je rap produkt socialne nemoči ameriškega geta, je Edo Maajka izraz gnusa napram duhu časa, v katerem je deček iz Brčkega postal priča veličastne balkanske prevare (ter s tem tudi samega Laibacha) zadnjih dveh desetletij. Kot priča v bistvu zastopa tiste, ki gledajo, čeprav ne morejo artikulirati svojega pričevanja, one, ki

Substance, ki se je materializirala v veseli agresivnosti in nasmehu Eda Maajke, medtem ko poje o trpljenju bede in o prevarantih, ki nimajo imen in priimkov, imajo pa nacijo, floskule in mnogo denarja.

ra. Prav iz te transkonceptualnosti lahko razberemo tudi dimenzije njene provokacije, smisel rokavice, vržene v obraz sveta, ki mu je doslej brez velikega napora uspevalo razrušiti vse koncepte, ki so se mu odkrito zoperstavljali. Z drugimi besedami: v estetiki upora uporniki prevzemajo strategijo tistih, proti katerim se upirajo – namreč strategijo anonimnosti. V svetu Habermasove nove nepreglednosti se prevarantom, ki

sicer ne morejo ničesar zaustaviti in ničesar spremeniti, ki pa, čeprav se dobrohotno nasmihaajo, dajejo vedeti, da se jim lahko vse naredi, ni pa jih mogoče prevarati. In da je za generacije neverujočih vera v kakršnokoli ideologijo postala najdražje blago. V toliko lahko rečemo, da imajo jazz, rap ali hip-hop mnogo skupnega z mišljenjem kot negacijo – od temeljne nemoči, da bi destruirali privilegirani ontološki status pre-

Tako pač, kot je rap produkt socialne nemoči ameriškega geta, je Edo Maajka izraz gnusa napram duhu časa, v katerem je deček iz Brčkega postal priča veličastne balkanske prevare (ter s tem tudi samega Laibacha) zadnjih dveh desetletij.

nimajo imen in priimkov, imajo pa nacijo, vero, civilizacijo in praviloma mnogo denarja ter dobro opremljeno policijo, zoperstavlja jo tisti, ki sicer imajo imena in primke, a zato tudi neulovljivi prezir in upor, za katerega pa je težko določiti, proti čemu se upira.

No Sikiriki

Pojav hip-hopa na Balkanu je nekaj drugačnega od golega prevzemanja aktualnih svetovnoglasbenih trendov. Prav tako je karakterističen ter vezan na prostor in čas, kot je bil, recimo, fenomen Laibacha, ki je institucionaliziral novi avtogermanizira-

vare, do svoje ontološke nepodkupljivosti. Če sem si torej drznil ta mrtvodomski ekskurz v rhythm and poetry začeti s konstatacijo, da odnos med lepim, dobrim in resničnim spada v korpus klasičnih filozofskih tem, sem to storil zato, ker tisti, ki so tako prišli do tega sklepa, sicer do njega najbrž ne bi prišli. Upravičeno mi je torej mogoče očitati, da sem, ko sem pisal o prevari, namesto o biografskih kuriozitetah iz življenja Eda Maajke (Brčko, BiH), prevaral bralca; a menim, da je ta prevara bila nujni korak pri nujnem formiranju nujno lažne zavesti. Torej: No Sikiriki.

Znanstveni park v virtualnem svetu

Študentska projekta skupina »Second Life«, ki deluje na Univerzi v Mariboru in se ukvarja z razvojem inovativnih rešitev v virtualnih svetovih, je prejela prvo nagrado na Dnevih slovenske informatike 2008 za razvoj virtualnega Znanstvenega parka Univerze v Mariboru v okolju Second Life. O razvojni platformi smo se pogovarjali z nagrajenimi študenti drugega in tretjega letnika Fakultete za elektrotehniko, računalništvo in informatiko, in sicer Deo Omerbegović, Martino Fatorič, Boštjanom Tovornikom, Iztokom Hafnerjem, Dejanom Kropcom in Ožbejem Poberžnikom. Realne probleme Znanstvenega parka pa nam je predstavil njihov mentor in direktor parka izr. prof. dr. Matjaž B. Jurič.

DAŠA PURGAJ

Izdelujete inovativne rešitve za novo generacijo uporabniških vmesnikov ter se osredotočate na inovativne vidike interakcije človek – računalnik. Za vaš prvi projekt ste na pobudo profesorja Juriča izbrali Znanstveni park Univerze v Mariboru. Kako je potekala gradnja v virtualnem svetu, z zemljiščem imate manj težav kot v realnosti, kajne?

Res je, Second Life je razvojno okolje, ki omogoča, da svobodno kupujete zemljišča in objekte. Zemljišče v virtualnem svetu je lastnina, ki jo je moč kupiti na tako imenovanem Mainlandu, kjer pa si omejen z določeno kvadrato, kar je podobno kot v realnem svetu. Druga možnost je, da kupiš svoj otok sredi morja, kar pomeni prednost, saj se lahko površina širi naprej in nisi omejen. To je bil tudi ključni razlog, zakaj smo lokacijo znanstvenega parka izbrali na otoku. Poleg tega je lokacija privlačnejša, saj ima pogled na morje.

Znanstveni park torej ni bil izbran naključno, kaj vse pa je bila vaša naloga, kaj je v virtualnem svetu tega parka mogoče?

Gradnja parka je skladna z izvirnimi arhitekturnimi načrti, ki so jih izdelali Sadar Vuga arhitekti. Poleg same stavbe smo razvili tudi dinamične komponente, ki omogočajo interaktivno uporabo okolja. Rezultati razvoja vključujejo virtualno informatorko, s katero se lahko pogovarjamo, oglasne deske, dvigala, avtomatska vrata, prepoznavanje uporabnikov in adaptacijo. Omogočeno je tudi prirejanje sestankov in predavanj ter njihov prenos s sliko in zvokom v živo v okolje Second Life. To odpira nove možnosti pri prirejanju predavanj, srečanj in sestankov. V nadaljevanju si želimo tudi omisliti oddajanje prostorov oziroma pisarn določenim podjetjem. To bi jim lahko služilo za promocijo.

Omenjate prenos v živo, pa si znate to dejansko predstavljati, bi bili recimo profesorji pripravljeni na virtualno predavanje?

Dejansko je to mogoče in nekateri profesorji so pripravljeni. Ostali se še branijo teh tehnologij, ker na kamero med predavanji niso pripravljeni. Treba bi jih bilo pač seznaniti z nameni uporabe teh posnetkov.

Second Life predstavlja nov način komunikacije z uporabniki. Mnogi si ga predstavljajo kot igro, čeprav gre za inovativno razvojno platformo. Kako deluje?

Second Life deluje na principu odjemalca – strežnika. Je neke vrste računalniška simulacija, v katero se prijavijo množica različnih uporabnikov

Vsak od vas ima torej svoj avatar, s katerim se zdaj predstavljate v virtualnem svetu in kupujete, prodajate. Kako pa dejansko zaslužite kaj denarja, se da v Second Lifu obogatiti?

Mi trenutno delamo na tem projektu in izpopolnjujemo svoje avtarje. Ena oblika zaslužka je recimo sedenje na klopici ali pa z oglasi. Obstajajo otoki, kjer so postavljene klopce, reče se jim camping bange, na katerih ti za pol ure sedenja plačajo 2 lindeniška dolarja. Lahko izpolnjuješ tudi razne ankete in dobiš nekaj denarja, sicer pa je princip Second Lifa druženje, spoznavanje, izmenjava izkušenj.

Projekt, za katerega ste bili nagrajeni, ni komercialni, ampak raziskovalni.

Rezultati razvoja vključujejo virtualno informatorko, s katero se lahko pogovarjamo, oglasne deske, dvigala, avtomatska vrata, prepoznavanje uporabnikov in adaptacijo.

s celega sveta, ki uporabljajo skupne strežnike, strojno opremo in podobno, način uporabe pa je vizualiziran. V takšnem okolju je uporabnik predstavljen v obliki avtarja, torej grafične predstavitve, pri kateri veljajo tudi vsi koncepti, ki so preneseni iz realnega sveta. Na začetku so na voljo trije računi; navadni, nadgradnja in premium račun, s katerim lahko kupuješ zemljo, skripte, objekte, kar navadni račun ne omogoča.

valni. Kaj pa vam pomeni nagrada z Dnevov slovenske informatike?

Ko smo šli predstavljati projekt, sploh nismo vedeli, da bodo podeljene kakšne nagrade, saj nam profesor Jurič za to ni povedal. Na teh dnevih imajo vsi, ki imajo na fakulteti predmet informatika, se pravi tudi pedagoška in ekonomska fakulteta, predstavitve svojih rešitev. Skupaj je bilo sedem predstavitev in bili smo edini dodiplomski študentje, ostali so bodisi predstavljali svoje magistrske na-

loge ali raziskave. Za nagrado smo prejeli kotizacije za naslednjo konferenco in pa seveda zagon za nadaljnje projekte.

Študentom računalništva in informatike, pa tudi ostalim računalniškim frikom, je okolje Second Life že precej dobro poznano. Kje vi vidite razloge za popularnost tega okolja? So to zasluži ali drugačnost?

Second Life uporablja že prek 5 milijonov ljudi iz vsega sveta, ki si lahko ustvarijo virtualno starost, spol in zunanost. V njem se na dan izmenja vsaj milijon in pol ameriških dolarjev, kar je zgovoren podatek o resnosti tega okolja, ki ga imajo mnogi za igro. Second Life je lahko nova vrsta promocije za podjetja, saj gre za tridimenzionalno okolje. Veliko ljudi je presenečenih, ko tudi v virtualnem okolju naletijo na omejitve, kot so recimo igre na srečo v realnem življenju. Zaradi tega mu lahko popularnost nekoliko pade. Vsi bi namreč imeli veliko denarja in nič delali. To ne gre. Seveda je možno tudi obogatiti. Ena oblikovalka je pred kratkim s kreacijami oblek zaslužila milijon dolarjev. Ampak bistvo Second Lifa ni zaslužek. Možnost bogastva je s širjenjem tega okolja, ki ga uporablja čedalje več ljudi, seveda vse manjša.

Projekt Znanstveni park boste seveda še nadgrajevali, zato je tudi vaša skupina odprta za nove člane. So kakšni pogoji, da se vam pridružijo?

Pri profesorju Juriču imamo na fakulteti skupne vaje s študenti medijskih komunikacij, ki se lahko vključijo. Tudi drugi so dobrodošli. Potrebujemo tako oblikovalce, programerje, ljudi z novimi idejami. Osnovna znanja o Second Lifu so zaželeni, niso pa pogoji, saj se dajo določene zadeve hitro osvojiti.

Znanstveni park pa ima v realnosti precej več težav kot v virtualnem

Zdajšnji podjetniški inkubator je poln in nove ekipe nimamo kam namestiti, pa tudi podjetja se ne morejo širiti. Evropska sredstva so na voljo in smiselno bi jih bilo izkoristiti.

Inem svetu nima težav

svetu. Lociran naj bi bil v coni T5 na Teznem, na koncu ceste na Ledino, a z občino, ki je lastnica zemljišča, še niso našli skupnih dogovorov glede uporabe zemljišča. Dr. Matjaž B. Jurič, ste direktor Znanstveno tehnološkega parka, kje se je zgodba začela in kje zapletla?

S projektom smo na Univerzi začeli leta 2005 in naslednje leto projekt umestili v regionalni razvojni program ter pridobili tuje partnerje in evropska sredstva s strani skupnosti INTERREG, s katerimi smo pripravili vse načrte, maketo in arhitekturne zasnove ter prišli do gradbenega dovoljenja. Ta zdaj že nekaj mesecev leži nedotaknjen, saj pogovori z mestno občino glede zemljišča še potekajo. Nazadnje smo se s predstavniki občine sestali pred več kot mesecem dni in čutimo, da je tudi na strani občine določeno prepričanje, da je to za mesto Maribor koristno. Skoraj bolj kot za univerzo je park namreč koristen za občino, ki lahko zaživi kot visokotehnološko mesto, v katerem se razvijajo nove tehnologije. Tovarna Podjemov oz. zdajšnji podjetniški inkubator je namreč poln in nove ekipe nimamo kam namestiti, pa tudi podjetja se

ne morejo širiti, ker se nimajo kam. Evropska sredstva so na voljo in smiselno bi jih bilo izkoristiti.

Pa vendar se zgodba vleče že dalj časa. Razmišljate o drugih alternativnih lokacijah, če tu spodleti in se ne uspete dogovoriti o uporabi zemljišča? Podariti ga občina ne želi, to je že jasno.

Znanstveni park je velik projekt in ima alternativne lokacije, vendar o njih še ne govorimo, ker se občina ni eksplicitno odpovedala parku. Pred časom smo občini naložili precej dela in potrebno je pripraviti konkretne predloge glede uporabe zemljišča. Kar tukaj iščemo, je model načina uporabe tega zemljišča. Ali to zemljišče damo v uporabo in se bo plačeval delež najemnine ali to zemljišče odkupiti? Če bo odkupljeno, po kakšni ceni bo odkupljeno, kdo bo to odkupil, ali bo to

univerza ali bo to investitor. To niso majhna in enostavna vprašanja, češar se zavedamo, zato tudi čakamo. V svetu je pač tako, da praksa kaže, da uspešni znanstveni parki delujejo v navezi med občino in univerzo, kar poskušamo narediti tudi v Mariboru. Zato nam je toliko do tega.

Na sto tisoč kvadratnih metrih veliki lokaciji bo zraslo deset objektov, šest centralnih, ki naj bi bili končani do leta 2012, in štirje satelitski, ki bodo zgrajeni kasneje. Vrednost investicije brez razvojno-raziskovane opreme je 34 milijonov evrov. V parku pa naj bi delovalo od 200 do 300 podjetij. Je načrt še zmeraj takšen?

V osnovi ne odstopamo od načrta. Mišljeno je, da bi bilo šest stavb takih, kjer bi dejansko nastajala visokotehnološka podjetja, razvojno raziskovalne enote univerze in

gospodarstva. To je recimo priložnost za kakšna večja podjetja, ki v tem trenutku niso tako razvojno aktivna in v svojem sistemu ne morejo ustanoviti takih enot, ker nimajo na primer raziskovalcev. Ostale štiri stavbe, ki bi bile okrog, pa bi glede na potrebe lahko odigrale to isto vlogo. Še bolj verjetno pa je, da bodo v teh stavbah konkretna podjetja ali pa razvojne institucije. To so podjetja, ki bi želela, da je njihova dejavnost tehnološko usmerjena in želijo biti locirana v bližini tega jedra znanstvenega parka. Tudi financiranje teh štirih stavb bi bilo drugačno. V ostalih šestih stavbah bo večji delež privatnega kapitala, torej denar podjetij in ne evropska sredstva. Koliko podjetij bo imelo svoje prostore, pa je težko reči. Kakšno večje podjetje bo lahko zasedlo tudi celo nadstropje ali dve, torej bodo v kakšni stavbi tri ali štiri večja podjetja. Spet v drugi bo kopica malih star-up podjetij. Je pa res, da za prvo stavbo v bistvu že vemo, kdo bo v njej. Interes je izražen, o konkretnem nakupu pa žal še ne moremo govoriti. Imamo kar malo neprijetno situacijo in upamo, da jo bomo kmalu razrešili.

Iščemo model načina uporabe tega zemljišča. Ali to zemljišče damo v uporabo in se bo plačeval delež najemnine ali to zemljišče odkupiti?

Stojijo: Boštjan Tovornik, Dejan Kropec, asistent Aleš Frece in prof. Matjaž B. Jurič

Sedijo: Iztok Hafner, Dea Omerbegović in Martina Fatorič

Natova eksistenčna kriza

Organizacija severnoatlantskega sporazuma, ustanovljena pred več kot polovico stoletja zaradi komunistične grožnje z vzhoda, se je po razpadu Sovjetske zveze znašla v eksistenčni krizi. Ker je glavni razlog za njen nastanek izginil s političnega zemljevida, vztrajno išče novega.

ALEŠ KUSTEC

Po porazu fašizma v drugi svetovni vojni sta se na svetovnem prizorišču pojavila dva enakovredna zmagovalca: ZDA z zahodnimi in Sovjetska zveza s vzhodnimi evropskimi državami. Med obema zmagovalcema se je začela tekma za prevlado v svetu. Nasproti sta si stala dva različna politična sistema: demokratični na zahodu in komunistični na vzhodu. Zaradi medsebojne grožnje sta oba politična bloka ustanovila obrambni zvezi. Leta 1949 je zahodni blok ustanovil Nato, ki je predstavljal zagotovilo za ameriško posredovanje ob morebitnem napadu Sovjetske zveze na zahodno Evropo. Ob ustanovitvi so namreč sprejeli tudi načelo (5. člen sporazuma), da napad na katerokoli članico Nata predstavlja napad na vse članice. Šest let kasneje je kot protiutež na vzhodu nastal Varšavski pakt. V času hladne vojne sta si obe obrambni zvezi posredno večkrat stali nasproti; npr. v korejski in vietnamski vojni. Po razpadu Varšavskega pakta leta 1991 se je Nato znašel v krizi iskanja novega smisla svojega obstoja. In ko ni naš smisla svojega obstoja, se je, tako kot to počnejo gospodarske družbe v globalnem svetu, najlažje širiti. Ker pa svoje pretekle narave Nato ne more kar tako pozabiti, nadaljuje vojno z vzhodnim blokom, in to tako da ga postopoma prevzema. Če se že gospodarske družbe nenehno prevzemajo, zakaj ne bi tega počel tudi Nato.

Širitev na vzhod

Tako se je Nato postopoma širil v vzhodno Evropo. Prva širitev na vzhod se je zgodila z združitvijo Nemčije. Da se je to lahko zgodilo, sta se sovjetski predsednik Gorbačov in ameriški predsednik Bush (starejši) dogovorila, da na vzhodu ne bodo nameščene tuje sile in jedrsko orožje ter da se Nato ne bo več širil na vzhod. A zakaj bi Nato upošteval star

dogovor z današnjo Rusijo, če pa je, ko enkrat premagaš nasprotnika, najslajše ga še dodatno ponižati. Zato se je širjenje na vzhod nadaljevalo. Tako je leta 2004 v Nato bila sprejeta tudi Slovenija. Tudi na letošnjem aprilskem vrhu Nata v Bukarešti so sprejeli dve novi članici: Hrvaško in Albanijo. Članstvo Makedonije so zaradi njenega imena zavrnili Grki z uporabo veta. Vendar glavnim protagonistom Nata, Američanom, tudi to ni bilo dovolj. Tako se je ameriški predsednik Bush (tokrat mlajši) zavzel za sprejetje Ukrajine in Gruzije ob razlagi, da bo sprejetje omenjenih držav v Nato zavarovalo njuni mladi in krhki demokraciji. Ob tem je zamolčal, da v Ukrajini ljudje ne podpirajo vstopa države v Nato. Lani julija je po obsežni raziskavi ukrajinskega inštituta za socialne raziskave Yaremenko vstop v Nato podpiralo manj kot 20 odstotkov ljudi, nasprotovalo pa mu je 57 odstotkov. Okoli 70 odstotkov ljudi je podpiralo neko oblike bližnjega odnosa z Rusijo. Po močni pro-Natovi propagandi se je odstotek ljudi, naklonjenih Natu, dvignil na 30, kar pa še vedno ne zadostuje, če bo Ukrajina, ki se je temu še ne dolgo nazaj izogibala, dejansko razpisala referendum. Tako za Američane volja ljudi ni pomembna, dokler politični vrh želi pravo (ameriško) stvar. V Gruziji se je prebivalstvo na referendumu sicer izreklo za članstvo v Natu, a ima Gruzija notranje probleme s proruskimi regijami, Južno Osetijo in Abhazijo, ki sta že napovedali odcepitev po vzoru Kosova. Rusija zato grozi, da bo ob sprejetju Gruzije v Nato priznala omenjeni regiji. Rusija se čuti ogroženo s strani Nata in njegovo širitev vidi kot nadaljevanje hladne vojne ter poskus obkrožitve in izoliranja Rusije. Na koncu ne Ukrajina ne Gruzija nista dobili statusa kandidatke, so se pa voditelji držav članic pod ameriškim pritiskom strinjali, da bosta slej ko prej postali članici. O

tem, ali si njihovo (ukrajinsko) prebivalstvo to dejansko želi, niso govorili, saj se bodo ob primerni propagandi na koncu vendarle odločili »pravilno«. Rusija se čuti ogroženo s strani Nata in njegovo širitev vidi kot nadaljevanje hladne vojne ter poskus obkrožitve in izoliranja Rusije. Tudi postavitve protiraketnega ščita na Češkem in Poljskem, ki so ga podprli na vrhu, ni v skladu z načelnim dogovorom med ZDA in tedanjo SZ. Na Češkem bi naj tako postavili radar, na Poljskem pa 10 prestreznih raket. Ta sistem protiraketnega ščita bi naj bil namenjen obrambi pred morebitno grožnjo iz Irana. Ne preseneča, da tudi Čehi s 70 odstotki nasprotujejo postavitvi ščita ter da opozicija zama opozarja vlado, naj razpiše referendum. Na Poljskem, kjer je sicer opozicija šibkejša kot na Češkem, javnost prav tako nasprotuje (50 %) postavitvi slednjega, saj postavitve podpira le 36 odstotkov ljudi. Ameriško

ravnanje ob podpori Nata jasno kaže, da so tako opevane zahodne demokracije prav tako nedemokratske kot »vzhodne« v primeru, da ljudstvo ne sprejema njihovih vojaških načrtov in načrtovanih vojn. Rusi odločno nasprotujejo postavitvi protiraketnega ščita, saj menijo, da je pod pretezo grožnje Irana v bistvu usmerjen proti njim. Tako bi naj Putin na vrhu po ruskih virih dejal: »Nihče ne more resno misliti, da bi si Iran drznil napasti ZDA.« Tudi poročilo ameriških obveščevalnih služb trdi, da je Iran opustil svoj vojaški jedrski program že leta 2003. In če bi že Iran bil tako velika grožnja, zakaj se protiraketni ščit ne postavi npr. v Turčiji, ki je prav tako članica Nata. Slednja ima kar nekaj prednosti pred Češko in Poljsko. Njena lega je izrazito boljša, saj je neposredna sosedna Irana. S tamkajšnjo postavitvijo ščita pa bi bila zaščitena tudi južna Evropa, ki jo bodo po sedanjih načrtih pustili na nemilost

Zasedanje Nata v Portorožu leta 2006.

PODLUPO

iranskim raketam. Rusi namreč ne nasprotujejo postavitvi protiraketnega ščita v Turčiji ali prestreznim raketam na ameriških vojaških ladjah v Mediteranu. Dejstvo je, da čeprav je Rusija v primerjavi s komunističnimi časi oslABLJENA, je še vedno pomemben mednarodni »igralec« zaradi svoje velikosti, še vedno ogromnega jedrskega arzenala ter zmožnosti, da izkorišča svoje vire (plin in nafto) v svojo politično prednost. To potrjuje tudi pričevanje ameriškega obrambnega ministra Roberta Gatesa pred kongresom pri predstavitvi vojaškega proračuna za leto 2008, ko je

pi postavljajo Američani protiraketni ščit tudi na Japonskem z možnostjo podpore v Južni Koreji. V tem primeru morebitna grožnja prihaja iz Severne Koreje, dejanska pa iz Kitajske, ki bo slej ko prej postala nova svetovna velesila.

Globalna (policijska) sila

Nato se je torej po 59 letih svojega obstoja iz 12 ustanovnih članic razvil v organizacijo z 28 članicami. Članice so si po svojih vojaških sposobnostih izrazito neenakovredne. Pred vsemi bistveno izstopajo ZDA, ki so v letu 2007 po ocenah revije Econo-

da brez Hrvaške in Albanije) name-nile slabih 310 milijard dolarjev, skoraj enkrat manj. Tako ZDA za obrambo porabijo približno 4 % BDP, med ostalimi evropskimi članicami pa jih le 5 (Velika Britanija, Francija, Turčija, Grčija in Bolgarija) izpolnjuje minimalno postavko za obrambo – 2 % BDP. Iz sprejetega proračuna za leto 2007 je razvidno, da je Slovenija za obrambo namenila 1,56 % BDP oziroma 511,3 milijona evrov. V tem letu pa se bodo izdatki občutno povečali, in sicer na 596,1 milijona evrov (okoli 1,7 % BDP), saj je predviden tudi velik del stroškov za nakup oklepnih vozil ter transportnega letala. Nakup 135 oklepnikov bo stal državo 278 milijonov evrov. Glede nakupa oklepnikov zaradi suma ne-transparentnosti, poteka tako imenovana »Cviklova« (zaradi specifičnih metod zasliševanja) preiskovalna komisija. Poleg tega da bi se naj sprejeta ponudba in kasnejša pogodba razlikovali, bo 25 vozil neopremljenih in jih bo potrebno šele naknadno opremiti. Vendar pa ker sta opozicijski in pozicijski del preiskovalne komisije vsak na svojih bregovih, je le malo verjetno, da bo komisija prišla do verodostojnih zaključkov. A če tudi davkoplačevalci ne bomo izvedeli, ali je bila s poslom oškodovana država, bomo stroške na koncu vseeno plačali mi sami. Da so vojaški nakupi v Sloveniji velikokrat nesmiselni, pričajo naslednja dejstva. Nova oklepna vozila bodo v Slovenski vojski zamenjala pred nekaj leti prenovljene tanke T-55, kar je stalo okoli 50 milijonov evrov. Slovenija tudi že ima 72 lahkih oklepnih vozil (Valuki). Kaj je torej razlog, da poleg obstoječih tankov, in sicer slabših oklepnih vozil, potrebujemo nove? Nato. Po besedah ministra Erjavca smo se v okviru pristopanja v zvezo Nato zavezali, da bomo oblikovali dve bataljonski skupini s težkimi oklepniki, ki jih bo mogoče premeščati na različne konce sveta, saj koncept Nata temelji na obrambi, ki je daleč od domačih meja. Zaradi največje vojaške moči ZDA v zvezi ima slednja tudi največji vpliv. Na predlog takratnega ameriškega obrambnega ministra Rumsfelda so na praškem vrhu novembra 2002 ustanovili enoto za hitro posredovanje (NRF). S tem naj bi statično in obrambno naravnano organizacijo spremenili v fleksibilno (beri ofenzivno) globalno silo. NRF je sestavljen iz 25 tisoč vojakov, ki delujejo po principu »prva sila not, prva sila ven« ter lahko kjer koli po svetu za-

Ameriško ravnanje ob podpori Nata jasno kaže, da so tako opevane zahodne demokracije prav tako nedemokratične kot »vzhodne« v primeru, da ljudstvo ne sprejema njihovih vojaških načrtov in načrtovanih vojn.

dejal, da ZDA poleg Irana in ostalih »malopridnih« držav smatrajo tudi Kitajsko in Rusijo kot potencialni sovražnici. Podobno kot v vzhodni Evro-

mist (The state of NATO [Natova država], 27.3.08) za obrambo namenile skoraj 550 milijard dolarjev. Ostale članice skupaj so v tem letu (seve-

Prof. dr. Anton Žabkar, prof. dr. Anton Bebler, izr. prof. dr. Ljubica Jelusič: Vojaško-strateški vidiki razvoja svetovnih procesov v 21. stoletju – ogrožanje varnosti in vojaško-strateški vidiki nacionalne varnosti v prihodnje (Ljubljana, oktober 2003).

Ker so ZDA v tretjem tisočletju ostale edina velesila, kar ustvarja v mednarodnih odnosih posebne vrste unipolarizem, je pri načrtovanju in vodenju tranzicijskih procesov v Sloveniji potrebno upoštevati novo ameriško doktrino preventivne obrambe, implikacije te doktrine na akcijski ravni ter verjetne posledice uporabe te doktrine pri državah in gibanjih, ki jih ZDA označujejo kot sovražne, teroristične, malopridne ali kar države osi zla. Nova doktrina [ZDA] bo povzročila stalno revidiranje seznama držav, ki tvorijo Os zla (Axis of Evil), in serijo novih napadov na države na tej osi, zato se v ZDA zavedajo, da bi zaradi tega lahko prišlo do razpršitve ameriških vojaških sil, s tem pa do »utapljanja v močvirju propadlih držav«. Da bi se temu izognile, bodo ZDA tudi vnaprej poskušale formirati ad hoc koalicije, v svoje akcije bodo vključevale OZN, NATO, in druge (mednarodne organizacije so že bile in bodo še bolj instrument politike držav članic, zlasti stalnih članic Varnostnega sveta). To pomeni, da bodo tudi države, ki se bodo vključevale v te koalicije, morale slediti ameriškim trendom, povečevati obrambne proračune in dopolnjevati ameriške potrebe v novi doktrini. Ameriške sile niso usposobljene in tudi nezainteresirane za dolgotrajno vzdrževanje okupacijskih režimov. Po izvedenih vojaških operacijah jih bodo poskušale čimprej transformirati v mirovne operacije.

Foto: uradni fotograf Nata (Urad vlade za komuniciranje)

Ujeti talibani.

čnejšo operacijo v tednu dni. Njihove misije so določene z evakuacijami in nudenjem pomoči pri humanitarnih krizah, v upravljanju katastrof (kemičnih, bioloških, jedrskih) ter operacijah proti-terorizma. Tako je NRF že sodeloval pri oskrbi s hrano in inženirskim in medicinskim osebjem v Pakistanu po potresu leta 2005. Ker pa pripadniki NRF delujejo po 5. načelu ter hitro napadejo in se umaknejo, so najprimernejši za iskanje, sledenje in uničenje teroristov. Ni presenetljivo, da je pobuda za nastanek NRF prišla prav iz ZDA, le eno leto po 11. septembru. Tudi v izčrpnem političnem vodilu zveze, ki so ga potrdili vodje članic na vrhu v Rigi 29. novembra, je zapisano, da predstavlja terorizem in širjenje orožja za množično uničevanje glavne grožnje zavezništvu v naslednjih 10 do 15 letih. Seveda se pri tem misli na Iran, Severno Korejo, Sirijo, ki so potencialne naslednje tarče.

Zgrešena Afganistanska avantura

Kaj počne evropsko atlantska organizacija v osrednji Aziji, natančneje v Afganistanu? Pa pojdemo od začetka. 11. septembra je skupina teroristov s tremi (četrtga so strmo glavili sami potniki oziroma po nekaterih indicijah ameriška vojska) potniškimi letali napadla »trgovinska« dvojčka in sedež Pentagona. Teroristi so bili sicer Arabci, večina jih je bila iz Saudske Arabije, a so se urili v Afganistanu. Tam je imel svoje zato-

čišče tudi vodja Al Kaide, Osama Bin Laden, za katerega so ZDA od talibanov zahtevale izročitev. Le-ti so izročitev zavrnili, ker proti slednjemu, ki je bil njihov gost že zaradi tega, ker je pomagal pri osvoboditvi Afganistana izpod sovjetskega jarma, pri čemer so mu izdatno vojaško pomagali tudi Američani, naj ne bi bilo dovolj dokazov. Tudi talibani so produkt afganistansko-sovjetske vojne, saj ekstremni islam (še najbolj spominja na vahabizem v Saudski Arabiji, ki je tudi podpirala talibane) nima zgodovinskih korenin v Afganistanu, temveč v večletnem »džihadu« proti Sovjetom. Po mnenju pa-

jugu Afganistana (prav tako na severu Pakistana) in ker so na območjih, ki so jih nadzirali s strogim kaznovanjem po šeriatskem pravu, vzpostavili red in mir, jih je prebivalstvo na jugu sčasoma sprejelo. Skratka ZDA so s podporo Natovih zaveznikov na podlagi 5. člena napadle Afganistan. Ironija napada je bila sledeča. Najbogatejše države na svetu so napadle eno izmed najrevnejših držav na svetu. Življenjska doba v Afganistanu je pred napadom znašala 43 let. Vprašanje je, kakšna je danes. Afganistan, ki že dve desetletji ni poznal drugega kot vojne, je dobil novo porcijo vojne. V začetnem boju-

Po mnenju pakistanskega novinarja Ahmeda Rashida talibani izhajajo iz generacije, ki nikoli ni videla svoje dežele v miru, temveč vedno v vojni, zato jih Rashid poimenuje sirote vojne.

kistanskega novinarja, Ahmeda Rashida, talibani izhajajo iz generacije, ki nikoli ni videla svoje dežele v miru, temveč vedno v vojni, zato jih Rashid poimenuje sirote vojne. Ker so bili vzgojeni v vaških verskih šolah (madrasah) kot begunci večinoma v Pakistanu, verjamejo v zelo puritansko obliko islama (prepooved glasbe in plesa v javnosti, izključenost žensk iz javnega življenja) ter nasprotujejo kakršnemu koli urbanemu (naprednemu) načinu življenja. Ker imajo enak etnični izvor kot večinsko paštunsko prebivalstvo na

bardiranju Afganistana je umrlo več kot 3.000 civilistov. A kaj bi o tem, bili so Afganistanci, ne pa zahodnjaki kot v zrušenih dvojčkih. Vendar pa glavni razlog tako obsežnega bombardiranja ni bilo uničenje teroristov in Osame Bin Ladna, ki je mimogrede še vedno živ, temveč zapolnitev praznega prostora v osrednji Aziji, ki se je sprostil po razpadu Sovjetske zveze. ZDA se od takrat z Rusijo in Kitajsko borijo za vpliv na tem strateškem območju ter za izkoriščanje enega izmed največjih še nedotaknjenih zalog nafte in plina. Kaspjska

regija naj bi imela približno 270 milijard sodčkov nafte, okoli 20 % svetovnih rezerv. Edina dva načina, kako od tam preko naftovodov transportirati nafto mimo Rusije, Kitajske in Irana, sta: prvič, preko Kaspijskega morja, Kavkaza do Turčije, ter drugič, preko Afganistana in Pakistana. Seveda je druga varianta bistveno krajša in cenejša, vendar je imela kočljive politične razmere pred padcem talibanskega režima. Z napadom na Afganistan se je ta dilema razpršila. Nastavljeno afganistansko vodstvo, nad katerim bdi mednarodna (Nato) roka z vojsko, pa bo poskrbelo, da se bo to zgodilo. Podobno so s pomočjo Nata dosegli Američani na Kosovu, o čemer sem že pisal za Katedro (Ameriški interesi na Kosovu, marec, 2008).

Slovenija, kam greš?

Zakaj sodelujemo v organizaciji, ki pod taktirko Američanov smatra Rusijo in Kitajsko za grožnjo? Slovenije ti dve državi ne ogrožata. Zakaj naši vojaki na Natovih misijah poleg tega, da zagotavljajo mir (pozitivno), ščitijo tudi strateške naftne interese velikih? Ker če bomo poslušni, si bomo zaslužili nekaj sodčkov nafte, četudi z umazanimi (krvavimi) rokami? Zakaj je Slovenija prisotna v Afganistanu? Da pomaga pomakniti vojno proti terorizmu tja, kjer umirajo afganistanski civilisti (Koga pa oni brigajo!), in ne k nam na zahod? Nato v Afganistanu na dolgi rok izgublja. Pa ne samo zato ker bi imel premalo število vojakov (40.000, Slovenija – 66), temveč zato ker se države in njenih ljudi vključno z vero ne da spremeniti z uporabo sile oziroma tako, da se napačne (teroriste) ljudi pobije, saj se jutri rodijo novi, ki bodo ob pogledu na naše bombe tako ali tako postali teroristi. In če že moremo sodelovati v takšni organizaciji in se dodatno oboroževati, ne nazadnje smo se za to odločili na referendumu, zakaj vedno samo kima-mo, nikoli nič ne vprašamo, bog ne daj kljubujemo? Kdor pasivno podpira morilca, je tudi sam sokriv njegovega zločina. Enako smo tudi mi v očeh nedolžnih civilnih žrtev v Afganistanu krivi. In če se bo slučajno nekega dne zgodilo, da bo slovenski vojak v Afganistanu ali turist v islamskem svetu podlegel terorističnemu napadu, se bomo začudeno spraševali, zakaj se je to zgodilo nam, saj smo vendar Slovenci miroljuben narod, ob tem pa bomo polni maščevanja še bolj podprli vojno proti »njim« oziroma terorizmu. ■

Mit o delavnih in demokratičnih Slovencih

Slovenska politična nomenklatura je ob predsedovanju Slovenije Evropski uniji še posebno naklonjena povečevanju nacije in nacionalnih mitov ter simbolov. Za skupno mentalno higieno bo koristno, če skozi prizmo znanosti prezračimo vsaj dva. Prvi je mit o delavnih Slovencih, drugi o dolgi demokratični tradiciji Slovencev.

MATEJA RATEJ

Narodi so moderne tvorbe. Začeli so se oblikovati konec 18. stoletja, resno pa komaj v drugi polovici 19. stoletja. Približno v tistem času se je pričela kot nacionalna entiteta oblikovati tudi skupnost, ki ji pravimo slovenska. Teoretik Anthony Smith razlaga narod kot poimenovano človeško skupnost, ki naseljuje domovino in ima skupne mite, skupne spomine, eno ali več prvin obče kulture ter določeno stopnjo solidarnosti vsaj med elitami. Skupinska identiteta pa seveda še zdaleč ni samo nacionalna, kakor dobi človek občutek, ko poslušša, na primer, dikcijo aktualne oblasti. Skupinska identiteta je lahko tudi religiozna, etnična, lokalna, regionalna, jezikovna, glasbena ipd. In kar je še pomembnejše: identiteta dolgoročno praviloma ne zaživi kot takšna, če je administrativno predpisana s strani države. Z drugimi besedami, identiteta ne funkcionira, če ekipa ministrov svetuje, kakšne like na majicah naj nosijo mladi, po katerem velepomembnem pripadniku naroda se bo imenovalo letališče, šola itd. Ljudje pač sprejemamo skupinsko identiteto na povsem drugi ravni od dekretirane, na kompleksnejši, ter na subtilnejše posredovan način. Posamezne parcialne identitete se namreč med seboj ne prestopajo in dopolnjujejo. Kolektivna ali skupinska identiteta je vgrajena v individualno identiteto vsakega od nas, saj smo vsi pripadniki neke skup-

nosti, ki se simbolno oblikuje, če obstaja minimalna podobnost na katerikoli ravni med skupino posameznikov. Pripadnost skupnosti je za človeka temelj njegovega socialnega obstoja. V skupini se počuti varnega, hkrati pa šele v interakciji z drugimi sebe prepozna kot unikum. Skupnost od posameznika na drugi strani zahteva zavezanost in občutenje pravic ter dolžnosti do skupine. Pomembna točka skupinske identitete Slovencev je gotovo predstava o tem, da so kot narod na splošno delavni. Predstavo o tem so si utrdili zlasti v času obstoja socialistične Jugoslavije, ko so jo spodbujali slovenski južni bratje. A glej hudiča, vsi Slovenci ne prepoznavajo kot delavne. Med njimi je računalniški programer iz Litve, ki že nekaj let živi in dela v Sloveniji: »Slovenci so bolj na easy narod, se mi zdi, vsaj v primerjavi z nami. Rekel bi celo, da so bolj le-

v Litvi delajo ljudje od jutra do večera vsak dan.« Huh, boleč udarec narodovi samopodobi in potrditev Bartolove misli, ko v Alamutu pravi, da o človekovi sreči oz. nesreči ne odločajo dejstva, temveč predstava o njih. Pred časom sem se lahko tudi sama prepričala, da slovenska predstava o lastni marljivosti močno šepa. V New Yorku dopoldne v gostinskih lokalih praktično ni bilo mogoče najti človeka. Ljudje švigajoč drug mimo drugega pijejo kavo kar na ulici, tako imenovana take-away kava, zadnji hit v ponudbi tudi slovenskih gostincev, pa ima zgolj tam svoj pravi smisel, saj, upoštevajoč gnečo v slovenskih lokalih ob katerikoli uri, ni videti, da bi Slovenci imeli težave s časom za klepet ob kavi. Podobno na trilih nogah se znajde predstava o delavnih Slovencih tudi v statistikah republiškega Zavoda za zaposlovanje, ki med drugim ugotavljajo, da vlada

Evropi. Le mimogrede: Evropska fundacija za izboljšanje življenjskih in delovnih pogojev je v letu 2006 ugotovila, da so največ delali v Latviji, medtem ko so se slovenski zaposleni uvrstili šele na 10. mesto v EU. Sestavni del predstave, pomembne za samorazumevanje Slovencev kot nacije, je tudi predstava o demokratičnosti njihove družbene ureditve znotraj lastne države, srednjeveške Karantanije. Takšni predstavi je evidentno naklonjena slovenska vlada, znanstveno pa se z njo najbolj poglobljeno med slovenskimi zgodovinarji ukvarja Peter Štih. Kot pravi, gre za zgodovinski trač iz bogate zakladnice nacionalnih zgodovinskih mitov, s katerimi razumemo (s)konstruirano in idealizirano preteklost, ki odgovarja potrebam (politične) sedanjosti, zato v oddaljene čase prenaša sodobne predstave in pojme. Del te mitične percepcije je tudi knežji kamen, ki naj bi utelešal davno slovensko slavo. V resnici gre za spomenik, s katerim je bila povezana predaja oblasti v Karantaniji in na Koroškem ter ni nikoli imel vseslovenske konotacije. Zgodovinsko gledano je lahko le simbol koroške preteklosti. Hja, z miti je hudo; ob vsakokratnem razkrinkanju starih vzporedno že nastajajo novi, nujno potrebni za simbolno integracijo (nacionalne) skupnosti. Ne bo narobe, če v okviru tega spoznanja razumete tudi razstavo iz slovenskega državnega zbora o zgodovini slovenskega parlamentarizma, ki je iskala njegove korenine v srednjeveškem Noriku in Karantaniji. ■

Slovenci so bolj na easy narod, se mi zdi, vsaj v primerjavi z nami. Rekel bi celo, da so bolj leni, ampak tudi jaz sem bolj len in mi je tako v redu.

ni, ampak tudi jaz sem bolj len in mi je tako v redu. Ko sem se pogovarjal z različnimi menedžerji, projektnimi vodji z Nizozemske, Poljske, Nove Zelandije – vsi pravijo, da so Slovenci leni narod. Seveda, v primerjavi z njimi. Meni se tudi zdi tako – recimo

v nekaterih panogah gospodarstva kronično pomanjkanje domače delovne sile, ki je draga in ni pripravljena na delo v težjih delovnih pogojih. Razen tega veljajo Slovenci za slabše mobilno in neprilagodljivo delovno silo v primerjavi z delavci v zahodni

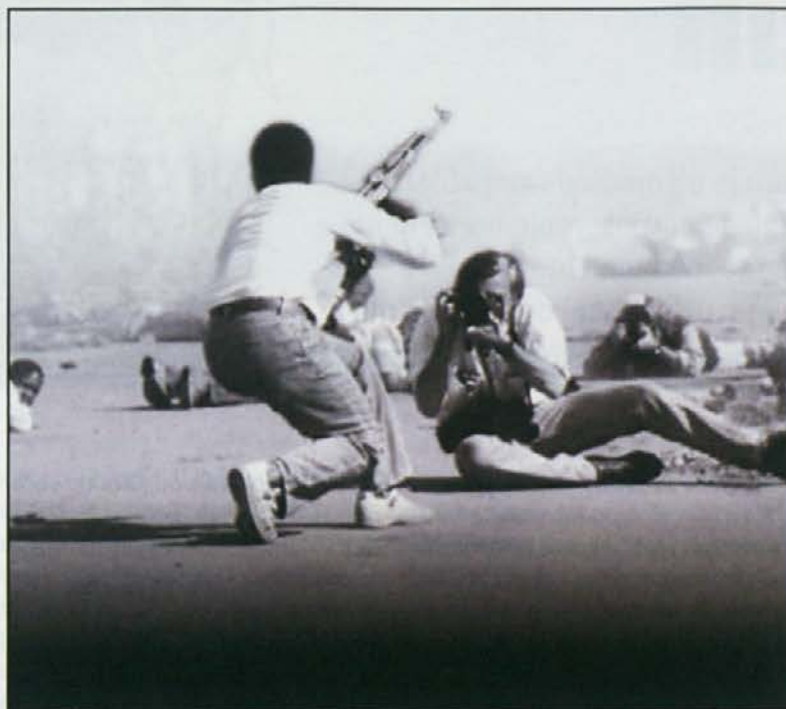
V deželi tam spodaj

Trenutno so televizijski zasloni in časopisne strani polni dogodkov in pričakovanj v duhu olimpijskih iger iz Pekinga, ki so jih zasenčili tibetanski protesti. Vesti iz Afrike, kjer so nasilje, vojni konflikti in plemenska klanja nekaj vsakdanjega že zadnjih deset, dvajset let, na dnevni red uvrstijo le izredne dogodke, kot so bile divje kenijske in zimbabvejske volitve.

SIMON RAJBAR

V srcu teme

V stari Grčiji so v času olimpijskih iger sprte strani zakopale bojno sekiro, sodelovali so lahko tako rekoč vsi. Olimpijski ogenj bo letos opravil rekordno dolgo pot po svetu, ustavil se bo tudi na severu Afrike v Kairu ter na jugu v Cape Townu. Vso prostrano ozemlje med tema mestoma bo raje izpustil, saj nihče ne ve ali pa noče vedeti, kaj se tam pravzaprav dogaja. Na potovanju po Afriki bi videl celino največjih naravnih bogastev, ki je obenem tudi najrevnejša celina na svetu. Celotna afriška regija je v neprestanem konfliktu, ki ga pogojujejo bivša kolonialna odvisnost, tuj kapital, rudna bogastva, predvsem pa nafta in voda. Prizorišče humanitarnih katastrof, vojn, plemenskih klanj, nelogičnega civilnega nasilja, neuspešnosti mednarodnih organizacij in tavanja mednarodne skupnosti koristijo predvsem trgovcem z orožjem, ljudmi in drogo, medtem ko nafto in rudna bogastva po zelo nizkih cenah z veseljem sprejemajo države po vsem svetu. Kljub temu da je bilo v Afriko poslanih že več milijard dolarjev pomoči, ta ni pomagala obubožanemu prebivalstvu, saj denar navadno konča v napačnih rokah. Raziskave so pokazale, da se toliko denarja, kot je namenjenega pomoči, porabi tudi za oboroževanje. Med leti 1990 in 2005 je Afrika prejela okrog 300 milijard dolarjev pomoči, v tem času je bilo v razne spopade vpletenih kar 23 držav. Te so na leto porabile približno 18 milijard dolarjev za financiranje vojn. Osnovne človekove pravice so kršene na vsakem koraku, zdravstvo, šolstvo, sociala in gospodarstvo večinoma le še stagnirajo. Število spopadov se sicer umirja, a še vedno nerešeni problemi vlečejo posamezne regije v nove konflikte. V teh vojnah ne pride do sporazumov in pogovorov, temveč ena skupina ljudi sistematično izbriše drugo. Zato bo ogenj sprave ta ozemlja raje preskočil.

Tretja svetovna vojna

S svojim potovanjem bi olimpijski ogenj brzkone uničil idiličen olimpijski duh in geslo 'Pomembno je sodelovati in ne zmagati'. Olimpijske igre ali njihova participacija ljudem med tema dvema mestoma niso v dnevnem repertoarju. V Afriki se odvija povsem drugačne olimpijske igre, v katerih tekmujejo posamezni voditelji in gospodarji vojne, glavne nagrade pa na njihov račun vedno poberejo razvitejše države. Kolonialna odvisnost, etnična delitev prebivalstva in nenehno izkoriščanje kontinenta so na celini pustili trajen pečat. V Kongu, kateremu so v začetku 20. stoletja gospodarili Belgijci, je bila zaradi kavčuka izbrisana skoraj polovica prebivalstva. Zaradi pomanjkanja orožja so najemniške milice v dokaz uspešnega uboja belim gospodarjem navadno prinesle človeško dlan. Po letu 1997 so v Demokratično republiko Kongo začele vdirati tuje vojske, ki so s hujskanjem in selektivnim oboroževanjem državo pahnile v kaos. Najhujši spopad po drugi svetovni vojni, v katerega se je vpletlo kar enajst držav in je zahteval pet milijonov žrtev, se je uradno končal že pred štirimi leti. Državljanška vojna je odprla prosto pot do naravnih bogastev. Velik del države je trenutno v rokah raznih paravojaških milic, gozdovi vzhodnega Konga so polni beguncev. Ogenj igra eno glavnih vlog. Malo ljudi je bilo ubitih s strelnim orožjem, naraščajo spolno nasilje, lakota, epidemije, smrtnost otrok se je podvojila. Humanitarne akcije Združenih narodov zaradi težko dostopnih bojišč ne morejo opravljati svojega dela in doživljajo največje poraze v zgodovini. V sosednji državi Konga, Sudanu, bi olimpijski ogenj prišel v pusto pokrajino Darfur, kjer je bil ogenj vedno doma. Ta v skupen varnostni in ekološki konflikt vleče še Čad in Centralno-afriško republiko. Kjer so zahodne sile z bivšimi kolonialisti dvignile roke nad problemom, se je z neomadeževano kolonialno preteklostjo

pojavi Kitajska. Z nafto bogata država kar 70 odstotkov te surovine izvozi na Kitajsko, ta pa s svojimi podjetji obvladuje posle v državi. Iz tega razloga se je kljub neprestanim konfliktom sudanski BDP potrožil, Kitajska pa nasprotuje kakršnim koli sankcijam proti režimu v Kartumu. Medtem pa ima navadno civilno prebivalstvo drugačne probleme. Poročilo Združenih narodov o klimatskih spremembah v Darfurju kaže, da se je število padavin v zadnjih štiridesetih letih zmanjšalo za 30 odstotkov, Sahara pa se je v tem času razširila za 108 kilometrov. V nekaj letih naj bi količina pridelkov za desetine milijonov ljudi v suhem pasu Sahel padla za 70 odstotkov. »Ni treba biti genij, da ugotovite, da medtem ko se pušča spušča proti jugu, obstajajo fizične omejitve za ekosisteme, zato ena skupina ljudi izseljuje drugo,« je prepričan izvršni direktor okoljskega programa pri Združenih narodih, Achim Steiner. V tem izseljevanju je ogenj zajel številne vasi, umrlo je 250.000 ljudi, pobegnilo je več kot tri in pol milijone beguncev. Pokrajina je šele po posredovanju bivšega predsednika Slovenije pristala na političnih menjih večjih držav. Tam je tudi ostala. V Somaliji vojna s krajšimi prekinitvami traja že dve desetletji. Zrušilo se je tudi krhko premirje med prehodno somalsko vlado in Zvezo islamskih sodišč, ko so slednje Združene države Amerike obtožile sodelovanja z Al Kaido. Mira prinašajoč olimpijski ogenj bi tudi na tem območju opazoval le še eno politično farso, ki so značilne za ves kontinent. Somalska vlada je namreč po navodilih Washingtona zaprosila etiopsko vojsko za pomoč pri obvladovanju Zveze islamskih sodišč, kljub temu da je Etiopija zadnjih šestnajst let preživela brez delujočih oblasti. Etiopski vojaki izvajajo nasilje predvsem nad civilnim prebivalstvom, tako da se je Mogadiš spremenil v gverilsko bojno polje. Ob umiku so upornike pričakale ameriške bombe ali pa so v civilnih oblačilih pobegnili domov. V državi najhujših humanitarnih statistik na svetu prvi rojstni dan dočaka le 271 od tisoč dojenčkov, Združeni narodi pa so prisotni bolj na papirju. Potujoči simbol olimpijskih iger bi, sodeč po najnovejših novicah s črne celine, najbolj plapolal v Zimbabveju. Ugotovil bi, da večina prebivalcev drugega voditelja kot Roberta Mugabeja sploh ne pozna. Danes namreč v Zimbabveju

povprečen moški živi 37 let, ženska pa 34 let, kar je najmanj na svetu. Robert Mugabe je na oblasti že 28 let. Iz nekdanj najbolj cvetoče afriške države, ki ji je borec za rasne pravice in enakopravnost Mugabe priboril neodvisnost, je država padla čez rob

v državi, predstavljali pa so le pet odstotkov prebivalstva. V 45 dneh so morali zapustiti državo, kmetijstvo pa je čez noč propadlo. Ogenj ima v Afriki drugoten pomen. V Afriki ogenj ni simbol miru in sožitja, temveč trpljenja in smrti. Tako ima

V Afriki se odvijajo povsem drugačne olimpijske igre, v katerih tekmujejo posamezni voditelji in gospodarji vojne, glavne nagrade pa na njihov račun vedno poberejo razvitejše države.

humanitarne in gospodarske krize. Da bi se obdržal na oblasti, je vojski ukazal pobiti na desetisoče pripadnikov upornih plemen, kar bi ga po volitvah lahko pripeljalo na mednarodno sodišče za vojne zločine v Hagu. Z 11.000 vojakov je sodeloval tudi v roparskem pohodu po Kongu. Po razpadu apartheida so se lahko zaradi politične korektnosti vse tu-

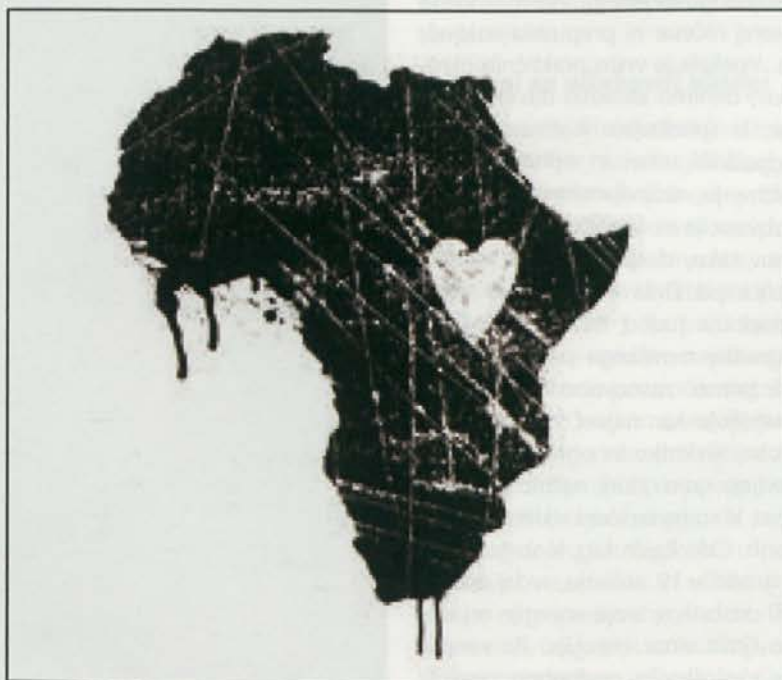
Zimbabve danes 120.000-odstotno inflacijo in je s tem nesporen svetovni rekord. Na drugem mestu mu sledi Irak s 60-odstotno inflacijo. V desetih letih je državo zapustila četrtnina prebivalstva, vlada 85-odstotna brezposelnost. Propadel je tudi izobraževalni in zdravstveni sistem, borijo se z epidemijo aidsa, ki jim je še ni uspelo zaježiti. Ženske

Velik del države je trenutno v rokah raznih paravojaških milic, gozdovi vzhodnega Konga so polni beguncev. Ogenj igra eno glavnih vlog. Malo ljudi je bilo ubitih s strelnim orožjem, naraščajo spolno nasilje, lakota, epidemije, smrtnost otrok se je podvojila.

je naložbe začele stekati v Južnoafriško Republiko, huda ekonomska kriza pa je zanimala Zimbabve. Mugabe se je prelevil v rasista in krivdo pripisal belim farmerjem, ki so vodili še edino preostalo uspešno panogo

se prodajajo tudi za gorivo, katerega cena lahko doseže do osem dolarjev za liter. Bruto domači proizvod na prebivalca je lani strmoglavil na devet dolarjev z 200 dolarjev v letu 1996. Vse, kar je v državi še

kaj vredno, ima v lasti Kitajska, kjer je olimpijski ogenj letos tudi doma. Podobna slika prihaja iz Čada, kjer država obstaja bolj ali manj samo zaradi francoske gospodarske, politične in vojaške pomoči. Ti so z vojaškim ognjem ob zadnjem upor s 1400 stalno nameščenimi vojaki in letalskimi napadi pregnali upornike iz glavnega mesta N'Djamena. Čadski diktator Idris Debi je na oblast prišel z državnim udarom leta 1990, tam pa vse do danes vztraja s ponarejenimi volitvami, spreminjanjem ustave, nasiljem in vojaško pomočjo. S sporazumom s Francozi si je zavaroval hrbet, Francozi pa 400 milijonov dolarjev letnega dobička od naftnih poslov. Ta kratko je znova potegnili civilno prebivalstvo v tej, po podatkih Transparency International, najbolj skorumpirani afriški državi. Poleg stalnih vojaških baz v Čadu, Gabonu, Džibuti in Senegalu imajo Francozi vojake tudi na Slonokoščeni obali, ki je razdeljena na muslimanski sever in krščanski jug. Ogenj je največjo izvoznico kakava na svetu zajel že konec osemdesetih let, ko je cena te dobrine začela naglo padati. Boj za zemljo se je vnel med severom in jugom države, slednji je bil zaradi naravnih danosti favoriziran s strani francoske vlade. V konflikt se je vmešala tudi imigrantska delovna sila, ki je v osemdesetih predstavljala kar četrtno celotnega prebivalstva. Z ozemelj, ki jih olimpijski ogenj ne bo obiskal, se kolonialisti iz Afrike niso nikoli zares umaknili, svoj vpliv pa širijo še na druge kolonije. Ironično je bila Francija glavna nasprotnica ameriške invazije Iraka, medtem ko v svojih bivših kolonialnih in drugih državah z gospodarstvom, politiko in orožjem podpira sumljive voditelje za lastne ekonomske interese. Za akcijo mednarodne skupnosti in Afriške unije je očitno premalo politične volje, ki pa je ne manjka samo v Afriki. Slednje lepo povzame tudi izjava Ahmeta Türka, kurdskega politika v Ankari: »Mednarodni odnosi danes ne temeljijo na demokraciji, pravičnosti in spoštovanju človekovih pravic, ampak izključno na sebičnih interesih velikih.« Olimpijski ogenj bo celino zapustil iz Cape Towna, katerega univerza je pokazala, da večina najrevnejšega prebivalstva tega planeta živi v podsaharski Afriki. Ti Afričani morajo preživeti z manj kot pol dolarja na dan, šest odstotkov pa jih je celo pod mejo 25 centov.

Podnebne spremembe med de

Živimo v času podnebnih sprememb, ko le malo ljudi zavrača ideje, da se podnebje spreminja ali da smo za to vsaj deloma krivi ljudje. Kljub temu mnogi še zmeraj dvomijo o tem, kako resno je v resnici, in menijo, da politiki in znanstveniki pretiravajo. Usoda planeta je nedvomno v človeških rokah, opozarjajo slednji in pozivajo k ukrepanju.

DARIO SVETEJ

Tako znanstveniki kot politiki se večinoma strinjajo v tem, da je javnost treba ozavešiti v zvezi z nevarnostmi, ki jih prinašajo podnebne spremembe, preden utegne biti prepozno. "Znanost zelo jasno kaže na potrebo vseh nacij, podjetij in posameznikov, da storijo največ, kar je mogoče, in to čimprej, da bi se izognili najhujšim posledicam spreminjanja podnebja," je nedavno opozoril sir David Read, namestnik predsednika slovite britanske Kraljeve družbe. Sodeč po rezultatih raziskave britanskih strokovnja-

kov, bodo slednji morali še marsikaj postoriti, da bi javnost prepričali o podnebnih spremembah in vzpodbudili življenjski stil z nizkimi emisijami toplogrednih plinov. Podnebne spremembe pri vseh ljudeh pač (še) niso na prvem mestu na lestvici največjih groženj in skrbi. Kot je pred kratkim poročal britanski Guardian, nekatere Britance denimo veliko bolj skrbijo terorizem, kriminal, grafiti in celo pasji iztrebki. Večina ljudi je "občasnih okoljevarstvenikov", ki se niso pripravljene odpovedati razkošjem, kot so letenje z letalom, vožnja z avtomobilom in posedovanje plazma televizorjev, je rezultate omenjene okoljevarstvene raziskave povzel njen vodja Phil Downing, meneč, da bi morale predvsem vlade najti nove poti za propagiranje življenjskega stila z majhnimi emisijami toplogrednih plinov.

Nemški zgledi

Uspehi nemške vlade vsekakor vzbujajo upanje. Kot poročajo, so se namreč med letoma 1990 in 2005 v Nemčiji izpusti toplogrednih plinov zmanjšali za 18 odstotkov, medtem ko so se v ZDA v istem obdobju povečali za 16 odstotkov. Impresivni podatki bojda ne temeljijo toliko na inovacijah kot na implementaciji dogovorjenega. Nemška vlada skoraj ničesar ni prepustila naključju. Vpeljala je vrsto praktičnih ukrepov; denimo ekološki davek, zakone, ki spodbujajo k zmanjševanju odpadnih snovi in njihovemu recikliranju, državljanom je ponudila subvencije za ureditev njihovih domov tako, da jih ogrevajo sončne celice ipd. Državljanem nemška vlada spodbuja tudi z lastnim zgledom. Zgradbe nemškega parlamenta so na primer zasnovane tako, da jih osvetljuje kar največ naravne svetlobe, elektriko in ogrevanje zagotavljajo generatorji na biološko gorivo, ki so nameščeni v kletnih prostorih. Celo Reichstag, ki so ga pričeli graditi v 19. stoletju, sedaj dobiva 60 odstotkov svoje energije od obnovljivih virov energije. Pa vendar za ekološko in podnebno ozaveš-

čene vladne politike to še ni dovolj. Po načrtih naj bi do konca letošnjega leta celo ves Reichstag "deloval" na obnovljive vire energije. Nemci so že pregovorno učinkoviti. Njihovo ministrstvo za okolje ocenjuje, da že več kot 14 odstotkov vse energije v državi zagotavljajo obnovljivi viri, to pa je dvakrat več kot v letu 2000, ko je koalicija nemških Socialnih demokratov in Zelenih sprejela zakon o obnovljivih virih energije. Nemško vztrajanje pri obnovljivih virih energije se očitno obrestuje. Ne le da je v skladu s prizadevanji v zvezi s podnebnimi spremembami, temveč, kot navajajo, prinaša tudi gospodarski uspeh. Danes je v sektorju, ki

se ukvarja z obnovljivimi viri energije, po navedbah zaposlenih že več kot 250.000 Nemcev, prav tako pa je v porastu tudi izvoz "zelene energije". "Dokazali bomo, da podnebne spremembe in ekonomski razcvet niso v nasprotju," je nedavno ponosno izjavil nemški minister za okolje Sigmar Gabriel. Skrb za varovanje okolja je sicer globoko vraščen v nemško politiko, v kateri imajo Zeleni pomembno vlogo (Joschka Fischer, levičarski aktivist iz sedemdesetih let preteklega stoletja, je denimo postal zunanji minister, kancelerka Angela Merkel, sicer konservativka, pa velja za svetovno avtoriteto na področju promocije politike

PODLUPO

Ogroženi so ljudje, živali in rastline

Vročinski valovi v Evropi in Severni Ameriki, dviganje morske gladine, taljenje polarnih ledenikov, izginjanje stalno zmrznjenih tal (permafrost), vremenski ekstremi – to so le nekateri fenomeni, ki so po mnenju strokovnjakov Mednarodne skupine ZN (IPCC) nedvomno posledica podnebnih sprememb. Te po njihovem mnenju utegnejo v prihodnosti povzročiti še hujšo lakoto v Afriki in Aziji ter izumiranje mnogih živalskih in rastlinskih vrst. Količina pridelkov, odvisnih od padavin, bi se v nekaterih regijah lahko prepolovila, medtem ko mnogim velemestom ob obalah zaradi zvišanja morske gladine grozijo poplave ali celo popolno uničenje. Strokovnjaki opozarjajo, da bo povprečna temperatura še v tem stoletju narasla za 1,8 do 4 stopinje Celzija, kar naj bi bila predvsem posledica zgorevanja fosilnih goriv.

istvi, upi in črnimi scenariji

podnebnih sprememb). Ohranjanje okolja je pomemben del nemške kulture, danes trdijo številni Nemci, ki zatrjujejo, da v zadnjem času veliko bolj ugašajo luči in pazijo na to, kaj odvržejo v smeti in kako to ponovno uporabijo.

Naloga za vsa ključna svetovna gospodarstva

Skrb za okolje in ves planet pa nikakor ni zgolj nemška posebnost. Kjotski protokol se z letom 2012 izteka in po svetu pravkar potekajo prizadevanja za doseg pravičnega in učinkovitega okvira, v katerem bi sodelovala vsa ključna svetovna gospodarstva. Medtem ko si je EU zadala cilj, da do leta 2020 za 20 odstotkov zmanjša izpuste toplogrednih plinov in hkrati poveča delež obnovljivih virov energije, Japonska zagovarja drugačen pristop. Najprej želi namreč določiti cilje za

posamezne industrijske sektorje, nato pa na tej podlagi oblikovati zavezujoč cilj. Japonska lahko ostale države sveta sicer marsikaj nauči. Velja namreč za eno najbolj energetske učinkovitih držav na svetu in nekatere izmed njenih vodilnih podjetij, kot sta na primer Toyota in Sharp, slovijo po tehnologijah, ki spodbujajo okolju prijaznejši življenjski stil. Ohranjanje okolja je tamkajšnjim ljudem položeno že v zibelko, ugotavljajo poznavalci. Čeprav se je Japonska v času industrializacije soočala z velikim onesnaženjem, se je po njihovem mnenju odnos javnosti do okolja in podnebnih sprememb, pod vplivom odločnih in premišljenih vladnih ukrepov, bistveno spremenil na bolje. Tudi v ZDA, nepodpisnici Kjotskega protokola, se stvari menda počasi izboljšujejo. V Beli hiši so nedavno celo napovedovali vrsto ambicioznih predlogov za reševanje

vprašanja globalnega segrevanja, za katere naj bi poskrbel ameriški predsednik George W. Bush, potem ko v preteklih sedmih letih na tem področju ni storil praktično ničesar. Toda žal se znova ni zgodilo nič presledivega. Glavni Bushov predlog je sicer bil, da bi do leta 2025 ustavili večanje emisij v ZDA, pretežno iz elektrarn. To pomeni, da bi po sedmih letih, v katerih je Bush dopuščal naraščanje emisij, to dopuščal še 17 let in se ne bi niti približal hitremu znižanju tega obsega, kar je po mnenju znanstvenikov nujno, da bi preprečili najhujše posledice podnebnih sprememb. Ameriški predsednik je že pred leti na veliko ponujal omejitev intenzivnosti emisij ogljikovega dioksida. Šlo je za to, da bi obseg teh emisij lahko naraščal tako dolgo, dokler bi rasel počasneje od gospodarske rasti. Bush navzlic prepričljivim lekcijam prizadevnega okoljevarstvenika Ala Gora torej nikoli ni doumel, da je edini način za preusmeritev tega procesa in preprečitev velike škode dejansko zmanjšanje emisij. Čeprav v ZDA skorajda nihče več ne zanika potrebe po velikih naložbah v razvoj čistejših načinov proizvodnje energije ter v alternativne energetske vire (vetrno energijo ...) in tehnologije brez emisij ogljikovega dioksida, pa, kot kaže, tamkaj za zdaj tudi nihče ne ve, kako se tega dejansko lotiti brez učinkovitih ukrepov vlade. Prav ta bi po mnenju številnih poznavalcev morala določiti višjo ceno za povzročitelje emisij ogljikovega dioksida oziroma poskrbeti za zakonske omejitve.

Potrebni so učinkoviti ukrepi

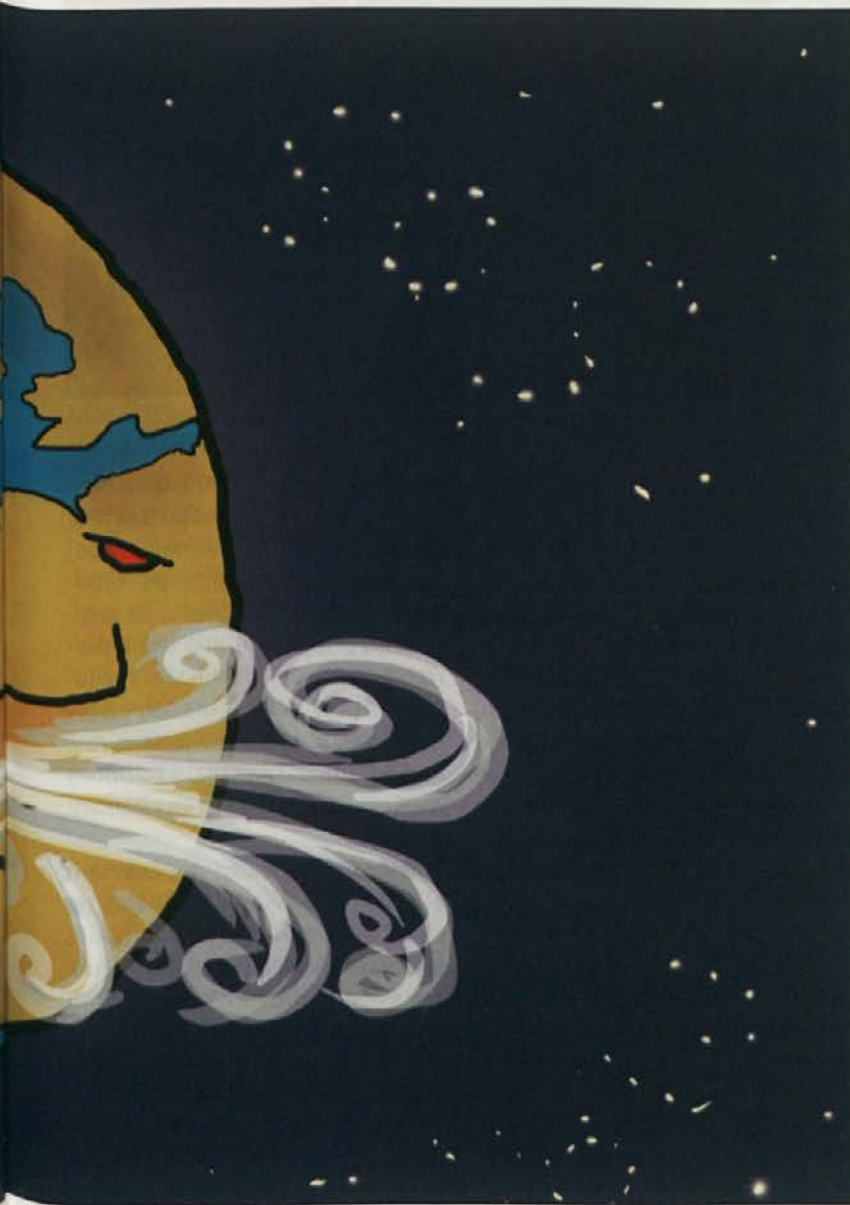
Čeprav po objavi nekaterih možnih črnih scenarijev zaradi globalnega segrevanja svetovna javnost pričinja razumeti, kakšno nevarnost pomenijo podnebnne spremembe, ne kaže prezreti, da žal še nihče ni postal resnični vodja boja proti njim. Nihče ne more natanko napovedati, kdaj in kje bodo povzročile najtežji udarec, je pred kratkim svetovno javnost opozoril Mednarodni inštitut za strateške študije (IISS), katerega poročilo med drugim navaja, da tudi če bi mednarodni skupnosti uspelo sprejeti vseobsežne in učinkovite ukrepe za preprečevanje podnebnih sprememb, bodo te, tako trdi IISS, še zmeraj neizogibno vplivale na člo-

vekovo okolje, gospodarstvo in varnost. Podnebnne spremembe bi utegnile imeti enake posledice za globalno varnost kot jedrska vojna, če se nemudoma ne ukrepa, dramatično poudarja ta inštitut in navaja, da se njihov pogubni vpliv že čuti, še posebej v konfliktih v Sudanu in Keniji, pričakovati pa je tudi nove konflikte v regijah od Azije do Latinske Amerike. Strokovnjaki sicer že dolgo opozarjajo, da posledice podnebnih sprememb (lakota, epidemije, prisilne migracije, vremenski ekstremi ...) lahko povzročijo številne težave, kar utegne vplivati na stabilnost mnogih prizadetih držav, to pa bi lahko le še dodatno zmanjšalo sposobnost sveta, da obvlada vzroke in vplive globalnega segrevanja.

PODLUPO

Vlade naj ukrepa- jo brez odlašanja

"Posledice podnebnih sprememb so vse bolj vidne, v prihodnosti pa bodo s krepitvijo ekstremnih vremenskih pojavov verjetno postale še bolj opazne," je pred kratkim v izjavi za javnost poudaril generalni sekretar Združenih narodov Ban Ki Mun in vlade sveta pozval na ukrepanje brez odlašanja. Zaradi podnebnih sprememb naj bi bile v prihodnosti najbolj prizadete revne in nerazvite države, vendar tudi najbolj razvitim in bogatim ne bo prizanešeno. S hitrimi in ustreznimi ukrepi bi nekatere od najhujših posledic podnebnih sprememb bilo mogoče ublažiti in upočasniti, toda, kot ugotavljajo mnogi strokovnjaki, žal ne več preprečiti. Tudi poročila vodilnih klimatologov Mednarodne skupine ZN o podnebnih spremembah (IPCC) so alarmantna. Posledice podnebnih sprememb bodo čutili in jih že čutijo vsi kontinenti. Samo pomanjkanje vode, na primer, bi lahko do leta 2050 prizadelo milijardo ljudi.

Trenja bodo še naprej prisotna

Tudi če bo jadranska liga imela idealno število klubov, kvaliteto in tekmovalni sistem, se bodo našli jezni in užaljeni posamezniki. A na teh prostorih so bila vedno prisotna trenja. Dokler bo denar, tega vsaj zaenkrat ne bo zmanjkalo, bodo zadeve še obvladljive.

MILAN LAZAREVIĆ

Srbska klubska košarka prevladuje prostorom bivše skupne države. To so potrdili njeni predstavniki na zaključnem turnirju jadranske lige v Ljubljani, ko je v srbskem finalu Partizan ugnal Hemofarm in še drugič zapored slavil v tem tekmovalstvu.

Oaza miru

Ljubljana se je kot gostiteljica pokazala kot oaza miru na teh prostorih. Tehnico na ljubljansko stran, ki je tako še tretjič zapored gostila najboljša moštva, sta prevesila popolno finančno pokritje projekta in velika zavzetost ljubljanskega župana. Projekt je stal kar 250 tisoč evrov. Za organizacijo zaključnega košarkarskega turnirja štirih najboljših moštev jadranske lige so se potegovali še Zadar, Banja Luka, Vršac in Podgorica. Pri končni odločitvi je bil tudi odločilen argument zagotovilo mesta Ljubljane, da bo poskrbelo za popolno finančno pokritje in za potrebno varnost. Toda pri pridobivanju organizacije ni šlo vse gladko. Največ pripomb je imel nesojeni gostitelj Zadar. Ta je bil užaljen, ker so šli mimo njih. A jeza je bila vedno in verjetno še bo prisotna na teh prostorih, dokler se bo igrala ta liga. Takšna je sedemletna zgodovina, kjer brez težav ni šlo. Še dobro, da v prvi sezoni ni bilo srbskih klubov, saj so se Črnogorci, kot tedanji del ZR Jugoslavije, z Budućnostjo znašli v nemilosti hrvaških gledalcev. S tribun je celo letelo kamenje na parket. Varnost je bila ogrožena, a tudi zdaj ni varno, kar pričajo posamezni incidenti, vendar jih je bistveno manj.

Vprašanje tekmovalnega naboja

Strasti so se nekoliko umirile, a nikoli ne bodo izginile. Morda na umiritev vpliva tudi dejstvo, da zmagovalci še nekaj časa ne bo napredoval v Evroligo. Tako je zmanjšan tekmovalni nabo, na kar opozarjajo predvsem srbski

reprezentanci. In tako so sredi sezone na glas razmišljali o izgubi lastne indetitete zlite v balkanski lonec, a iz vsega na koncu ni bilo nič. Strasti so se spet nekoliko umirile, ko so se v drugem delu sezone rezultatsko uspešno Srbi domala vsi uvrstili

Denar je vladar

Jadransko tekmovalstvo je v teh sedmih letih plulo v nemirnih vodah, a je ideja pobudnikov, da bi na prostorih bivše države organizirali skupno tekmovalstvo, naletele na plodna tla. Podjetje Sidro,

Na Balkanu je zmeraj vroče.

ski predstavniki. Olimpija, Cibona in prvak Srbije imajo pogodbe za Evroligo še za naslednjo sezono, tako jadranski ligi preostanejo le tri mesta v pokalu Uleb. Zato so se srbski predstavniki sredi sezone spet spraševali o smiselnosti lige. Padli velikani evropske in svetovne reprezentančne košarke, ki si lastijo vse osvojevalne kolajne iz časov Socialistične federativne republike Jugoslavije, iščejo nov vzpon. Zagovorniki izstopa iz lige vidijo priložnost za močno srbsko ligo, posledično močno

li na zaključni turnir četverice. Njihov scenarij sta preprečila Zadar in Olimpija, ki sta v četrtfinalu izločila FMP Železnik in Crveno zvezdo. Takšno razmerje je dobro za uravnoteženost tekmovalstva. Če bi Srbija povsem prevladovala, potem bi tekmovalstvo izgubilo na smiselnosti, Srbi pa bi se posmehovali, da imajo »odprto prvenstvo Srbije«. Tako se je treba za vsako zmago potruditi, večji prispevek bi morala dati denimo Cibona ali kakšen klub iz Bosne in Hercegovine.

d. o. o., so leta 2000 ustanovili posamezniki (Radovan Lorbek, Zmago Sagadin, Roman Lisac) in klubi, kot so Olimpija, Cibona, Bosna in Budućnost. Za registracijo podjetja je bilo treba položiti takrat minimalnih dva milijona dolarjev. Zdaj proračun znaša nekaj več kot dva milijona evrov. Neverjetna ekspanzija s podporo podjetij, ki jih zanima trg balkanskih držav.

Vodstvo tekmovalstva je predvsem s kritjem stroškov poskrbelo, da klubi manj razmišljajo o stroških, ki bi nastali, bolj pa se usmerijo k sestavljanju moštev in k tekmam. Pokriti so stroški potovanja, prenočišč (hoteli z najmanj štirimi zvezdicami) in sodniški stroški. Izračun pravi, da se s privarčevanim denarjem (približno 100 tisoč evrov) lahko kupita dva zelo dobra

Za registracijo podjetja je bilo treba položiti takrat minimalnih dva milijona dolarjev. Zdaj proračun znaša nekaj več kot dva milijona evrov. Neverjetna ekspanzija s podporo podjetij, ki jih zanima trg balkanskih držav.

igralca ali en vrhunski. Odvisno od politike kluba, kakšne ambicije ima v tem tekmovanju.

Slovenska realnost

To velja tudi za slovenske predstavnike. Z močno Olimpijo je tudi slovenski položaj boljši. Težava je le v sredstvih, ker mnogi klubi iz drugih bivših republik zberejo več denarja kot Helios, Slovan ali Zlatorog. Podatki kažejo, da je kandidatom za jadransko ligo treba na leto zbrati vsaj pol milijona evrov, kar pa ne zadošča, da se enakovredno kosajo z drugimi klubi. To je letos občutil Geoplin Slovan. Ta je krčil letni proračun, se odločil za delo z mladimi. Osvojil je zadnje mesto in bo počival eno leto, tudi če bi osvojil naslov državnega prvaka. Za kaj več se je treba približati že enemu milijončku, kar slovenski klubi, razen Olimpije, težko zberejo. Slovenski del vodenja lige si v prihodnje želi širiti v Maribor, da bi to mesto imelo svojega predstavnika. Poskusil je že Slovan med sezonama 2003 in 2005, a kljub začetnemu zanimanju štajerskih ljubiteljev košarke dvorane Tabor le ni napolnil. To vendarle ni mariborsko moštvo, domačini si želijo svojega, vrhunskega. Glede na tradicijo napajanja slovenskega prostora z vrhunskimi igralci, si Maribor to zasluži. Mariborčani so v preteklosti imeli vzpone in padce. Skregani med seboj in z neustrezno športno politiko v mestu so bili obsojeni na propad. Žarek upanja trenutno ponuja legenda jugoslovanske košarke, Mario Primorac. Ta postavni Hercegovac se je odločil živeti v tem mestu. Ustanovil je lastno košarkarsko šolo in se s članskim moštvom uvrstil zaenkrat v I. B-ligo. Zaenkrat mu dobro kaže, tudi vodilni mošče v jadranski ligi spremlja njegov razvoj in ga čakajo, da naredi odločilen korak. A pot do tega bo še dolga, tako kot bo dolga pot do končne oblike lige, za katero pravijo, da je za špansko in italijansko tretja najmočnejša v Evropi. V osemdesetih letih je bila ta liga pred vsemi tekmeci. Takrat je imela 12 članov, kar je strnilo kvaliteto. Zdaj jih ima 14. Po rezultatih sodeč, za nekatere ni prostora v tej družini, vendar je treba upoštevati zahteve posameznih držav. Treba bo narediti še prostor za makedonskega predstavnika, kar vsiljuje dodatna pogajanja. Tudi če bo liga imela idealno število klubov, kvaliteto in tekmovalni sistem, se bodo našli jezni in užaljeni posamezniki. A na teh prostorih so bila vedno prisotna trenja. Dokler bo denar, tega vsaj zaenkrat ne bo zmanjkalo, bodo zadeve še obvladljive.

Nedvomno bo mesto bogatejše za nekaj športnih objektov, a obstaja bojazen, da bodo nekateri ostali spomenik velikim ambicijam. V vsakem primeru si gradbinci manejo roke, ker bodo dela imeli še za naslednjih pet let. Tukaj bo veliko dela za razpisne komisije, ko bodo lobiji opravili svoje. Tudi kakšna afera ni izključena, saj gre vendar za 250 milijonov vredno naložbo.

Univerzijada skrivalnic

Maribor je edini kandidat za zimsko univerzijado leta 2013, kar pomeni, da bo v Bruslju skoraj zanesljivo potrjen. Je to uspeh? Težko je oceniti, ko nimaš tekmece. Morda so se drugi odpovedali kandidaturi, ker so vedeli, da v tej »kuhinja«, ko je Maribor za 2011 obvisel proti turškemu Erzurumu in se spet prijavil, nimajo možnosti. Ker Maribor tako ali tako čaka na darilo. Lahko bi tudi dejali, da je zanimanje za te igre študentov v drugih državah izpuhtelo, da se vse bolj obračajo vrhunskemu športu. Univerzijada je v zadnjih letih v zatonu, saj je zanimanje zanjo izpodrinil vrhunski šport. Nekdanja blokovska razdelitev je pomenila razkazovanje mišic med ZDA in Sovjetsko zvezo tudi na športnem študentskem poligonu. To rivalstvo je vanj potegnili druge države. Vzhodni blok je razpadel, vse manj vrhunskih športnikov pa se odloči za študij, saj časa ni veliko. Morda se ob koncu kariere vpišejo na kakšno fakulteto, ponavadi za šport, da le dobijo kakšno izobrazbo. Že tako je bilo v preteklosti veliko »fiktivnih« študentov, ki so dobili indekse, nato pa opravili s konkurenco. Če držijo okvirni načrti, bo do leta 2013 ta prireditel mesto, državo in celo Evropo stala 250 milijonov evrov. To je ogromna vsota denarja. Skoraj 70 odstotkov sredstev bi namenili za razvoj turizma, sredstva pa bi črpali iz evropskih razvojnih skladov in zasebnega denarja. Drugih 30 odstotkov bi šlo za športno infrastrukturo, ki bi jo spet financiralo mesto, drža-

va in zasebni partnerji. To je zaenkrat kalkulacija, ki se z odstotki lahko spremeni v manipulacijo. Predvsem zaradi črpanja denarja iz evropskih skladov in državne blagajne. Nikjer ne piše, koliko denarja natanko prispevajo različni skladi.

V Mariboru je en takšen primer, ki opozarja na previdnost. Ko je direktor Športnega centra Maribor, Bogdan Čepič, delal finančni načrt izgradnje pokritega olimpijskega bazena v Pristanu, je kar umestil, da bo Fundacija za šport financirala 30 odstotkov izgradnje bazena v Pristanu. Tega denarja preprosto ni bilo, ker Čepič namenoma ali po naključju ni prebral še besedice do. Nanjo je opozoril Tone Vogrinc iz te fundacije in dejal, da do 30 odstotkov lahko pomeni tudi nič. Športni center je zabredel v rdeče številke, izvajalci so blokirali račun, Pristan je še nedokončan. Stadion v Ljudskem vrtu je najbolj obremenil občinsko blagajno, saj je mesto pokrilo več kot 50 odstotkov izgradnje, preostali del država, nekaj pa je pricurljalo še iz Evrope.

Nedvomno bo mesto bogatejše za nekaj športnih objektov, a obstaja bojazen, da bodo nekateri ostali spomenik velikim ambicijam. Gre predvsem za 90- in 120-metrsko skakalnico. Te naj bi stale deset milijonov evrov, če jih hočejo preplastiti s plastiko za poletne skoke, bi to stalo še kakšen milijonček več. Ko so v kandidaturi za 2011 pobarali skakalnega strokovnjaka Ota Giacomellija o primernosti skakalnic na tem kraju, je ta idejo zavrnil. Gre

za vetrovno območje, dostop do njih je slab, razvojnega načrta, kako spet oživeti ta šport v mestu, tudi ni. Zraven še mislijo izgraditi še 15- in 30-metrsko napravo, vendar je to še vedno prevelik razkorak. Treba je imeti vsaj še 50-metrsko, preden mladca pošlješ na večjo napravo.

Težko bo zapolniti program in zvabiti tujce, da bi skakalne priprave opravili v Mariboru. Avstrijci že tako imajo veliko skakalnic, v Rusiji se obeta ekspanzija skakalnega športa in izgradnje skakalnic, povezanih z zimskimi olimpijskimi igrami v Sočiju 2014, celo Hrvati bodo gradili na Sljemenu. In koga sploh pripeljati sem, ko Planica z blagoslovom države postaja nordijski center, Velenje načrtuje večanje 90-metrške skakalnice, Kranj pa itak ima največjo skakalno bazo. Enako velja za pokrita drsališča. Maribor jih bo po načrtih skupaj z Rušami za igre potreboval kar štiri. Toliko jih zdaj nima niti trikrat večja Ljubljana, kjer je hokej razvit, umetnostno drsanje prav tako. Navala na vpis v ti dve panogi po zimski univerzijadi leta 2013 med otroci in starši ne gre pričakovati, ker ima Maribor razvite tudi druge, konkurenčne panoge. Toliko pa tudi ni prebivalstva v širšem območju, da bi bila investicija upravičena.

V vsakem primeru si gradbinci manejo roke, ker bodo dela imeli še za naslednjih pet let. Tukaj bo veliko dela za razpisne komisije, ko bodo lobiji opravili svoje. Tudi kakšna afera ni izključena, saj vendar gre za 250 milijonov vredno naložbo.

Rdečica španskega Pedra

Velika značilnost španskega režiserja je njegov z nacionalnostjo povezan značaj, ki ga izraža od začetka ustvarjalnega obdobja. Slednji pri režiserju še toliko bolj izstopa, saj zgodbe postavlja neposredno v španske krajine in jih potencira z izrazitim špansko izstopajočim pridihom, ki nas popelje neposredno v ozračje španskih krajin.

ALJAŽ SELINŠEK

Kot prvo moramo poudariti vlogo žensk, ki zanj pomenijo ključni element pri ustvarjanju filmov in ne nastopajo samo kot akterke oziroma protagonistke, ki pri večini njegovih filmov zavzemajo večino vlog, ampak tudi kot gledalke, katerim je tudi večina njegovih filmov namenjenih. Slednje nikakor ne implicira dejstva, da naj bi bile ženske edino režiserjevo občinstvo, vsekakor pa lahko rečemo, da je Pedro Almodovar s svojim slovesom, ki ga navaja kot ženskega režiserja, vsekakor dosegel vsaj delček

ski režiser, postal je režiser svetovnih razsežnosti in se tako vpisal med nekaj najpomembnejših režiserjev današnjega časa. Almodovar, ki je postavil svojih vseh šestnajst do sedaj posnetih filmov v Španijo, se nemalokrat ukvarja s svojo percepcijo »španskosti«, ki je navadno prežeta s potlačeno identiteto v posamezniku in tako obravnava od prostitutkinega načina življenja do seksualnih skrajnosti, praktično vse, kar bi sodobna konzervativna družba vsekakor označila za družbeno nespremenljivo. Zanimivo je s to tematiko

menita figura modre mame, ki pri režiserju igra nadvse pomembno vlogo. Ne samo njegova najverjetneje največja mojstrovina *Todo sobre mi madre* (All About My Mother, 1999), ampak tudi njegov zadnji film z naslovom *Volver* (Return, 2006) se ukvarja prav s tem, torej s pridihom nostalgичnega vaškega življenja, prežetega s figuro mame. Na drugi strani pa lahko začutimo vpliv katoliške cerkve, še posebno v delu *La mala educación* (Bad Education, 2004), v katerem je predstavnik cerkve postavljen ne v naj-

lepšo luč, učitelja, ki je v preteklosti zlorabljal otroke oziroma učence. Mladi Almodovar je namreč bil deležen katoliške vzgoje od osmega leta naprej. Režiser se je v šestdesetih letih preselil v Madrid, kjer je bil sprva zaposlen v telefonskem podjetju, česar vpliv se prav tako pozna v njegovih delih, v katerih lahko gledalec opazi neverjetno veliko prisotnost telefonov, ki oblegajo praktično vsa filmska poslopja in protagoniste. Do novembra leta 1975, ko je umrl Franco, se je že uveljavil na kulturnem področju, ki kasneje postane znano po imenu *La Movida*. Do takrat je namreč že napisal erotično foto novelo in igral v alternativni punk skupini. Kar je najverjetneje kar najbolj pomembno za to obdobje, je podatek, da je tukaj spoznal igralko po imenu Carmen Maura, ki je nato postala odločilna vlo-

Režiser kljub temu, da so ga homoseksualci že velikokrat navajali kot borca za njihove pravice, ni nikoli posebej enačil svojih del s temu podobnimi glasili.

nečesa, ki lahko k slednjemu prida resnico. Torej, nič napačnega ni, če rečemo, da je Pedro Almodovar ženski režiser.

Veliko ljudi oziroma velik del občinstva ga pozna po več znanih imenih, med katerimi sta tudi Penelope Cruz in Antonio Banderas. Oba je namreč režiser popeljal v svet filma oziroma do najbrž preveč opevanega t. i. Hollywooda.

potegniti vzporednico družbeno zatiranega desničarskega sistema, ki je tako neposredno vplival na mladega Almodovarja in najbrž lahko tudi v tem najdemo vzrok njegovih »kontroverznih« tem. Kakorkoli, njegov kontroverzen pristop je uspel vzburiti radikalne kritike, ki so velikokrat njegovo delo označili za »prostaško« in moralno sporno. Režiserjev rojstni kraj je zanimivo po-

Kakorkoli, njegov kontroverzen pristop je uspel vzburiti radikalne kritike, ki so velikokrat njegovo delo označili za »prostaško« in moralno sporno.

Pedro Almodovar je s svojim delom zaznamoval obdobje po ukinitvi desničarskega režima, ki ga je postavil Franco ob koncu znamenite španske državljanske vojne leta 1939 in se tako vpisal v pomembne glasnike novo nastale demokratične ere v sedemdesetih. S tem ni postal samo najpomembnejši španski film-

stavljen v znamenito La Mancha, kjer se je rodil tudi Don Quixote, torej v t. i. špansko vas, kjer ne manjka tradicionalnih kmetov, ki še toliko bolj odražajo znamenit španski značaj. Njegova navezanost na španske vasice se odraža v protagonistih, ki se velikokrat vračajo domov, torej na podeželje, kjer ne manjka zna-

Almodovarja

ga v njegovi prvi polovici filmov. Tako je režiser leta 1980, sicer z velikimi težavami, posnel svoj prvenec z naslovom *Pepi, Luci Bom y las otras Chicas del monton* (1980). V filmu, v katerem je izrazito poudarjen Madrid ponoči, je avtor izpostavil svoje značilnosti, po katerih je kasneje postal znan. Kot na veliko sodobnih režiserjev je tudi na Almodovarja vplivala ameriška kinematografija, ampak predvsem »underground« režiserjev, kot je bil npr. Andy Warhol, čeprav je vpliv Alfreda Hitchcocka izrazit nasploh v njegovih delih, kar najbolj pa v nevrotični situacijski komediji z naslovom *Mujeras al borde de un ataque de nervios* (*Women On the Verge of a Nervous breakdown*, 1988). Velik vpliv pa je na režiserja pustil tudi Luis Bunuel, španski režiser, ki je leta 1939, po koncu državljanske vojne, prebegnil v Me-

hiko, s katerim so podobnosti v samih filmih neverjetne. Ampak vseeno je režiser oblikoval samosvoj pristop k filmu, kjer je ključ do njegovega razumevanja vloga identitete pri posamezniku. Njegovi protagonisti so velikokrat namreč deležni veliko osebnosti, pri katerih so vse izrednega pomena. Ne potrebujemo veliko časa, da ugotovimo, da gre velikokrat za seksualne vloge, se pravi za menjave heteroseksualcev in homoseksualcev. Ampak režiser kljub temu, da so ga homoseksualci že velikokrat navajali kot borca za njihove pravice, ni nikoli posebej enačil svojih del s temu podobnimi glasili. K slednjemu je verjetno prispevalo dejstvo, da je režiser sam homoseksualec. Njegovi liki namreč odražajo svobodno odločitev in tako na eni strani predstavljajo hetero in na drugi homoseksualce. ■

Novodobna muza Penelope Cruz.

"Strokovnjaki"

Piše: Dario Svetej

Še nikoli nam ni šlo tako dobro," se hvalijo vladajoči. "Še nikoli nam ni šlo tako slabo," trdi opozicija. In karavana v dolini Šentflorjanski gre bolj ali manj mirno naprej. Še dobro, da se naši politik(ant)i strinjajo vsaj v tem, da vsi skupaj živimo pod istim Soncem. Kaj več bi človek, sodeč po doslej videnem in slišnem, od njih tako ali tako že težko pričakoval. Ko je treba doseči najširši družbeni konsenz in se (us)trezno lotiti katerekoli pomembne reči, pri nas očitno pač ne gre brez strokovnjakov za zamegljevanje dejstev, kilave argumentacije in neustrezne ukrepe. Kateri primer naj sploh navedem? Reševanje vprašanj meje s sosednjo Hrvaško? Nakup sodobnih operacijskih miz ali vojaških oklepniških vozil? Morda izgradnjo pediatrične klinike?

Poglejmo samo primer odeduških kazni v cestnem prometu. Namesto, da bi v Sloveniji zagotavljali prometno varnost z gradnjo sodobnih cestnih povezav, jo očitno skušamo doseči le s pretirano visokimi kaznimi, ki na daljši rok nimajo učinka, ali pa ga imajo le na vedno bolj požrešno državno blagajno. Bog ne daj, da bi bila za katastrofalno prometno varnost na naših cestah vsaj malo kriva država oziroma njene institucije! Bolj priročno je vendar, če s(m)o za nesreče na cestah zmeraj krivi samo vozniki, kot nas velikokrat prepričujejo možje v modrem. Kot da se število mrtvih na cestah ne bi zmanjšalo tudi zaradi boljših cest, boljše cestno-prometne politike, ozaveščanja ... Višina kazni naj bi sicer premo sorazmerno odražala težo prekrška, ki ga kdo stori, oziroma naj bi kršilca kaznovala v odvisnosti od tega, kako je ta s svojim dejanjem ogrozil druge udeležence v prome-

tu. Pa je res tako? Pri nas že ne! Pri nas prekoračiš hitrost za 30 km/h na relativno prazni cesti oziroma pelješ 80 km/h po mestni štiripasovnici, pa te policist kaznuje s 1000 evri. Res, storil si prekršek, toda ali je to res vredno več kot znaša povprečna slovenska mesečna plača? V Nemčiji, kjer so plače neprimerno večje in je število mrtvih na cestah zaradi boljših cest nižje, bi za enak prekršek plačali le 60 evrov. Če bi tam v naselju prekoračili hitrost za 50 km/h, bi plačali 125 evrov, v Avstriji, denimo, pa bi plačali 35 evrov, če ne bi bili pripasani z varnostnim pasom ...

V Sloveniji nismo sposobni zagotoviti, da nove avtoceste že po nekaj letih uporabe ne bi postale smrtno nevarne in zastarele, a to še zdaleč ni vse. Nepravilnosti se ne dogajajo le pri tovrstnih javnih naročilih, temveč tudi pri zaupnih nakupih v obrambnem ministrstvu. Finska oklepna vozila 8 x 8, ki jih javnost pozna po imenu Patria, že dolgo razburjajo javnost. Najdražji orožarski posel od osamosvojitve bo davkoplačevalce stal 278 milijonov evrov. Minister Karl Erjavec naj bi od v razpisu zahtevanih 150 oklepnikov za ta denar kupil le 135 oklepnikov, med katerimi jih je 25 brez kakršne koli opreme. Medtem ko nekateri opozarjajo, da se "posli stoletja" pri nas velikokrat spremenijo v "prevare stoletja", poznavalci menijo, da bi z 278 milijoni evrov lahko zgradili več kot štiri pediatrične klinike. Koliko stanovanj ali kaj podobno hvalevrednega bi bilo mogoče zgraditi za omenjeno vsoto, poskušajte izračunati sami.

Kakšna je že razlika med klovni in politik(ant)i? Klovnom se smejimo za nekaj evrov, politik(ant)i pa se smejijo nam za nekaj tisoč evrov ... ■

Noge / Ruke / Glave

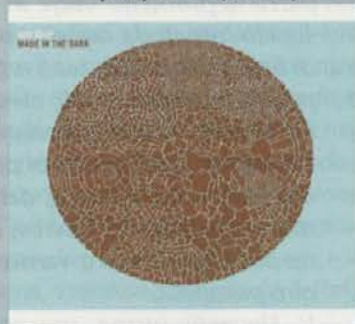
(Dancing Bear, 2007)

GATUZO

Made In The Dark

(EMI/Dallas, 2008)

HOT CHIP

Cafe Sevdah

(Snail Records, 2007)

MOSTAR SEVDAH REUNION

Ljubezen na smrt - Koncert za kuharja, šest vajencev in tri pomivalke

(SMG, 2008)

SILENCE

Pojavnost tega hrvaškega kitarsko-bobnarskega dua kliče simpatije, kot jih je svoj čas detroitski White Stripes, vendar je razlika očitna. Pripadnost rockovski tradiciji, ki jo na tem koncu sveta posebejajo Azra, Partibrejkers in Majke, razkrinka nepolovičarstvo Gatuzo. Kot vrta mladina z vsečnimi urbanimi zgodbami dobro zažagata, nekaj nesuhoparnih pesmi pa opozarja, da njun čas šele prihaja.

Angleška elektro-pop zasedba Hot Chip je ostala zvesta plesnemu mezanju, ki se nudi tudi na njeni tretji, slabo uro trajajoči plošči. Če vam je v veselje drsati disko podije, marš na ples s to ploščo pod pazduho. Če vam je pozibavanje izguba časa, se nikar ne lotite tega s Hot Chip, saj vam bo še bolj dolgčas in moralni maček bo toliko večji. Nepretencioznost je vseeno nesporna vrlina te plošče.

Naj vas ne zmede, danes obstajata dve različici Mostar Sevdah Reunion. Pričujoči album pripada ekipi, zbrani okoli ustanovitelja zasedbe in producenta Dragija Šestića, ki je bosanskemu bluesu dolila arome glasb sveta. Posodobljena tradicionalnost se prileže ob srkanju dobro skuhane goste in dišavne kave, ko se čas ustavi. Lepota in bolečina spominov je zlita z jazzovsko in bluesovsko lagodnostjo.

Glasba za istoimensko predstavo je nov preskok dua Silence v gledališke vode. Uglasbitev Verlaina, Rimbauda, Baudelaira, Wilda, Lorce, Poe je križkraj popa in klasike. Kabarejska omamljenost, pastoralni toni, burleskna navihanost, komorna zadržanost v interpretaciji igralskega ansambla SMG in sodelujočih glasbenikov je pogled nazaj, h gledališki dekadenci in njenim čarom, ki jih prihodnost ne nudi.

Druga sestra Boleyn
(The Other Boleyn Girl, 2008)
Od 15.5.

Svet ambicij je boj za pozicije. Vsi tekmujejo drug z drugim. Druga oseba je zgolj sredstvo za doseg lastnega cilja. In za doseg položaja je dovoljeno vse: prevare, zarote in incest. »Od kdaj so ljudje prenehali razmišljati o ambiciji kot o grehu in nanjo začeli gledati kot krepko,« je dejala mama Boleyn (Kristin Scott Thomas), potem ko sta se njen brat in mož odločila, da se bo njena hčerka Anne (Natalie Portman) dobesedno nastavljalja angleškemu kralju Henrik VIII (Eric Bana), da jo pofuka in sebi zagotovi potomca. Njegova žena, kraljica, mu namreč ni mogla poviti potomca. Vse je pozicija in pot je ambicija. Kralj potrebuje potomca, da ohrani kraljestvo. Kraljica ne sme roditi deklice, temveč fantka, da bo še naprej ostala kraljica. Anne mora spati s kraljem in zanositi, da zagotovi položaj svoji družini. Preprosto, vendar ni. Njihove ambicije se že v startu križajo. In ko v igro vstopi še druga sestra Boleyn, Mary (Scarlett Johansson), ker Anne ni uspelo, se stvari še dodatno zapletejo. Družina Boleyn je tako obupana, pardon, željna moči in prestiža, da najprej v seks sili Anne (še devica), nato pa Mary (poročeno žensko). In z ambicijami je pač tako, da se vedno nekdo opeče. Vsak ne more uspeti na račun drugega. Če se boste morda ob ogledu filma zgražali nad tedanjim stanjem družbe, se zamislite še nad današnjo družbo, ki še bolj temelji na tekmovalnosti in ambicioznosti.

Propad ambicioznega sveta. +2

Ponarejevalci
(Die Fälscher, 2007)
3. festival evropskega filma v Kinoklubu Vič, od 15.5.

Judje so pomagali financirati nacisti. Naj se sliši še tako bizarno, je res. Nemci so namreč želeli z veliko količino ponarejenega britanskega denarja destabilizirati Britanijo, kar jim sicer na koncu zaradi pomanjkanja letal, denar so namreč mislili raztresti po britanskih mestih, ni uspelo. In kdo se bolj spozna na denar kot Judje? Tako so nacisti ustanovili skupino 142 večinoma judovskih ponarejevalcev, ki so jih novačili od kje drugje kot iz koncentracijskih taborišč (Sachsenhausen, Auschwitz). V operaciji Bernhard, kot so jo kasneje poimenovali, so natisnili skoraj 9 milijonov britanskih bankovcev z vrednostjo 132 milijonov funtov. Ponarejevalska ekipa je uspela natisniti tudi vzorce ameriškega dolarja, vendar pa slednjega zaradi bližajočega konca vojne niso začeli serijsko tiskati. Takratni ponarejeni bankovci veljajo za najbolj popolne ponaredke, sam projekt pa za največje pranje denarja vseh časov. In kaj so imeli Judje od tega, da so prali denar nacistom? Življenje. S pranjem denarja so se dan za dnem ohranjali pri življenju. Medtem ko so bili oni deležni življenja, dobre hrane, mehkih postelj in glasbe, so njihovi sonarodnjaki v istem taborišču hiralili in umirali. Njihova notranja dilema je bila še toliko večja, ker so umirali tudi njihovi otroci in žene, medtem ko so sami živeli in posredno pomagali nacistom.

Živeti ali umreti? (4)

Prizor iz filma Ponarejevalci

Je dialog sploh mogoč

DIALOG?

V dneh, ko pišem tale članek, »vzne-mirjata« kulturno javnost predvsem dva, pogojno rečeno velika dogod-ka: izdaja knjižne zbirke Euroman, ki je v celoti prišla na knjižne police v enem dnevu, in slovenski dnevi knji-ge, ki so se odvijali od 18. do 25. aprila tudi v Mariboru. Ker sta oba dogodka v neki meri zavezana pre-gledu aktualnega knjižnega dogaja-nja, ju lahko vzporedno postavimo, od tod pa zaveje duh po problemih, ki že tradicionalno tarejo maribor-sko, če ne kar slovensko literarno sceno. A oglejmo si ju za začetek v svoji posamičnosti.

KNJIGE

Euroman je precej vehementno za-mišljena zbirka, v okviru katere je 23. aprila (na svetovni dan knjige) stopilo na trg sedemindvajset pro-znih del. Uredniški koncept je dovolj preprost, da je prodoren. Iz vsake države, ki je trenutno članica Evrop-ske unije, se je v zbirko uvrstil en av-tor. Da je predstavnik svoje domo-vine, je vidno že na prvi pogled, saj so knjige oblikovane tako, da so na platnicah, zraven avtorjevega imena in fotografije njegovih (njenih) oči, tudi obris države, iz katere prihaja, njena kratica in zastava. Ena drža-va, en avtor. Urednikoma pa preo-stane le še izbira primerne pred-stavnika. Stavita predvsem na pre-poznavnost in uveljavljenost, kajti čeprav je večina imen v Sloveniji sla-bo poznanih ali neznanih, so v okvi-ru nacionalnih književnosti precejš-nje zvezde. V kakšnih vodah se suče-mo, nam daje slutiti slovenski pred-stavnik, saj je Drago Jančar eno iz-med bolj zvonečih slovenskih imen. Pustimo zaenkrat ob strani ideolo-škost projekta (v kolikor nas konsti-tuirajo kot Evropejce), zaradi katere zbirka izzveni nekje med Sto roma-ni na eni in Titovimi zbranimi deli na drugi strani, in se posvetimo za tre-nutek založbi, pri kateri je izšla. Kajti čeprav nas je založba Modrijan oskr-bovala s kvalitetnimi, a cenovno ni-kakor ne ugodnimi knjigami (po nji-hovi zaslugi lahko beremo recimo Zgodovino lepote), je bila kot za-ložba do tega trenutka precej neo-pazna. Zdi se, da ima pričujoča zbir-ka tudi namen usidrati založbo v za-vesti slovenskega bralca z enim sa-

mim velikim metom. Vprašanje: Pa pogledjmo, kaj je novega pri Modri-janu? se v veliki meri zdi možno šele od tega trenutka naprej.

SEJEM

Sočasno so potekali v Mariboru slo-venski dnevi knjige. Ti so že v osnovi strukturirani dvotirno, saj knjižni se-jem predvsem v večernih urah dopolnjujejo kulturni dogodki, zbrani okrog osrednje teme. Ta se je letos glasila Slovenska kultura v zamej-stvu in v tem okviru je Maribor obis-kal tudi starosta slovenskega zamej-stva, Boris Pahor. Vsekakor eden iz-med vrhuncev dogajanja, čeprav je treba pripomniti, da so ostali do-godki izzveneli nekako neizrazito. Tudi zato, ker v informativnem ma-terialu ne najdemo niti besedice o avtorjih, njihovem delu in podobnih rečeh. Osrednja tema je upoštevana dovolj ohlapno, da zraven zamej-cev najdejo svoj prostor še drugi ustvar-jalci, a glavni problem letošnjih dne-vov knjige je drugje. Namreč v sra-motno majhni udeležbi knjižnega sejma. Od pomembnejših sloven-skih založb se ga razen dveh oz. treh

častnih izjem ni udeležila prav no-bena. Še več. Izostale so tudi neka-tere, ki so bile na mariborskih tleh redne gostje. A kar se, predvsem za-radi prodajaln iz druge roke, še ne-kako izravna na polju literature, se pokaže kot katastrofa na področju znanosti in humanistike. Te na sej-mu enostavno ni.

MANJKAJOČE

Ko sem prodajalca na Modrijano-vi stojnici vprašal, če bo na sejmu tudi predstavitev zbirke Euroman, me je pogledal kot legendarna ža-ba iz solate. Odgovor je bil seveda nikalen. Čeprav se zavedam nevar-nosti mišljenja, kako bi lahko bilo, se omenjena elementa le nekoliko pre-dobro skladata, da ju ne bi omenil. Po eni strani imamo namreč zbir-ko, če ne celo založbo, ki s precej agresivnim marketingom skuša najti prostor pod soncem, po drugi stra-ni imamo prostor, ki ga že tradici-onalno tare pomanjkanje presežnih vsebin. Gre pa še dalje, saj se dopol-njujejo tudi vsebinsko, v kolikor je tema Euromana Evropa v Sloveniji, tema dnevov knjige pa nekako Slo-

venci v Evropi. A stika ne pride, pa čeprav bi pripadniki manjšine zna-li marsikaj povedati o nacionalnem pristopu, ki ga ubira Modrijan, in re-cimo o dejstvu, da Španije nikdar ne bo predstavljal Bask. Po drugi stra-ni pa bi avtorji in prevajalci, recimo iz Litve, Belgije, Bosne, bili nedvomno zmožni besede o izkušnji etničnih manjšin, ki se ne držijo našega plo-ta. Programski odbor [...] se je letos odločil za osredotočanje na literaturo manjšin in etničnih skupin v Sloven-i-ji, pogosto prezrto literarno temo, s katero želimo vzpostaviti dialog tu-di z evropskim letom medkulturnega dialoga, je zapisal direktor MKC-ja v uvodu v programski bilten. Pa ven-dar se zdi, da je manjkal prav ta dia-log in ne moremo mimo vprašanja, zakaj. Jasno je, da je velika beseda združevanje. Združevali bi se kar vsi in vsi povprek, pa vendar se zdi, da pri tem nihče ne bi stopil izza svoje-ga plota, kar potrjujejo tudi visoke cene stojnic, ki odganjajo založbe, da o soustvarjanju programa niti ne govorimo. In kjer bi rad govoril le eden, je vsakršna možnost dialoga že vnaprej izključena. Žal. ■

LJUBLJANA

Gledališka predstava De.Kons, Cankarjev dom – Kosovelova dvorana, 15. maj ob 20.30 uri: gre za igro z dekonstrukcijo jezika. Materni jezik se pred očmi in ušesi gledalca prazni in razstavlja na prafaktorje, na abstraktne gmote zvoka, ki v odrskih situacijah pridobiva nove strukture in vsebine. Materni jezik postane skozi tak potujitveni efekt tuj jezik, jezik, ki ga skozi dramaturgijo telesne igre in žive glasbe gledalec spoznava v novi luči.

Gledališko glasbena predstava NAROBOS PRIJATELJI: IMPROVIZIJA 2008, Cankarjev dom, 21. maj ob 20.30 uri: prireditelj je zasnovana kot parada pompoznosti in kiča, v kateri se stilsko različne glasbene zasedbe potegujejo za naslov zmagovalca/-ke Improvizije. Besedilo posamezne pesmi ter glasba sama sta prepuščena improvizacijski virtuoznosti pevcev oziroma igralcev in glasbenikov, zmagovalca/-ko Improvizije pa izbere občinstvo s televotingom.

Fotografska razstava OSKARJA MOLEKA: ANDSKE SLEDI IN VTISI, Cankarjev dom, od 21. maja do 22. junija: gre za razstavo argentinskega fotografa slovenskega rodu, ki je poleg tega tudi kulturni menedžer, skrbnik in raziskovalec fotografije. Njegove fotografije so spomini na potovanje po andskem svetu severne Argentine, Bolivije in Peruja.

Pričetek prireditve FASHION WEEK LJUBLJANA, Gospodarsko razstavišče, 22. maj ob 20. uri: prireditelj bo potekala v okviru modne agencije CoverGirl. Čez celoten teden bodo čez dan potekale razne razstave modnih skic in fotografij. V večernih urah se bodo zvrstile številne modne revije in zabave. Revije, med katerimi bodo nekatere rezervirane samo za posebne goste, druge pa odprte širši javnosti, bodo potekale na številnih lokacijah. Med drugim bodo odri postavljeni v za ta namen posebej postavljenih šotorih ter na samih mestnih ulicah Ljubljane.

MARIBOR

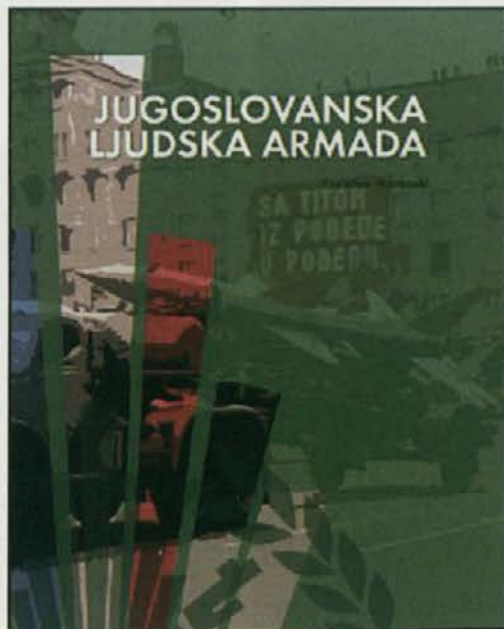
PREDSTAVITEV ROMANA PASTOREK avtorja Jurija Hudolina, MMC Kibla, 15. maj ob 20. uri: pridružite se prijetnemu druženju ob romanu Pastorek, ki pripoveduje o mučnem odraščanju in razmerjih moči v majhnem istrskem kraju. Pogovor vodi Simona Kopinšek.

Koncert THE EUROPEAN MOVEMENT JAZZ ORCHESTRA (EMJO), Velika dvorana Narodnega doma Maribor, 19. maj ob 20. uri: EMJO je nastal na pobudo Deutscher Musikrat ob začetku predsedovanja Nemčije Svetu EU. Podaja sodobno in svežo jazzovsko glasbo, ki se napaja iz jazzovskih tokov držav, iz katerih prihajajo člani.

Premiera plesne predstave MADONNA, CIGARETE IN PIDŽITOU, Slovensko narodno gledališče (mali oder) Maribor, 21. maj ob 20. uri: gre za plesno predstavo z avtobiografsko vsebino. Raziskuje različna obdobja avtorjevega življenja. Podoživljanje preteklosti pa ni urejeno in časovno organizirano, ampak tako kot v spominjanju ponuja časovne in tematske preskoke in nize zapletenih asociacij – s tem pa še eno različico avtorjevega razumevanja samega sebe in njegovega pogleda na svet.

Koncert SVETI ZVOK TIBETA, Velika dvorana Narodnega doma Maribor, 22. maj ob 20. uri: na koncertu bodo nastopili Gyuto menihi, ki so najbolj znani po izvajanju tradicionalne edinstvene oblike harmoničnega petja, pri katerem vsak od menihov poje akord, ki hkrati vsebuje dva ali tri glasove, gostja pa bo Ljuba Jenče. V prepletanju petja tibetanskih menihov in kristalnega glasu Ljube Jenče bo odzvanjalo sporočilo o možnosti harmoničnega sobivanja dveh različnih kultur.

CELJE

VEČER V MUZEJSKI KAVARNICI, Muzej novejšje zgodovine Celje, 15. maj ob 18. uri: predstavljena bo knjiga mag. Zvezdana Markoviča,

višjega kustosa Vojaškega muzeja Slovenske vojske. Avtor v knjigi predstavlja razvoj JLA, ki so jo obdali z mitom četrte ali pete najmočnejše armade v Evropi, vendar pa, kot nam pojasni v knjigi, to ni bila.

CERKNO

13. mednarodni JAZZ FESTIVAL CERKNO, od 15. do 17. maja: trinajsta obletnica bo prinesla obilo raznovrstne glasbe, nepravilne ritme, nenadne zasuke, nemogoče združitve, nekonvencionalna glasbila, vpenjanje raznoraznih tradicionalnih godb v improvizacijo ... Podrobnosti glede programa si lahko pogledate na www.jazzcerkno.si.

AJDOVŠČINA

Prireditelj Ajdovščina v maju, Ajdovščina – Grajsko obzidje, od 26. maja do 4. junija: na tradicionalni prireditvi tudi tokrat ne bo manjkalo zabave, plesa in glasbe, priredili bodo tudi sejem, zabaviščni park za otroke, nastop čarodejev in predstavitev kulturnih skupin. Vsak dan bodo nastopili znani slovenski glasbeniki, kot so Tabu, Adi Smolar, Orlek, Fredy Miler, Vlado Kreslin in Mali bogovi, Kingstoni, Čuki ter drugi. Celoten program dogodkov si lahko ogledate na www.tic-ajdovscina.si.

MURSKA SOBOTA

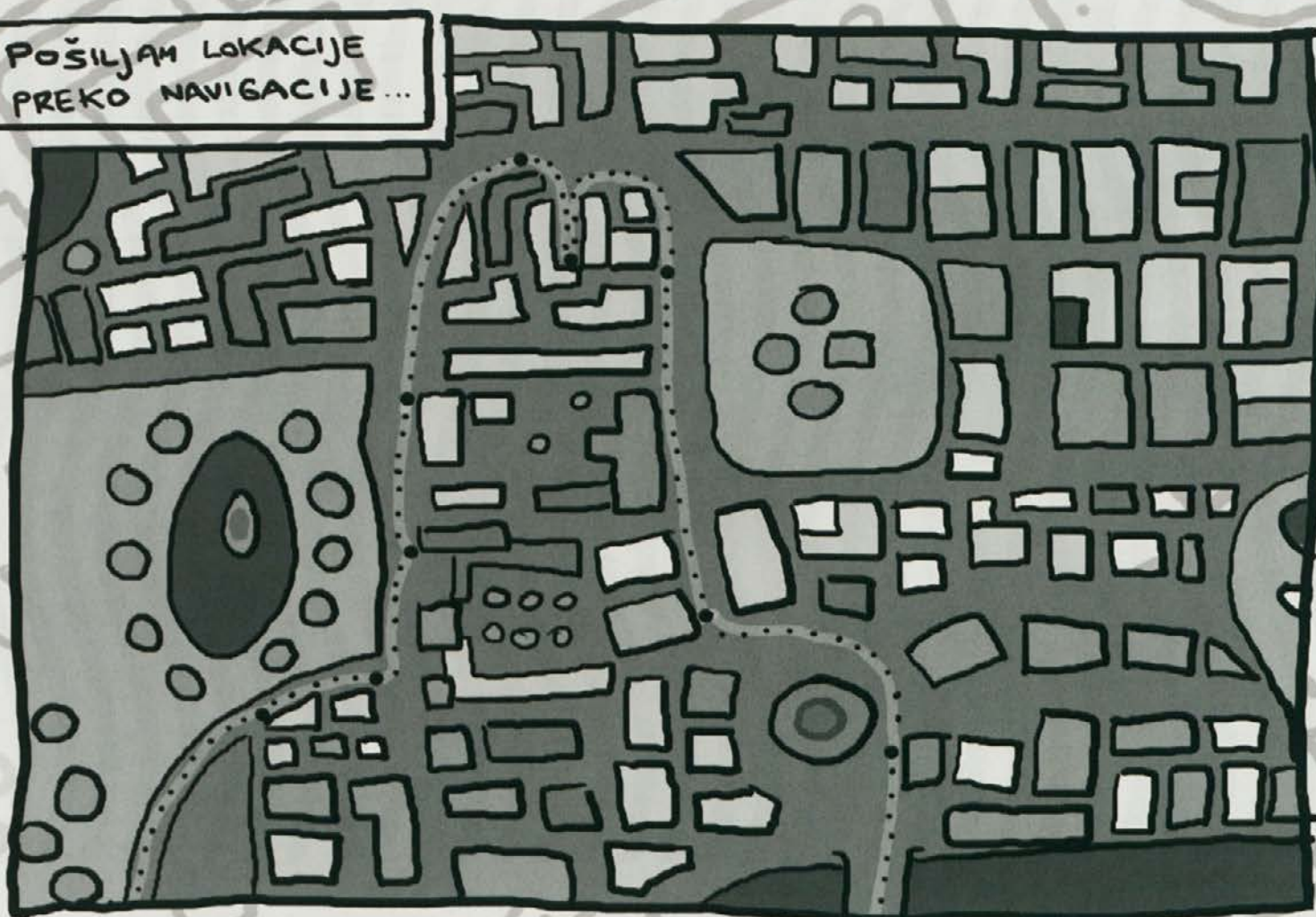

Gledališka predstava M. POKORN: KDO VAM JE PA TO DELU? z Borisom Kobalom, Grajska dvorana Murska Sobota, 20. maj ob 19. uri: predstava je politična satira, ki je postala uspešnica. Boris Kobal kot Joško Duša, najboljši filozof med vodoinštalaterji in najboljši vodoinštalater med filozofi, med popravljanjem vodovodne napeljave pripoveduje o sebi in o svojem delu, v njegovi pripovedi pa nastopajo filozofi, umetniki in politiki tako z leve kot desne, največ pa jih je s politične sredice.

PREGON ORGANOV

POŠILJAM LOKACIJE PREKO NAVIGACIJE...

eurolakat

VEČER

DRUK

KIBLA

• NARODNA KNJIZNICA
MARIBOR •

SKUPINA FUTURA

Univerzitetna knjižnica Maribor

P 6710/3, 2008

120800088,5

COBISS

magdalena

*PRIDI IN VIDI

10th International Festival of Creative Communication

15 - 17 May 2008 - Maribor, Slovenia - www.magdalena.org